

megre, amelyiknek mind e mai napig a marxista dogmák sérthetlenségét s örökéletű voltát szuggerálták.

A döntésben tiszta elvi szempontokon kívül szerepet játszott azután a német Dél és a német Észak hagyományos ellentéte. A beszédes, jókedélyű, katolikus délnémet gyűlöli a merev, protestáns poroszt. És ha a szocziáldemokrácia nem is akar ismerni faji és nemzeti ellentéteket s még kevésbé akar ismerni felekezeti ellentéteket, bizonyára nem véletlen, hogy az egész Észak Bebel támogatja, míg a déliek kivétel nélkül Bernstein hívei s revizionisták. Érdekes vegyelemzés volna annak a kiderítése, hogy a hozott határozatban mennyi szerepe volt az elvi rugóknak s mennyi az apákról fiukra szálló gyűlölködésnek?

Végül tudni kell azt is, hogy a revizionisták közt vannak igen kevésbé megbízható, gyanús szocziálista elemek s a költségvetést megszavazó szocziáldemokraták furcsa véletlenképpen mindig éppen reakzionárius kormányok támogatásában s a liberális kisebbség leszállásában keresték a népek használó taktikát. Von Volmárról tudni kell azt, hogy pápai kamarás. A bajor szocziáldemokrata párttól tudni kell azt, hogy az a liberálisok ellen állandó szövetekezésben van a bajor centrummal, sőt volt választás — három évvel ezelőtt — amelyiken koalícióban küzdötték végig a választási kampányt Bajorországban a liberálisok ellen a vörösek és a feketék.

Nincs mit csodálkozni rajta, hogyha ilyen „taktika”-hoz nem akarta megadni bizalmi votumát a nürnbergi kongresszus. Az érdekes mérközésből azonban levonva a levonandókat, mégis konstatálni lehet a revizionista irányzat nagymérvű térfoglalását.

Ugy látszik a német szocziáldemokráciának mindig nagyobb és nagyobb rétegei érlelődnek meg abban a meg-

győződésben, hogy a távoli reménység-nél fontosabbak a jelen szükségletei. A kapitalista állam összedülése, a termelési eszközök köztulajdonná való avatása mind a távoli jövő zenéje. Lehet az is, hogy Marx tévedt számításaiban; legalább annyit az orthodox marxisták is elismernek már ma, hogy a kapitalista társadalom nem siet a maga sírjának megásásával olyan nagyon, mint ahogy ezt remélték. És amint a dogma fénye halványul, a mindenáron való osztályharc helyett előtérbe nyomulnak, önczélökká lesznek a proletár harci eszközök: a munkásság gazdasági helyzetének javítása és politikai érvényesülése.

A nürnbergi kongresszus — a déliek minden veresége dacára — tekintélyes számú votummal honorálta már ezt az álláspontot.

Budapest, szeptember 18.

A belügyminiszter Budapesten. Gróf Andrássy Gyula belügyminiszter tegnap este visszaérkezett a fővárosba.

A katonai kérdések. Az osztrák sajtót állandóan izgatja a katonai kérdések dolga. Ma a bécsi „Zeit” ír hosszabb cikket a katonai kiegyezésről és ebben a legjobban informált helyről szerzett értesüléseit így adja elő:

A legközelebb összeálló delegáció nemcsak hogy nem fogja megoldani a katonai kérdéseket, de amennyiben azok a magyar politikával összefüggésben állanak, nem is hozza közelebb a megoldáshoz. A katonai kérdés nem jutott se előre, se hátra. Amióta a koalíció kormányon van, több ízben történt kísérlet aziránt, hogy a katonai kérdéseket czélszerűen megoldják. Az a föltevés, hogy a király és a koalíció között létrejött paktum kizárja a katonai kérdések fölvetését, épp olyan téves, mint az, hogy a koalíció uralmának ideje alatt nem lehet fölemelni a hadügyi költségvetést. Ezt bizonyítják egyrészt azok a fölterjesztések, amelyeket a koalíciós kormány illetékes helyre intézett, másrészt pedig az a körülmény, hogy az új csatahajók beszerzésére s a munkabérek emelkedése következtében fölemelték a hadügyi költségvetést, sőt a tiszti fizetések és a legénység zsoldjának rendezésekor a hadügyi költségvetés fölemelése még jobban kifejezésre jut. Ugy a magyar kormány, mint a hadvezetőség, semmiesetre sem tart-

kem elmenni innen, amikor te visszajöttél a nádas-szigetről és előttem letérdeltem. Ó, boldogságos Mária! Hogy megengeded élni azt az órát, azt a percet! . . . Előttem voltál és szememben bánat tükröződött. És én kezemet nyújtottam és arcod felragyogott . . . Mindig-mindig így látlak azóta és mindig is így foglak látni. Ne busulj értem, ne szomorkodj miattam, én nagyon-nagyon boldog vagyok és még boldogabb leszek, mert örökkön-örökké veled lehetek . . . Nemsokára majd összeírom a karjaimat . . . imádkozni a Boldogságoshoz és aztán rád gondolok . . . és aztán mindig-mindig rád gondolok . . . Ahogyan jöttél buskomolyan és ahogyan kezemet megfogtad . . . A hajad hogy milyen puha volt . . . A hangod milyen kedves volt . . . És hallom újra és örökké hallom, hogyan mondd, hogy szeretsz . . . szeretsz . . . szeretsz . . . Vadrózsa, szegényke boldog lesz ott messze, amint csöndesen fekszik összeírt kézzel és szerelmére gondol . . . Ah! Légy velem Boldogságos! . . . Csókold meg a kezem, Edmund . . . én egyetlen szerelmem . . .

Valami tündöklő, tulvilági fény ragyogta be e pillanatban Vadrózsa halvány arcát. Égtszóságú szemét Edmundra szegezte és feje előrehajlott nagy sóhajással . . . Picziny keze megáldólag lebegett egy másodpercig a férfi feje felett. Aztán lehanyatlott az. A szem lecsukódott . . . a szép kis fej hátrahanyatlott . . . A zokogó férfi arra riadt fel, hogy a kéz, amelyet csókjaival elhalmoz, hidegedik.

Talpra ugrott és a leányra meresztette a szemét.

— Vadrózsa! — kiáltotta kétségbeesetten. A halott mosolygott, de nem felelt.

ják kizártnak, hogy a katonai kérdésekben valami változás be ne következék. Ellenkezőleg. Már a kiegyezési tárgyalások során fölmerült az a terv, hogy a kiegyezési kérdésekkel együtt a katonai kérdéseket is ki kellene küszöbölni a vitából — ami azonban akkor nem sikerült. Később magyar részről memorandumot terjesztettek a hadvezetőség elé, amelyben sok okos és figyelemreméltó javaslat volt s néhány héten keresztül tárgyalták is ezeket a javaslatokat. A delegációk tárgyalásainak sima lefolyása, a mérsékelt szónoklatok, katonai oldalról tapasztalható előékenység, ezek mind az akkor meglevő kedvezőbb diszpozíciókra voltak visszavezethetők. Azóta szélsécsend állott be. A katonai kiegyezés megfeneklett. Ugy látszik, elejtették azt a tervet, hogy az új véderőtörvény októberben mindkét parlament elé terjesztik, nem azért, mint hogy ha a vezető körök elleneznék a békés megoldást. Ellenkezőleg maga a király az utolsó percekben néhány olyan intézkedés, tett, amelyek világosan s határozottan bizonyítják, hogy a korona a magyaroknak még olyan kívánságait is teljesíti, amelyeket eddig az osztrák körök a leghevesebben elleneztek. Amikor Günther igazságügyminiszter másodszor utazott, mint királyi biztos, nem hangzott fel a „Gotterhalte”. Magyar lapok azt írták, hogy maga Günther nem kívánta a Gotterhalte-t, amde kétségtelen az, hogy a-miniszter a királyt képviseli, ilyen dolgokban nem nyilváníthat óhaját, nem adhat ki rendeleteket, hanem az intézkedések legfelsőbb helyen történnek. Még feltűnőbb az a körülmény, hogy a király, amikor a hadgyakorlatokra Veszprémbe érkezett, nem óhajtott katonai fogadtatást, aminek kövekezésében nem is jászották a Gotterhalte-t. Ezek a tények mind azt bizonyítják, hogy az utóbbi esztendő keserűségei feladásba mentek és olyan a hangulat, hogy meg lehetne csinálni a katonai kiegyezést. Csak hogy a politikai, sem a parlamenti viszonyok nem olyanok, hogy czélszerű volna véglegesen elkészíteni az új véderőtörvényt. Legjobb esetben csak tavaszkor kezdődhetnek a tárgyalások. Az új véderőtörvény tervezete a hadügyminisztériumban kész van, a tárgyalások azonban, amelyeket úgy a magyar, mint az osztrák kormánynyal le kell folytatni, sok időt fognak igénybe venni.

Mezőssy államtitkár Besztercebányán. Zólyombrézéről írják, hogy Mezőssy Béla földművelésügyi államtitkár tegnapelőtt Besztercebányára érkezett. Kíséretében utaztak dr. Bartók József és Tomcsányi Gyula földművelésügyi tanácsosok, valamint dr. Dereano István miniszteri tanácsos, jogügyi aligazgató is. Az erdőgazgatóság tanácsstermében Kócsy János főerdőtanácsos és Allander Henrik főbányatanácsos, zólyombrézói vasgyári főnök bevonásával értekezlet volt, melyen dr. Ifj. Wekerle Sándor, a kerület orsz. képviselője is megjelent. Az értekezleten megbeszéltek a kincstári telepes munkások felvevőmennyének és legelőhasználatának jogai tekintetében szükségessé vált intézkedéseket. Megbeszéltek továbbá az állami vasgyárak fa- és faszénigényének kielégítését is. Hogy a tárgyalt ügyekben az államtitkár magán a helyszínen is tájékozódást nyerjen, tegnap és ma dr. Osztrólczy Miklós főispán társaságában beutazta a Fekete- és Fehér-Garam mentén elterülő kincstári telepeket, majd a zólyombrézói állami vasgyári telepre tért vissza, honnét holnap Budapestre vissza-utazik.

A francia főkonzul és az önálló magyar bank. A berlini „Vossische Zeitung” — mint már jelentettük — azt írta tegnap, hogy Fontenay budapesti francia főkonzul felajánlotta a Kossuth-pártnak szolgálatait az önálló jegybanknak francia pénzen való megalapítása dolgában. Erről a hírről, amelyet a budapesti főkonzul maga is a leghatározottabban megczáfolt, félhivatalosan ezt jelentik:

A magyar kormány körében rendkívüli meglepetést keltett két német birodalmi lapnak tendenciózus híradása arról a szerepről, amelyet Vicomte de Fontenay budapesti francia főkonzul a magyar nemzeti bank alapítása körül játszott volna. A magyar kormány tagjai teljesen egyetértenek abban, hogy a budapesti francia főkonzul mindig teljesen korrekt magatartást tanúsított, hogy soha sem lépte túl azokat a határokat, amelyeket külföldi konzul képviselői jellege szabott eléje, hogy soha sem foglalkozott más kérdésekkel, mint azokkal, amelyek konzuli funkcióival vannak összefüggésben. A két jelzett lap híre abszolút semmi alappal nem bír, nem is szólva arról, hogy az Osztrák-Magyar Bank szabadalma tudvalevően csak 1910. év végén jár le.

A nemzetiségiek értekezlete. A nemzetiségi képviselők kedden értekezletet tartanak, melyen, mint a lapjuk, a Lupta jelenti, fontos politikai ügyek fognak megvitatásra kerülni.

meg ne kellessen ismerkednem a boldogtalansággal. Nekem már régen el kellett volna mennem, nem lett volna szabad megvárni azt az időt, midőn a kivirágzott fa virágai elhullanak . . . Mit is akartam én többet, mint amit elértem? A legszebb s legnemesebb, legjobb férfi szerelme volt enyém és szerelmünk olyan tiszta volt, amilyent nagyon kevés földi halandó mondhat el. Engem szeretett Lancelot, a kis, jelentéktelen, kicsinynek maradt leányt, holott talán tigris-szép delnök vetélkedtek az én Lancelotomért! És szeretett igazán, nemesen s tisztán, ahogyan a lelkek szokták szeretni egymást a tulvilágon . . .

Mikor már azt hittem, hogy örökkön boldogtalan és elhagyott teremtes leszek, midőn már a vénleányok szigorú és bubánatos élete intett felém és én sorsomban megnyugodva, meghajtottam gyöngé nyakam, hogy jöjjön felém végzetem, — akkor eljöttél te, Lancelot és azt mondtad nekem, hogy szeretsz.

És én megijedtem és nem mertem elhinni szavadat. És éjjel a madonna előtt térdelve sirva könyörögtem hozzá tanácsért . . . Sok éjszakán könyörögtem hozzá, amíg végre tanácsot adott: egy éjjelen azt álmodtam, hogy nemsokára meghalok . . . már meghaltam és fehér koporsóban fekszem . . . és te lehajtott fejjel jössz az udvar felől . . . és letérdelsz mellém . . . és a kezemet csókold . . . és nevémen szólítasz . . . s én nagyon boldog vagyok. Ezt álmodtam és ez álmot úgy magyaráztam, hogy valóban igazán szeretsz, hisz még holtom után is velem valál.

Te jöttél, Lancelot és mindig ismételted, hogy szeretsz. Egyszer fogadalmat tetél, amelyet én tréfának tartottam. De te betartottad a fogadalmat . . . És én már akkor alig bírom a szívemmel . . . Akkor, akkor kellett volna ne-

Az interparlamentáris konferencia.

— A mai tanácskozás. —

Budapest, szeptember 18.

Az interparlamentáris konferencia ma folytatta tanácskozásait. Indítványt készítenek tenni, hogy a konferencia üdvözölje gróf Tolsztoj Leót nyolczvanadik születésnapja alkalmából.

Mai hireink ezek:

A mai ülés.

Az interparlamentáris unió értekezletének mai ülését Schönaich-Carolath herceg ma délelőtt 11 $\frac{1}{4}$ órakor nyitotta meg. Az elnök felolvasta Vilmos császár választáviratát, amelyet a jelenlevők állva hallgattak végig és élénk tetszéssel fogadtak. Ezután báró Plener (osztrák) behatóan fejtette a napirend első pontját, t. i. a második hágai békekongresszus által a kötelező békebíráóság kérdésében hozott döntés ismertetését és bírálatát.

Ehhez a ponthoz hozzászólanak Polit (magyar), Lafontaine (belga) és Stamm (osztrák). Ezek után egyhangulag elfogadták az interparlamentáris tanács javaslatát, amely a következőképpen hangzik:

A konferencia azon óhaját fejezi ki, hogy az 1907. évi hágai konferencia első bizottságának a békebíráóság szerződésére vonatkozó tervezete, amely a hatalmak többségének beleegyezését megnyerte és amely az 1906. évi londoni interparlamentáris konferencián elfogadott általános szerződésen alapszik, a hatalmak közti további tárgyalásoknál kiindulási pontnak vétsék. A kötelező békebíráóság kérdéséről való általános megegyezés létrehozása céljából meghívja ama 32 államot, melyeknek delegátusai az állandó békebíráóság tervezete mellett szavazott, hogy e tervezetet mielőbb definitív szerződéssé alakítsa ki s kéri a többi államot, hogy utólag fogadja el a végleges szerződést.

Cobalt (svájci) ezután benyújt és indokol egy határozati javaslatot, amelyben az interparlamentáris konferencia ama kívánságát fejezi ki, hogy az államok a békebíráóság szerződésbe vegyenek fel egy klauzultát, amelynek értelmében, ha oly kérdéssel támad vizsály, amely nem esik a békebíráóság körébe, a szerződő felek nem folyamodhatnak semmiféle ellenséges intézkedéshez, mielőtt egyenként vagy közösen egy vagy több barátságos hatalom közbenjárását nem vették volna igénybe. A határozati javaslat végül felszólítja a konferencia tagjait, gondoskodjanak arról, hogy e javaslat megvalósuljon. A német csoport nevében Eickhoff tanár, akit élénk éljenzéssel üdvözöltek, úgy nyilatkozott, hogy a német tagok túlnyomó többsége azt az álláspontot foglalja el, hogy a békebíráóság népjogi kiépítése azon módon, amint azt az előterjesztett határozati javaslat indítványozza, a legmelegebb rokonszenvre és támogatásra érdemes. Ez a határozati javaslat is feltételezi, hogy vitális érdekek vagy pedig a nemzeti becsület megsértésénél nem veendő igénybe a békebíráóság útján való döntés. A maga részéről, mint az elismert fegyveres ellentét ellensége, kívánatosnak tartja barátságos hatalmak közvetítésének igénybevételét. A német delegátusok közül többen azonban nem nyomhatnak el bizonyos aggodalmakat abban az irányban, hogy a klauzula betöltése inkább megnehezíthetné, semmint megkönnyíthetné új békebíráóság szerződések kötését. A határozati javaslat alapirányzatával azonban ez a kisebbség is egyetért. A javaslatot ezután az értekezlet határozattá emelte, mire a tárgyalásokban szünet állott be.

Ezután Iseque román delegátus azon javaslatát tárgyalta, hogy az orosz császár kéressék fel új hágai konferencia egybehívására. Elnök a német csoport nevében felhozta aggályait. A javaslatot ezután újból az interparlamentáris tanács elé utalták. Ezután dr. Pachnicke jelentést tett a napirend utolsó pontjáról; a magánvagyron sérthetlensége tengeri háboruban és az erre alkalmas óvintézkedések. A német csoport következő határozati javaslata mellett foglal állást:

A kongresszus azon óhajának ad kifejezést, hogy a hágai konferencia állítsa fel alaptételként azt, hogy nemzetközi egyezmény állapítsa meg, hogy hadiszákmányt csak fegyverek, lőszer és egyéb hadiszerek képezhetnek. Ellenben, hogy sem a hadiszákmányt szállító hajók, sem egyéb áruk nem pusztíthatók el, hogy a magánvagyron sérthetlen és

hogy nyílt kikötők sohasem helyezhetők ostromzár alá.

A vita végén a határozati javaslatot egyhangulag elfogadták, mire a tárgyalás folytatását holnap délelőtre halasztották.

Üdvözlések.

Több osztrák képviselő Breiter képviselő indítványára azt az indítványt terjesztette Plener, az interparlamentáris konferencia osztrák csoportjának az elnöke elé, hogy a békekongresszus küldjön gróf Tolsztoj Leónak nyolczvanéves születésnapja alkalmából üdvözlő táviratot és fejezze ki neki köszönetét azért, mert a béke eszméjét terjesztette.

Vilmos császár Schönaich-Carolath herceghez, az interparlamentáris unió 15-ik konferenciájának elnökéhez, Hubertus-Stock vadászkastélyából a következő táviratot küldte:

A kulturállamoknak Berlinben összegyűlt küldöttei fogadják köszönetemet a fenséged által nekem küldött üdvözlésért. Remélem, hogy oly számos, jelentékeny férfiutól látogatott gyűlés fővárosomban jól fogja magát érezni és nagyban hozzá fog járulni a világbéke áldásainak fentartásához, ami igen nagy mértékben szívemen fekszik. Vilmos.

Az interparlamentáris konferencia női tagjainak a császárnéhoz intézett hódoló táviratára a következő válasz érkezett:

Ő felsége a császárné és királyné az interparlamentáris unió hölgytagjainak köszönetet mond a hozzája intézett táviratért. Őfelsége élénken érdeklődik a tárgyalások iránt és hű óhaja, hogy azok áldásos hatással legyenek az összes résztvevő nemzetekre.

A horvátok kudarcza.

A „Gazeta Transilvania” híre szerint a horvátok Björnsonhoz is fordultak és felkérték őt, hogy vegyen részt az interparlamentáris konferencián és jöjjen nekik segítségére. Björnson azt válaszolta, hogy ő nem parlamenti képviselő és így nem jelenhet meg a konferencián, miért is nem lesz alkalma Apponyit és a nemzetiségek többi elnyomott üdvözölhetni. Legyetek meggyőződve — tette hozzá Björnson — hogy ezekkel a magyar politikusokkal senki se szimpatizál Európában, még a németek sem.

A horvát képviselők nehezen tudják felejtetni a csúfos kudarcot. Minthogy Berlinben nem értek célzt, otthon folytatták hazudozásukat. A „Pokret” a Berlinben lévő horvát képviselők információja alapján azt írja, hogy azok a hírek, amelyeket tegnap a horvát képviselőknek az interparlamentáris konferencián való részvételéről terjesztettek, nem egyebek magyar hazugságoknál.

Zagorac, Surmin és Roric horvát képviselők ma, anélkül, hogy bármit is végezhetek volna, elutaztak Berlinből.

Apponyi a konferenciáról.

Gróf Apponyi Albertet egy berlini lap megkérdezte az interparlamentáris konferencia jelentőségéről. Apponyi a következőképp nyilatkozott:

— Az interparlamentáris unió adta meg az ösztönzést az első hágai konferencia egybehívására, amely ismét az első nemzetközi békebíráóság létesítéséhez vezetett. Mily nagy értéke van egy nemzetközi békebíráóságnak, azt a legutóbbi angol-orosz incidens alkalmával az egész világ láthatta, amennyiben azt a hágai békebíráóság intézte el. Az interparlamentáris unió a békebíráóság gondolatát oly mértékben vitte át a köztudatba, hogy annak jelentőségéről és értékéről már megszűnt minden véleményeltérés. Azon kérdésre, mily eredményt vár a jelenleg ülésező kongresszustól, gróf Apponyi Albert a következő választ adta: E kongresszus legnagyobb eredménye, hogy a jelenlegi értekezlet Berlinben ülésezik. A birodalmi kancellár beszédében a németországi hivatalos körök hitvallása van lefektetve, amely fölülmulja mindazokat a várakozásokat, amelyeket e kongresszushoz fűztünk.

Lapvélemények.

Több párisi lap Bülow herceg birodalmi kancellár tegnapi beszédét kommentálja. Az Aurore ezt írja: Magas állásu személyiségek ilyenmü nyilatkozatait csak örömmel lehet üdvözölni. E pillanatban valamennyiünket a béke és egyetértés utáni vágy fog el.

A Petit Republique írja: Szívesen közölnék Bülow herceg békés szavait. Ezek talán nem egyeznek mindenben a német diplomácia legutóbbi cselekedeteivel, de remélni lehet, hogy a jövőben tetteik meg fognak felelni az imént elhangzott kijelentéseknek.

A londoni lapok közül a Morningpost ezt írja: Bülow herceg birodalmi kancellár beszéde az interparlamentáris unió távolabbi céljaival szemben jogos és okos tartózkodást lehel. A Daily Chronicle írja: A birodalmi kancellár jól játszotta szerepét. Vajjon Németország hágai magatartása megérdemli-e azt az elismerést, amelyre Bülow herceg igényét jelentette be, kérdéses. Csak azt kívánjuk, mondta a lap, vajha Németország marokkói magatartása összhangban állana e csodálatraméltó kijelentésekkel. A Daily Mail ezt írja: Bülow herceg szavai nyomattal appellálnak a bölcseséghez, egyetértéshez, békéhez és haladáshoz. A kancellár az emberiség háliját érdemli meg azért, hogy ezt az evangéliumot hirdette.

Bogdanovicsot megválasztják.

— Holnap lesz a választás. —

Budapest, szeptember 18.

Karlóczán az izgalom elérte tetőpontját. A szerb egyházi kongresszus mai ülésében holnap délelőtre tüzte ki a patriárhaválasztást, amelynek kimenetele iránt óriási az érdeklődés. A radikális-párt napok óta ugyszólván permanenciában volt, hogy a jelölt személyében megállapodjék a párt kiküldöttei tegnap Budapesten Kossuth Ferenc kereskedelmi miniszternél, mint a függetlenségi párt elnökénél tisztelegtek, ma pedig Günther Antal királyi biztossal léptek érintkezésbe. Kossuth is, Günther is határozottan kijelentették, hogy a kormány bizalma Bogdanovics Luczián budai püspökben és karlóczai adminisztrátorban összpontosul és mindketten alapos érvekkel igyekeztek a radikálisokat arra bírni, fogadják el a kormány jelöltjét. Ma, a kongresszus ülésének idejét kivéve, reggeltől késő éjjelig tanácskozott a párt a kiküldöttek jelentése fölött és még délután ugy lát-szott, hogy a párt fölbomlását csak úgy tudják megakadályozni, hogy a szavazást nem tekintik pártkérdésnek, hanem mindenkinek szabad belátására bizzák, hogy kire adja szavazatát. Végre azonban késő este a kormány hívei föllükerekedtek. A párt megdöntötte multkori határozatát, amelylyel Bogdanovics ellen foglalt állást és ennek alapján harminczan ívet irtak alá, hogy a holnapi patriárhaválasztásnál Bogdanovics Lucziánra adják szavazatukat. Ennek a határozatnak néhányan nem akarják alávetni magukat, sőt Miladinovics elnök le is mondott. Holnap reggel, még a választó ülés előtt, újból értekezletet tartanak, hogy a még ellenzőket meggyőzzék álláspontjuk helytelenségéről. Most már ugy látszik, hogy ez a törekvés sikerülni is fog és hogy a radikális-párt Bogdanovics mellé fog állni, akinek megválasztása ilyenképpen valószínű, bárha meglepetés még mindig nincs kizárva.

A mai nap izgalmas eseményeiről Karlóczáról a következő tudósítást kaptuk:

A szerb radikálisok Kossuthnál.

A szerb radikális párt megbízásából tegnap délután, — mint már megírtuk — dr. Miladinovics Zsarkó és Mihálycsik István kongresszusi képviselők Budapestre érkeztek, hogy a patriárhaválasztás ügyében Kossuth Ferenc kereskedelemügyi miniszterrel értekezzenek s esetleg az ő tanácsát kikérjék. Wekerle Sándor miniszterelnöknek is tisztelegni akartak, a miniszterelnök azonban nincs Budapesten. Kossuth Ferenc kereskedelemügyi miniszter este hét órakor fogadta a kongresszusi képviselőket s mintegy másfél óra hosszat tárgyalt velük. A miniszter igen előzékenyen fogadta a radikális párt küldötteit, meghallgatta előterjesztéseiket s kifejtve a dolgok állását, a békés megoldást ajánlotta s alapos okokkal igyekezett a radikálisokat rábírni arra, hogy Bogdanovicsnak, mint az egyetlen magyarul tudó püspöknek megválasztását lehetővé tegyék. A kongresszusi képviselők még tegnap este 10 órakor visszautaztak Karló-

czára, hogy a ma délelőtti tanácskozásban résztvegyenek és a radikális pártnak a Kossuth Ferencz kereskedelemügyi miniszterrel történt tanácskozásról jelentést tegyenek.

A délelőtti konferencia.

A szerb radikális párt ma délelőtt 10 órakor Karlóczán értekezletet tartott, amelynek lefolyása igen heves volt. A két ellentétes áramlat ismét megütközött egymással és a konferencia úgy végződött, hogy végleges eredményt a patriarkaválasztás kérdésére nézve még mindig nem tudtak teremteni.

Ezen a konferencián számolt be a tegnap Budapesten Kossuth Ferencz kereskedelemügyi miniszternél járt két kiküldött, Miladinovics Zsarkó és Mihalyicsik István. A két kiküldött előadása hosszabb időt vett igénybe és amint később kiszivárgott, ők úgy referálták a helyzetet, hogy Kossuth Ferencz nem adott nekik határozott választ, hanem olyan kijelentést tett volna, hogy a patriarkaválasztásra nézve bizonyos mértékig szabad kezét óhajtana hagyni. Ezzel szemben beavatott körökben csakhamar köztudomásra jutott, hogy Kossuth Ferencz ezt a nyilatkozatot nem tette, hanem ellenkezőleg a leghatározottabb formában figyelmeztette a nála járt küldötteket arra, hogy Bogdanovics Luczián püspök az, aki iránt a magyar kormány és a magyar közvélemény szimpátiája megnyilvánulásait a kormány szívesen látja a patriarkai székben.

Mikor a konferencia folyamán ez köztudomásra jutott és a kiküldöttekkel való megbeszélés során ők is némileg megváltoztatva előbbi előadásukat, elismerték, hogy Kossuth Ferencz kereskedelemügyi miniszter tényleg ilyen irányban nyilatkozott előtűk, a konferencia további megbeszélései ennek a ténynek a behatása alatt folytak le.

A délelőtti konferencián különben csupán a választás határmájának kitizése dolgában határoztak, még pedig oly értelemben, hogy azt a kongresszus holnap délelőtt tíz órakor tartandó ülésén ejtik meg.

Küldöttség Günthernél.

A patriárcha személye fölött való vita a délutáni ülésre maradt, azonban természetes, hogy a délelőtti konferencián is nagyon sok szó esett a patriárcha személyéről, azonban határozatot már csak azért sem akartak hozni, mert Günther Antal királyi biztossal óhajtottak még egyszer érintkezésbe lépni a választás előtt, hogy véleményét e kérdésben tisztán ismerjék.

Günther Antal királyi biztos, midőn a radikális-pártnak erről a szándékáról értesült, magához kérette a radikálisok 12 vezető tagját, akikkel közel egy félóra hosszat beszélgetett. A küldöttség vezetője Kraszojevics György volt és részt vettek benne a következő kongresszusi tagok: Musiczki Döme, Papis, dr. Vuics, dr. Novák, dr. Babics, Kliczin, dr. Ilics, Miladinovics, Mihalyics, dr. Hadzi és dr. Manojlovics.

Günther Antal királyi biztos a küldöttség előtt mint értesülünk, körülbelül a következő kijelentést tette:

— A magyar kormány szívesen látná Bogdanovics Luczián püspök megválasztását, mint akiben az illetékes fórum és az egész magyar kormány bizalma összpontosul. Ha — miként a küldöttség szóoka is kifejezte — ők főként azért idegenkednek Bogdanovics megválasztásától, mert attól félnek, hogy épp ezért elfordulhatna tőlük a választók bizalma, akkor világosítsák fel a népet, hogy éppen egyházi ügyeik jól felfogott érdekében való, hogy oly férfi jelöltséget támogassák, aki eddig hozott határozataik érvényesítésénél és végrehajtásánál a legtöbbet tehet és csak zsidbasztó hatással lenne a magyar kormány és közvélemény eddig tapasztalt jóindulatára, ha a radikális párt e tekintetben a magyar közvéleménnyel nem találkoznék.

A küldöttség visszatérése után az értekezletet félbeszakították és a tagok a kongresszus ülésére mentek.

Az önálló-pártiak kávéházakban és vendéglőkben tanyázva várták és lesték a híreket, amelyeket részben a radikális-pártból, részben más helyekről kaptak. Hír szerint a radikális-párt azon tagjainak egyike, akik Bogdanovics

ellen foglaltak állást, felkereste az autonóm-pártiakat és a következő kijelentést tette előtűk: A radikális-párt ma délelőtti értekezletén elhatározta, hogy Bogdanovics Lucziánt nem választja meg patriárchának, de egyszersmind elhatározta azt is, hogy Seviccs újvidéki püspök megválasztása ellen is állást foglal. A többi püspökök közül azonban akár Gruics, akár Letics, akár Nikolics megválasztásába hajlandók volnának belemenni. Az autonóm-pártiak erre kijelentették volna, hogy Seviccs jelöltségét ők is hajlandók elejteni. Mint később kiderült, ez az egész hirszolgálat csak manőver volt, amelynek célját tudni még nem lehet, mert a radikális-párt a délelőtti folyamán határozatát meg sem hozta a patriárcha személyét illetőleg. Azonban ekkor már teljesen nyilvánvaló volt, hogy a radikális-párt kebelében oly élesek az ellentétek a patriárcha személyét illetőleg, hogy ha a Bogdanovics-pártiak többségre kerülőnek, vagy ha akár a Bogdanovics-ellenesek maradának többségben, a párt valószínűleg megbomlana és a patriarkaválasztásnál kétféle irányban szavaznának. Miután a párt kebelében már a délelőtti konferencián ez a tény nyilvánvalóvá vált, délelőtti elhatározták azt, hogy ha nem Bogdanovics jelölését határozzák el a délutáni konferencián, abban az esetben a szavazást nem tekintik pártkérdésnek, hanem mindegyik kongresszusi tag szabad belátására bízzák, mert csak ily módon vélik a pártot a végleges kettészakadástól megmenthetőnek.

Holnap lesz a választás.

Dr. Gyurgyevics Nikola világi elnök a kongresszus mai ülését délelőtt féltizenkét órakor nyitotta meg. A múlt iles jegyzőkönyvét Muacsevics Vazul (önálló) és dr. Manojlovics (radikális) észrevételei után hitelesítik. A beérkezett iratoknak a bizottságokhoz való utalása után Kalember (önálló) amaz indítványát, hogy a pénzügyi bizottság sürgősen terjessze be az eddigi kiadásokról szóló jelentését, a kongresszus elfogadja.

Az elnök jelenti, hogy tizenöt képviselő aláírásával az önálló pártiak két sürgős beadványt nyújtottak be. Az első beadványban azt indítványozzák, hogy a kongresszus a saját hatáskörében intézkedjék a Horvát-Szlavonországokban lakó szerbek ellen állítólagos felségáruslás miatt a hatóságok részéről indított hajszá megszüntetése végett. A második sürgős beadványban azt kéri, hogy a kongresszus utasítsa állandó választmányát és az iskolai tanácsot, hogy pénzségélyek iránt iskolák és egyházközségek részéről beadandó kérvényeket ezenal azonnal intézzenek el.

Az első sürgős indítványt Krajnovics Ilekész (önálló) hosszabb beszédben indokolja. Beszédében újból foglalkozik Pribicevics fogságban levő képviselő esetével és azt következteti, hogy a kormány e letartóztatásokkal a szerbséget meg akarja ijeszteni, hogy így jelöltjét a patriarkai székbe juttassa.

Miladinovics Zsarko (radikális) elismeri az indítványok sürgősségét; ami a patriarkaválasztást illeti, kijelenti, hogy a kongresszus szem előtt fogja tartani a szerb egyház és a szerb nép érdekét.

A kongresszus ezután egyhangulag kimondja az indítványok sürgősségét.

Peles Dusan (önálló) kéri a kongresszust, hogy azonnal térjenek át ezek tárgyalására.

Mihajlovics Misa (radikális) javasolja, hogy elsőbbsen a patriarkaválasztás ejtessék meg, utána pedig azonnal vegyék elő a sürgősségi indítványokat.

Dr. Miladinovics Zarko (radikális) Mihajlovics javaslatához pótdítményt nyújtott be, hogy az első sürgősségi indítvány egy bizottságnak adassék ki, mely hivatva volna beszerezni a szükséges adatokat. Szerinte csak az adatok beszerzése után foglalhat állást ez ügyben a kongresszus.

Pribicevics Szvetozár (önálló) csodálja a radikálisok eljárását. Elsőbbsen elismerik az ügy sürgősségét, azonban nem hajlandók azt azonnal tárgyalni, hanem huzzák-halaszszák. Ily rendszer — folytatja Pribicevics — uralkodott a horvát képviselőházban Khuen-Héderváry bánága alatt. Azt indítványozza, hogy ma délután is tartassék ülés és abban tárgyalassék az ügy.

Muacsevics Vazul (önálló) fontosabbnak tartja a szerb zászlók és címerek megvédését, mint a patriarkaválasztást. Ha nincs lobogónk és címereink, úgy nem kell nekünk patriárka. Végül azt indítványozza, hogy holnap délelőtt 10 óra előtt hozassék ez ügyben határozat.

Többek hozzászólása után a kongresszus Mihajlovics és Miladinovics indítványát fogadta el.

Az elnök ezután öt percnyit szünetet rendelt el. Szünet után Lotics Ljubomir (önálló) sürgős indítványt nyújt be, hogy a kongresszus utasítsa a kongresszusi választmányt, valamint az iskolai tanácsot, hogy a temesvári egyházmegye hitközségei részéről segély iránt benyújtott kérvények hatóságban támogattassanak, mert az ottani iskolák némelyike igen szomorú állapotban van.

Dr. Mihajlovics Misa, a kongresszusi választmány alelnöke kijelenti, hogy a választmány, valamint az iskolai tanács mindenkor viszonyaihoz képest támogatta a szegényebb hitközségeket.

A kongresszus egyhangulag elfogadta Lotics indítványát.

Ezután dr. Mihajlovics Misa (radikális) indítványára a patriarkaválasztást holnap délelőtt 10 órára tűzik ki, miről Günther Antal kir. biztost nyomban értesítették.

Elnök az ülést két órakor berekesztette.

A radikálisok tovább tanakodnak.

A délutáni konferenciát 5 órakor nyitotta meg Miladinovics Zsarko, a radikális klub elnöke, aki felszólította a pártot, hogy a holnap patriarkaválasztás dolgában és különösen pedig a jelölt személyében végleges megállapodásra jusson.

Elsőnek Kraszojevics György szólalt fel, aki beszámolt annak a küldöttségnek az eljárásáról, amely a délutáni órákban Günther Antal királyi biztost felkereste. Kraszojevics elmondotta, hogy a királyi biztos előtt a következő kijelentéseket tette:

— A küldöttség főleg azért jelent meg a királyi biztos előtt, hogy neki, mint a magyar kormány tagjának felvilágosítással szolgáljon a párt eddigi magatartásáról és a helyzetről, jelezvén azt is, hogy igen jól tudják, hogy az illetékes körök legszívesebben Bogdanovics Luczián püspök megválasztását látnák, akinek személye ellen semmiféle tekintetben kifogásuk nincs és nem is lehet; mégis, ha mindez ideig a párt nem foglalt mellette állást, ezt annak lehet tulajdonítani, hogy a szerb nép hangulata oly módon alakult ki illetéktelen elemek, főként az önálló párti és radikális ellenes sajtó befolyására, hogy Bogdanovics támogatása egyenlő volna a vak behódolással a magyar kormány előtt. Nekik — t. i. a radikálisoknak — fő törekvésük az, hogy azt a barátságos jóindulatot, amelyet a nemzeti kormány létezése óta magyar részről tapasztaltak, még fokozottabb mértékben biztosítsák maguk számára, mert belájták, hogy az egyházi autonómia terén az utolsó időben elért sikereket a nemzeti kormánynak köszönhetik. Szemük előtt csak a szerb nép boldogsága lebeg. Természetesen nagy súlyt fektetnek arra, hogy az illetékes faktorok jóindulatát továbbra is megtartsák. Végül kérte Günther Antal királyi biztost, hogy ez ügyben felfogásával őket megismertesse.

Günther Antal igazságügyminiszter — mondotta tovább Kraszojevics György — körülbelül a következőket válaszolta a küldöttségnek: Örömmel ragadja meg az alkalmat, hogy ma, közvetlenül a patriarkaválasztás előtt az egyenesen hozzá intézett kérdésekre a következő kijelentéseket tegyék:

— A kongresszus megnyitása alkalmával megismert királyi leiratban már biztosítást kaptak a radikálisok arra nézve, hogy a megejtett patriarkaválasztás után, amennyiben a megválasztott legfelsőbb helyen megerősítést nyerne, a kongresszusi tárgysorozatba felvett egyéb fontos ügyek tárgyalására a kongresszus működése biztosított fog. A multkorai választás alkalmával sem a kormány, sem a királybiztos egyik jelölt érdekében sem kívánták bármilyen tekintetben is befolyásolni a kongresszus tagjait. De, amint szóokuk helyesen megjegyezte, Kossuth Ferencz kereskedelemügyi miniszter,

valamint a kormánybiztos és a kormány mindegyik tagjai legszívesebben látnák, ha oly egyént választanának patriárkává, aki, mert a legilletékesebb fórumnak és a nemzeti kormánynak bizalmát bírja, a szerb egyházi érdekekben is a legsikeresebben működhetnék. Ezért hangsúlyozza, hogy a saját egyházuk és a szerb nép jól felfogott érdekében járnak el akkor, amikor az illetékes faktoroknak ezt a többször megnyilvánult nézetét respektálva, azok bizalmát bíró jelölre adják le szavazatukat. És a hozzá intézett kérdésre nyíltan válaszolva: ilyennek Bogdanovics Luczián budai püspököt jelöli meg.

Ezután Günther a küldöttség többi tagjához fordulva kijelentette, hogy a jelenlévő urak közül többen tudják és ismerik Kossuth Ferencz kereskedelemügyi miniszternek és a királyi biztosnak, mint igazságügyminiszternek a szerb nép iránt többször megnyilvánult jóindulatát, és ha azt akarják, hogy ezen jóindulatot a jövőben is megtartsák, sőt öregbítsék — amire meghozott határozataik érvényesítésénél és végrehajtásánál nagy szükségük lehet — akkor a Kossuth Ferencz kereskedelemügyi miniszterrel tegnap nyert és e pillanatban a tőle (Günther) hallott válasz értelmében fogják a holnapi patriárka-választó kongresszuson maguktartását irányítani. De ha ezt az eddig tapasztalt jóindulatot megszüntetnék, akkor a királyi biztost, amint jónak látják és hiszik szerb nemzeti egyházuk érdekében.

Eddig tartott Kraszovics beszámolója a küldöttségjárás eredményéről. Ezután hosszas vita indult meg, amelynek egyik része főként a királybiztostól és Kossuth Ferencztől kapott válaszokra vonatkozott. A küldöttségben résztvevő tagok elmondották ezután még, hogy Günther Antal királybiztos hosszasan beszélgetett a küldöttség tagjaival és a legnagyobb jóindulattal biztosította őket. A vita ezután teljesen a holnapi választás személyi részére terelődött át és elsősorban főként azok szövegeit, akik Bogdanovics személye ellen napok óta a leghevesebb küzdelmet folytatják. Szónokaik egymásután állottak fel és támadták a kompromisszumra hajlandókat, akiknek ezután egymásután 11 szónoka beszélt. Szónokaik mind azt hangsúlyozták, hogy a magyar kormány nyálvaló békés együttműködés, amelyre különösen a közel jövőben óriási szükség lehet, oly fontosságú kérdés, amelyet a patriárka-választásnál feláldozni nem lehet és a kérdést egyszerűen úgy is állították fel, hogy nagyon illuzórius, vajjon a békés együttműködés, amely a magyar közvéleménnyel eddig folyt, ne szenvedne-e azáltal, hogyha a magyar kormány által óhajtott jelöltet a radikális párt a maga egészében leszavazná.

Bogdanovics mellett.

A radikális párt konferenciája, amelyet folytatónként délután öt órakor kezdtek, csekély megszakítással éjjeli tíz óráig tartott és a szenzációs eredménnyel végződött, hogy a radikális pártnak most már meglehetősen nagy többsége Bogdanovics mellett foglalt állást. A vita rendkívül heves volt és a körül forgott, hogy vajjon a multkori pártkonferencia határozatát végérvényesen deklarálják-e, vagy sem. A pro és kontra felszólalások hosszú sorozata után végül Miladinovics Zsarko elnök szavazására tette fel a kérdést, oly formában, hogy vajjon fentartja vagy megsemmisíti a párt a mult értekezleten hozott határozatát, amelyen tudvalevőleg éppen Miladinovics határozatával döntötték el a párt magatartását.

A szavazás eredménye az volt, hogy a multkori határozat semmisnek való deklarálását 19 szóval 14 ellenében kimondották. A konferencián 35-en voltak jelen, 2 kongresszusi tag tartózkodott a szavazástól.

Miladinovics elnök, amikor a szavazásnak eredményét kihirdette, egyszersmind a maga részéről kijelentette, hogy miután a multkori ülés határozatát tulajdonképpen ő döntötte el, a mai határozatot magára nézve dezavualásnak tekinti, amiből a konzekvenciát levonja és a klub elnökségéről lemond. A párttagok rögtön kijelentették, hogy a lemondást nem fogadják el, azonban elhatározásának megmá-

tására egyelőre nem sikerült rábírnok. Ekkor az ülést felfüggesztették, és 9 órakor folytatták tovább.

A további tanácskozásoknak célja különösen az volt, hogy azt az öt kongresszusi tagot, akik a határozatot magukra nézve semmiképpen sem akarták kötelezőnek elfogadni, a határozat elfogadására bírják, illetőleg a pártból való kilépéstől, vagy pedig mandátumok letevésétől, amivel fenyegetődtek, visszatartsák. Éppen ezért a tanácskozást még nem fejezték be teljesen, hanem a holnap reggel 8 órakor folytatandó pártkonferencián fogják véglegesen le tárgyalni.

Azok között a tagok között, akik a szavazás eredményét magukra nézve kötelezőnek nem akarják elismerni, vannak Mihajlovics, Mihalesics és Lissavac kongresszusi képviselők. Az értekezlet után harminczan egy ívet írtak alá, amelyben becsületszavukra kötelezték magukat, hogy a holnapi kongresszuson Bogdanovics Lucziánra adják szavazatukat. Ha tehát holnapra az egész pártot sikerül meggyőzniük, akkor 35, illetőleg 37, ha pedig nem, akkor 32 szavazatot kap Bogdanovics Luczián a patriarkaválasztó kongresszuson.

Az autonóm-pártiak ezzel szemben, mint a multkor, úgy ez alkalommal is Nikolics Miron paktáci püspökre fogják adni szavazatukat.

A radikális-párt mai konferenciája után tehát valószínű, hogy Bogdanovics Lucziánt holnap patriárkává választják, de még kétséges, hogy a törvényben előírt abszolút szótöbbséget meg fogja-e kapni.

A püspökök tanácskozása.

A püspökök is egész nap tanácskoztak. Mialatt Günther Antal királyi biztost a radikális-párti küldöttséget fogadta, a patriárchai palotában Bogdanovics Luczián patriárchai adminisztrátor elnöklésével püspöki tanácskozás volt, amelyen Letics és Zmejanovics kivételével valamennyi püspök résztvevett. Délután négy órakor pedig Nikolics Miron a felszentelés szerinti legidősebb püspök elnöklésével tartottak konferenciát a patriárchai palotában. Az értekezlet tárgya a szerb teológiai szemináriumba felveendő teológusok száma és besorozása volt, valamint határozta a szerb egyházat érdeklő legsürgősebb ügyei elintézése felett. A patriárkaválasztás kérdésével a konferencia nem foglalkozott. A konferencián Zmejanovics verseczi püspök kivételével az összes püspökök résztvevtek.

A választás rendje.

A holnapi kongresszusi ülést 10 órakor nyitja meg Nikolics Miron paktáci püspök és rögtön a mult ülés jegyzőkönyvének hitelesítése után megkezdődik a szavazás. A szavazás zárt ajtók mögött történik és a kongresszusi teremben csak a kongresszusi képviselők lehetnek jelen. Egy óra multával a szavazás után az ajtókat megnyitják és a kongresszus elnöke kihirdeti a választás eredményét, egyszersmind indítványt tesz, hogy küldöttségileg hívják meg a kongresszusi terembe a királybiztost, hogy a választás eredményét tudomásul vegye. Erre Günther Antal királybiztos Joanic Pál adlatus kíséretében és a püspökök társaságában megjelenik a kongresszusi terembe és átveszi a jegyzőkönyvet és a szavazólapokat és rövid beszédben kijelenti, hogy a kongresszusi választás eredményét a trón számolya elé fogja terjeszteni. Ezzel a patriárka-választó kongresszus tanácskozásait befejezik.

Budapest, szeptember 18.

Hírek Boszniából. Szerajevéből jelentik: Báró Burján közös pénzügyminiszter ez idő szerint Hildén tartózkodik, hol a polgári adlatussal és a főtisztviselőkkel beható tanácskozásokat folytat a létesítendő közigazgatási reformok tárgyában. A bosnyák mohamedánok és görög-keletiek, valamint a horvátok nagy várakozással néznek a miniszter által kitáltásba helyezett reformok elé. A lakosság hangulata nagyon pesszimistikus. Rendkívül bántja a közvéleményt azon tény, hogy mindazokat, kik az ismert alkotmányt kérő memorandum aláíróit üdvözlik, némely helyeken a hatóságok megfeddik, másutt érzékeny pénzbüntetéssel sújtják. A miniszterhez napról-napra érkeznek e tárgyban panaszok. A lapelkobzások, melyek rövid ideig szüneteltek, ismét napirenden vannak. A Szrpszki Riecs azon

számát, melyben a laibachi újságírói kongresszusnak a boszniai sajtóviszonyokra vonatkozó határozatát közölte, elkobozták. A lap új számot adott ki, melyet számos külföldi lapnak küldött meg annak megemlékezésével, hogy az elkobzás mely okból történt. Ezen lap szerkesztősége egyébként az összes eddig elkobzott számokat — hetvenötöt — informatív levél kíséretében a delegációk megnyitása napján úgy a magyar, mint az osztrák delegáció minden egyes tagjának Budapestre meg fogja küldeni.

Lefuvás.

— Az őszi hadgyakorlatot befejezték. —

Budapest, szeptember 18.

Ma délelőtt pontban fél tíz órakor a király kiadta a rendeletet, hogy a hadgyakorlatot befejezzék. Nyomban egy kiáltás jelent meg a sukori magaslaton s egy pillanattal később éleserugott végig a hadgyakorlat területén a lefuvás jele. Az egyes csapatok hornistái egymásután vették át a jelet és adták tovább, a magaslatokon meglebbentek a fehér lobogók, néhány puskaropogás, egy-két ágyuszó, a csapatokon hullámosan végigfutó kurjongás és csend: a nagyszerű királygyakorlatot befejezték.

Az utakon, mezőkön, amerre a szem ellátott, vágatva közeledtek a magasabb csapatparancsnokok, hogy a király előtt az utolsó megbeszélésen megjelenjenek. A király, aki maga is fáradságát vett részt a nagy gyakorlat változatos mozzanataiban, legfelsőbb meglegedését fejezte ki a csapatok magatartása felett és külön dicsérettel tüntette ki Ferencz Ferdinánd trónörökösét, aki hadvezetésével általános csodálatot keltett. A király elismerését a délután folyamán hadiparancs alakjában közzétették a csapatokkal, melyeknél nagy lelkesedést keltett.

A király már délután elutazott a hadgyakorlat színhelyéről és félöt órakor délután már Budapestre érkezett, ahonnan néhány napi itt időzés után Gödöllőre utazik. A királylyal együtt a trónörökös és a főhercegek is elutaztak és utra keltek a magas katonai méltóságok, valamint a külföldi attasék is. Nem sokkal később felszedelőzködtek a csapatok is és különvontakon, hajókon jókedvűen hagyták el három napi fáradaimuk színhelyét.

Veszprém városa ismét csendes, a polgárok néhány napi izgalmaik után újból hozzálátják napi munkáikhoz, ledőlnek a diadalivék és a habériguirlandos oszlopok, áhítatos némaság vonul a püspöki rezidencia őszi termeibe...

Vége a hadgyakorlatnak.

Az utolsó nap eseményeiről a következő részletes tudósítást adjuk:

Döntő harcok.

A szeptember 17-nek délelőttjén vívott ütközetek az északi félhez tartozó 4. és 5. hadtest győzelmével végződött a kombinált hadtest mindkét hadosztályával szemben.

A 41. honvédhadosztályt s a 4. lovasdandárt Polgárdinál szembe támadta a 40. honvédhadosztály, jobbszárnyon a honvéd huszárvadász, a balszárnyon a 31. hadosztály szorongatta, ennek folytán a fenti seregtettek kénytelenek voltak Lepsény felé délnyugati irányban visszavonulni, minek folytán az elérendő hadműveleti céltől, Veszprém elérésétől — elűtettek.

E közben a déli félhez tartozó 32. hadosztály is vereséget szenvedett a 33. és a kelet felől oldalt támadó 37. honvédhadosztálytól is, azonban a visszavonulást sikerült mégis akként végrehajtania, hogy Veszprémhez közeledett, hogy a jobbszárnyon várvárt 13. hadtesthez csatlakozhassék. Az északi félparancsnoksága e közben sem mulasztotta el, hogy az új ellenség fogadására előkészületeket tegyen.

A 37. honvédhadosztálynak, mint déli szárnynak, mely északról átfogva a 33. hadosztályt Rátót-Mogyorós hegy irányában az volt a rendeltetésük, hogy egy nyugat felé irányított arcvonalat képezzen, amelynek jobbszárnyán a Bakony-erdő szélén,

a 14. hadosztály egy oldalról irányítandó ellen-támadásra készen állt.

A 4. hadtest azt az utasítást kapta, hogy a honvéd huszárhadosztály mellett a déli félnek déli irányban visszaszorított gyengébb osztályait hagyja békében, ellenben mindkét hadosztályának zöme az új harcvezetési támogatására rendeltetett, még pedig a 40. honvédhadosztály a balszárny mögé, a 31. honvédhadosztály, mely egyuttal hadseregterületévé rendeltetett, a centrum mögé. Mielőtt azonban ezek a megerősítő csapatok megérkezhetek volna, a déli fél főhaderői megkezdték a támadást. Röviddel a déli órák után felfejlődött Veszprémből a 7. hadosztály, ettől északra a 42. honvédhadosztály, végül pedig mint balszárny a 36. hadosztály, amely egészen a Bakony-erdő széléig nyulott.

Daczára annak a pillanatnyi előnynek, amelyet a 14. hadosztály délután három órakor a 36. hadosztály arczéle és oldala ellen intézett támadással szerzett, a déli félnek eleddig harcban állott csapatai, amelyekhez a 37. hadosztály egyik déli szárnya és a 2. lovashadosztály csatlakoztak, csupán esti 5 és 6 óra között elesenedett harcban nyertek területet, úgy, hogy végül a déli fél lett a Rátót-Mogyorósi útvonal felett urrú, míg az északi fél csak a Szentistván-körül magaslatokat, amelyek az előző napokban is jelentékeny szerepet vittek és a Hajmáskér körül elterülőket foglalhatta el.

A szentistváni magaslatok mögé a 4. hadtest jutott, úgy, hogy a döntő ütközetre — amely a csapatokra feltétlenül szükségessé vált, pihonó után 18-ra volt várható — az északi fél összes csapatai, kivéve a honvédlövasságot és a kisebb különítményeket is, egyesülve voltak.

Arra való tekintettel, hogy az ellenséges csapatok fejlődött csatavonalban állottak egymással szemben, szinte biztosra lehetett venni, hogy reggeli virradatra mindkét fél minden erejét latba fogja vetni, hogy előnybe juthasson.

És csakugyan reggel 5 órakor már megdördültek az ágyúk, amelyek az egész terepen hatalmas visszhangot ébresztettek.

Reggel öt óra előtt azzal vezette be az északi fél a döntő ütközetet, hogy a balszárny felé fekvő Rátót községet elfoglalta, azonban a déli fél 36. hadosztálya mégis abba a helyzetbe került, hogy ettől a községtől nyugatra újra állást foglalhatott és arra is képes volt, hogy a 14. hadosztály által az egész erdőt átfogólag vezetett további támadásokat is elháríthassa. E közben a 13. hadtest megkezdte a Hajmáskér körüli magaslatok felé való előnyomulást, amely a centrumban a 33. és részben a 37. hadosztály elleni változó eredményű föl- és alá hullámzó küzdelemmé alakult. Ezzel szemben az északi fél a döntést a déli szárnyon kereste és ebből a célból már kora reggel a 4. hadtestet a 37. honvédhadosztályi egyes részével a Balaton közelében levő területeken támadásra vezényelte. Ezzel a csapattal szemben állott a déli fél részéről a 32. hadosztály, a 2. lovashadosztály, amelynek tüzésége és gépfegyverei igen célszerűen avatkoztak be az ütközetbe, azonkívül résztvett még a hadseregterület is (a 7. hadosztályi egy dandára).

Amint a támadás a déli szárnyon világosan kialakulni kezdett és jelentékeny előrehaladást tett, akkor jött az a jelentés, hogy a déli félnek 41. honvédhadosztálya, amely az előtte való napon a Balatontól keletre fekvő területeken visszaszorított, a vele szemben álló gyengébb erőket visszavetette és a Sukori hegyet, az északi ellenség arcvonalának centruma mögött elérte.

Ebben a pillanatban, kilenc óra 25 perczkor délelőtt a király a gyakorlatot lefúvatta és erről a nagy területen szétszóródott csapatok a hadilégelhajó csónakjaiból kiakasztott fehér zászlók után a leg-rövidebb idő alatt értesültek. Az imént még heves harcizaj helyébe hirtelen általános csönd lépett. A csapatok elhagyták fedett helyeiket és az útvonalakon gyülekeztek, a magasabb parancsnokok pedig a Megyei-hegy magaslataira siettek, ahol a király és a hadvezetőség foglalt állást.

Lefúvás.

A király ma reggel nyolcz órakor udvari fogaton báró Bolfras főhadsegéd kíséretében a hadgyakorlatok terepére ment, ahol a hadgyakorlatok

egész vezetősége már reggeli hat óra óta működött. Ferencz Ferdinánd főherceg tegnap reggeli három órától esti hét óráig, tehát tizenhat órán keresztül nyeregben ült és ma reggel fél négy órakor már megint a hadgyakorlatok terepén volt.

A király először a Nagykilátó-hegyre ment, ott megszemlélte a terepet, majd Ferencz Ferdinánd automobiljára ült és a trónörökös, valamint Conrad altábornagy, vezérkari főnök kíséretében a szentkirályszabadjai hegyre ment. Innen a király nagy érdeklődéssel nézte a harci játékot s amidőn a helyzet annyira fejlődött, hogy a döntés minden pillanatban várható volt, kilenc óra 30 perczkor a „Lejújni” kürtjellel az idej nagygyakorlatokat megszüntette. A kürtösök átvették a kürtjelet, a két sárkánylégelhajó, fehér zászlót kitzüve a magasba emelkedett, a manővernek vége volt.

Miközben a tábornokok és a vezérkari tisztek összegyülekeztek arra a magaslatra, amelyen a király tartózkodott, a legfelsőbb hadur megragadta az alkalmat, hogy különösen a hadvezetőség parancsnokainak kifejezze elismerését; köszönetet mondott Ferencz Ferdinánd főhercegnek és Conrad altábornagynak működésükért és kiemelte a csapatok kiváló szolgálatait, amelyek a hadtesteknél a legnehezebb viszonyok között is mindenha példás rendet tartottak.

Eközben a magaslat közelébe felvonultak a csapatok. A király lóra szállt és ellovagolt a csapatok előtt; megszemlélvén valamennyi csapattestet, legfelsőbb megelégedésének adott kifejezést. A tábornokokhoz fordulva megjegyezte:

— Sajnos, nem sokat láthattam, mert már öreg vagyok.

A csapatok megszemlézése után a király az udvari fogaton visszahajtatott Veszprémbe.

Ezzel az idej nagygyakorlatok véget értek. A harczerük kivételénél az új rendelkezésekkel való kísérlet minden irányban kitünően sikerültnek mondható. Általános csodálkozást keltett Ferencz Ferdinánd hadi készsége és hadi képessége.

A királynak különös megelégedésére szolgált, hogy az egész hadgyakorlat alatt komoly baleset nem fordult elő és hogy még sohasem volt olyan kevés kidölt katoná, mint az idej. Csak néhány láb-bajos volt, aki nem tudta folytatni útját; komolyabb megbetegedés senolsem fordult elő.

A lefúvás után kiadták a csapatok hazaszállítására vonatkozó rendelkezéseket. Százötven különvonaton mintegy nyolczvanötezer katonát szállítanak haza, anélkül, hogy ezáltal a rendes forgalom alteráltszék. A csapatok egy részét a Dunán szállítják helyőrségeikbe.

A legfelsőbb elismerés.

Ferencz Ferdinánd főherceg, a hadgyakorlatok bevégeztével az alábbi magas parancsot intézte mindkét hadsereg parancsnokához:

Ő császári és királyi apostoli felsége az alábbi legmagasabb kéziratot méltóztatott hozzám intézni:

„Kedves unokaöcsém, Ferencz Ferdinánd főherceg, lovassági tábornok!

Nagyobb hadgyakorlatok vezetésével ismételtén megbiztatván, kedvességed a vezérkar főnökével egyetemben, teljes körültekintéssel és a leg-élénkebb érdeklődéssel oly feladatot oldott meg, amely katonai bírálat szempontjából nagy követelményeket támaszt.

A magasabbrendű hadvezető tulajdonságok érvényesítésekor úgy mindkét hadsereg parancsnoka, valamint a nagyobb seregtettek parancsnokai azt a vezetőképeséget igazolták be, amely a harcmezőn a siker előfeltétele. Amennyire megfigyeléseim terjedhettek, minden fegyvernem csapatai szellemi frissesség mellett a harc-képesség tekintetében nagyon örvedetes működést fejtettek ki.

Amidőn kedvességednek és a vezérkar főnökének teljes elismerésemet fejezem ki, önre bizom, hogy a történetbe való mélyebb betekintés alapján, a hadseregnek és a magyar honvédségnek a jelenleg lezárult hadgyakorlatokban résztvett parancsnokságainak és csapatainak a fenti parancsra való hivatkozással elismerését adja tud-

Ez a legfelsőbb, különösen kegyes elismerés mindnyájunkat rendkívül boldoggá tesz és én is teljes és fentartás nélküli elismerésemet fejezem ki a parancsnokoknak és a csapatoknak.

Veszprém, 1908. szeptember 18.

Ferencz Ferdinánd főherceg, lovassági tábornok.

Kitüntetések.

Délelőtt tíz órakor gróf Paar, a király főhadsegéde jelent meg báró Hornig Károly püspök-nél, akinek a Lipót-rend nagykeresztjét nyújtotta át. Az ebéd előtt a király hosszabb magánkihallgatáson fogadta a püspököt, melyben báró Hornig Károly köszönetet mondott a kegyes kitüntetésért.

A tizenkét kanonok a királynak sajátkezű aláírásával ellátott arczképét kapta; az arczképek ezüst keretbe vannak foglalva s a kereten a magyar korona és a király nevének kezdőbetűi díszlenek. Radványi és Vegele püspökségi titkárok a király kezdőbetűjével ellátott aranyórákat. Koller aispán és Rainprecht, a napokban elhalt püspöki jószágigazgatónak a fia, koronával és a király kezdőbetűjével ellátott dohányszelenczékét, Kerényi főszolgabíró és Szeglethy polgármester szintén dohányszelenczékét, Ambrus és Fischer postafelügyelők arnyórákat kaptak; mindezen ajándékokat a király nevének kezdőbetűi díszítették. Ugyanílyen aranyórát kapott Graf Oszkár, a jutasi állomásfőnök is. A csendőrségnek ezer koronát, a posta- és távirászemélyzetnek ezerkét száz koronát ajándékozott a király. Nagyobb adományokban részesültek még a tüzoltók és Veszprém szegényei. Moltera építész-mérnök, aki katonai építkezéseknél tüntette ki magát, aranyórát kapott.

Az udvari ebéd.

A hadgyakorlatok befejezése után délben 11 órakor a püspöki rezidenciában udvari dejeuner volt. Az asztalfőn a király foglalt helyet, jobbra és balra tőle Ferencz Ferdinánd trónörökös és Lipót Szalvátor főherczegek ültek. A trónörökösötől jobbra Frigyes főherczeg tábornagy, csapat-felügyelő, báró Hornig veszprémi megyéspüspök, Jekelfalussy Lajos tábornagy, honvédelmi miniszter és Krobotin Sándor lovag hadügyminiszteri osztályfőnök, altábornagy; Lipót Szalvátor főherczegtől balra Paar főhadsegéd, lovassági tábornok, Georgi Frigyes altábornagy, osztrák Landwehr-miniszter, a királylyal szemközt báró Schönaich Ferencz tábornagy, közös hadügyminiszter, báró Bolfras Artur főhadsegéd tábornagy, Klobucsár Vilmos lovassági tábornok, a magyar honvédség főparancsnoka, őgróf Pallavicini Sándor és gróf Kinsky udvari főistállómester ültek. Az udvari dejeuneren résztvettek a katonai attasékön és a főhadiszállás tisztjein kívül még Reviczky kamarás, Adam és Simon kanonokok, Radványi püspöki titkár, Vegele káptalani jegyző, Sipos postaigazgató, Véghegyi megyei főjegyző, Komjáthy rendőrkapitány és Szolnoky kórházigazgató.

A menü a következő volt:

- Potage nivernaise
- Ragout de boeuf à l'allemande
- Langue fumée aux épinards
- Faisans rotis. Salade. Compote
- Gateau aux cerises
- Fromage
- Dessert

A király, akit a hadgyakorlatok lefolyása láthatólag felvidított, az udvari ebéd alatt élénk beszélgetést folytatott egy a jobbán ülő trónörökössel, mint a többi főherczegekkel és a közelében ülő tábornokokkal. Az ebéd végeztével a király, üdvözölve Hornig megyéspüspököt, a fogadóterembe vonult és ott fogadta együttesen az összes katonai attasékat és a főhadiszálláshoz tartozó tábornokokat és a tisztikart, valamint a magyar és az osztrák sajtó hivatalos kiküldöttjeit.

A király ezután cerclét tartott, amelynek folyamán felváltva francia és német nyelven egymásután szölitotta meg a katonai attasékat, akikkel a hadgyakorlatok lefolyásáról és saját hazáik viszonyairól folytatott beszélgetést. Megszölitásával tüntette ki S rassenburgi Artur vezérkari ezredest, a főhadiszállás parancsnokát, akinek elismerését fejezte

ki a hadgyakorlatok alkalmával teljesített buzgó szolgálataiért. Végül megszólitással tüntette ki a király Pallavicini Sándor őrgépfőt, aki mint az önkéntes automobilkar vezetője vett részt a hadgyakorlatokon.

Ezután a király nem folytatta tovább a cerclet, hanem meghallgatva Paar főhadsegédének jelentését és bucsut mondván Hornig veszprémi püspöknek, a vasúthoz hajtattott. Kíséretében voltak gróf Paar lovassági tábornok és báró Bolfras főhadsegédek, báró Bronn, báró Spányik és báró Pongrácz szárnysegédek, Bartha őrnagy, dr. Kerzli udvari orvos és báró Nagy kabinetirodai osztálytanácsos.

Bucsu Veszprémtől.

Az utvonalon sűrű tömegben állott sorfalat Veszprém lakossága, amely lelkes éljenzéssel bucsuzott a város falai közül távozó uralkodótól.

A szőnyegekkel borított perron előtt már készen állott az udvari különvonat, a diszátornál pedig Ludvig Gyula v. b. t. t., a m. kir. államvasutak elnökgazdája, Hunkár Dénes Veszprémmegye főispánja, Koller Sándor alispán és Szeglethy György veszprémi polgármester, Szabó László belügyminiszteri tanácsos és Palágyi Kálmán államrendőrségi főfelügyelő várták a királyt.

A király megérkezve a pályaudvarra, látható jó hangulatban szólította meg a főispánt:

— Köszönöm önöknek a szíves fogadtatást. A városban példás rend volt és a lakosság szép magatartást tanúsított.

A főispán megköszönte a felségnek az ittléte alkalmából a megye és a város szegényei és jótékony intézetei részére tett tizenkétezer koronás alapítványt azzal a hódolatteljes kijelentéssel, hogy a veszprémmegyei nép lelkében a királynapok eltűnésétől semmit sem maradnak meg.

Ezután a király néhány szót váltott Koller alispánnal, majd Szeglethy György polgármesterhez fordult és a következőket mondotta:

— Nagyon meg voltam elégedve mindennel. Az önkéntes város és különösen a vidék valóban igen szép. Ugy találom azonban, hogy ezen a vidéken igen sok a kő.

— Bár mind ez a köves terület szántóföld volna, felséges uram! — felelte a polgármester.

— Bizony, mert ahol kevés a szántóföld, ott a nép szegénysorsu — mondotta a király. — Vettek különben észre, hogy Veszprémben számos jótékony intézet van, amelyek enyhítik a szegénységet.

— Ezek az intézetek felséged nagylelkű adományával hathatós eszközt nyertek ma nemes céljaik eléréséhez.

A király ezután mosolyogva köszöntötte a városi képviselő-testületnek küldöttségileg megjelent tagjait és a nagyszámú közönség zúgó éljenzése között a vonatra szállott, amely Ludvig Gyula máv. elnökgazdát vezetésével pontosan két órakor hagyta el a pályaudvart.

Alig néhány perccel a király elutazása után érkezett a pályaudvarra automobilon Ferencz Ferdinánd főherceg trónörökös szárnysegéde, Brosch őrnagy kíséretében. A trónörökös a diszátornál hosszasan társalgott a már akkor szintén a pályaudvarra érkezett báró Hornig v. b. t. t., megyei püspökkel, akinek mellén már ott diszlett a ma nyert kitüntetés: a Lipót-rend nagykeresztje.

A trónörökös biztosította a püspököt, hogy a király az egész idő alatt igen jól érezte magát, állandóan jó kedve volt és köhögése Veszprémben múlt el teljesen.

A diszátornál áthaladva, Ferencz Ferdinánd trónörökös szíves modorban szólította meg Hunkár főispánt és Szeglethy polgármestert és mindkettőt örömeit fejezte ki afelől, hogy a király Veszprémben jól érezte magát.

A cercle végeztével a trónörökös ugyancsak lelkes éljenzés között szállott fel a különvonatra és délután két óra 50 perckor Bécsbe utazott.

Lipót Szalvátor főherceg Kaltenborn tábornok kíséretében három óra 40 perckor különvonattal utazott el ugyancsak Bécsbe, míg Frigyes főherceg a rendes menetrendszerű vonattal utazott el.

A király Budapesten.

Déli tizenegy óra 45 percz volt, midőn a király az udvari fogaton Veszprémbé érkezett. Balján Ferencz Ferdinánd főherceg trónörökös volt, akivel utközben behatóan beszélgetett a hadműveletekről. A királyt az egész városban sorfalat álló közönség nagy lelkesedéssel üdvözölte.

A király ma délután négy óra 45 perckor érkezett meg udvari különvonaton a Déli vaspálya pályaudvarára Budára. A külön udvari vonatot Veszprémtől Székesfehérvárig a m. kir. államvasutak vonalán Ludvig Gyula államtitkár, a máv. igazgatóságának elnöke, valamint Kotányi Zsigmond udvari tanácsos, a máv. forgalmi igazgatója kísérte. A vonat néhány perczig Székesfehérvárról megállt, ahol fogadás nem volt. Székesfehérvártól egészen Budapestig a Déli vaspálya vonalán lovag bárdányi Brám Miksa, a Déli vaspálya-társaság vezérigazgató-helyettese vezette a vonatot.

A király fogadására a pályaudvaron megjelentek Fülepp Kálmán főpolgármester, Boda Dezső főkapitány és Burschits Antal, a Déli vasút főnöke. A Déli vasút pályaudvarát a király érkezése alkalmából díszesen felékesítették; a királyi váróterem előtt pompás pálmást alkottak. A pályaudvaron elsőnek a vasútról bárdányi Brám Miksa szállott le, akit ő felsége előtt elhaladva, a király barátságosan mosolyogva, köszöntött. A király a pályaudvarról a várba hajtattott, ahol, mint rendszeren hat órakor ebédel.

A király automobilon jár.

Selus herceg, az osztrák automobil-klub elnöke ma reggel táviratot kapott az udvartartástól, hogy ő felsége a hadgyakorlatokon elhatározta, hogy jövőre állandóan automobilon fog járni Bécsben is és elrendelte, hogy a jubileumára az automobil-klub által felajánlott két automobil közül az egyiket azonnal küldjék utána Budapestre. A klub az automobil már ma utnak indította, a két legkiválóbb sofőrrel együtt.

Frigyes főherceg a fővárosban.

Frigyes főherceg és Teck herceg, aki a nagy hadgyakorlatokon mint angol katonai attasé vett részt, ma este Budapestre érkeztek és az Angol királynő-szállóban szálltak meg.

Epilógus.

A most lezajlott hadgyakorlatok újból beigazolták annak czélszerűségét, ha a vezetők mindegyike teljesen szabadon intézkedhetik. Ez a rendszer immár nyilvánvalóan meggyökeresedett, ugyannyira, hogy az idén az eredmények még kedvezőbbek voltak, mint tavaly.

Külön figyelmet érdemel az a nagy érdeklődés, amelyet az összes csapatok az események folyása iránt tanúsítottak. Különös igyekezettel teljesítették teendőiket és a cél érdekében szívesen vállalták magukra a némelykor súlyos megerőltetéseket és azokat az elkerülhetetlen nélkülözéseket, amelyeket különösen a tábori konyhakocsival fel nem szerelt csapatoknak kellett kiállniuk.

A csapatok egészségi állapota kitűnő volt, semmiéle különös baleset nem történt.

Minden dicséret fölött állott a távirat- és telefonosztályok működése. Ezek az osztályok fáradhatatlanul ritka kitarással éjjel-nappal végezték nehéz feladatukat. A hadgyakorlatok egész területét a csapatok mindenkori tartózkodó helyének megfelelően vezetékekkel és állomásokkal hálózták be. Ezeknek az osztályoknak a működése nélkül a hadgyakorlatoknak ilyen nagyarányú vezetése és kivitele lehetetlen lett volna. Különösen buzgólkodtak a két hadseregnél beosztott fényjelző állomások, amelyek kedvező időjárási viszonyok mellett körülbelül száz kilométernyi távolságok között állandó összeköttetéseket tartottak fenn, mint pl. a déli fél két csoportja között, amikor ezeket a Balaton vize egy mástól elválasztotta.

Hasonlóan minden oldalról nagy dicsérrel szölk azokról a szolgálatokról, amelyeket az önkéntes automobil-testület végzett, amely ez alkalommal huszonegy képviselőt küldött ki. Az összekötő szolgálat körül, nemkülönben a különböző csapat-törzseknek utközben szakadatlanul szükségessé váló távbeszélésénél ezek az automobílok nélkülöz-

hetetlen hadieszköznek bizonyultak. Élénk feltűnést keltett, hogy a király is igénybe vette az automobil szeptember 17-én és 18-án, hogy minél gyorsabban érhesse el azt a pontot, ahonnan a fejlemények menetét könnyebben figyelhette meg. Az első napon a király Boos-Waldeck Hugó százados automobilját használta, 18-án pedig Küniigl hadnagy ordonancz-tisztét. Mindkét esetben a felségnek alkalma nyílt arra, hogy ennek az új járműnek kiváló jelentőségét az utak mentén, meglehetősen rossz tábori utakon, megismerhesse. Az automobil-trénnel a nagygyakorlatok alkalmával nagyobb mérvben végzett kísérletek pompás eredménnyel jártak és újból beigazolták ennek a teherszállító járműnek a modern hadvezérlés körül való különös hasznosságát.

Az eddigiek alapján jogos és alapos okuk van ugy a főhadvezetésnek, mint a csapat-parancsnokoknak, nemkülönben a hadra kelt sereghez tartozó összes intézményeknek, hogy a legnagyobb megaláztatással tekinthessenek vissza a lezajlott hadgyakorlatokra és méltán örvendezhetnek annak a kitüntető dicséretnek, amelyvel a király és a trónörökös működésüknek adózott.

Végül nem maradhat említés nélkül a lakosság és a közhatalóságoknak előzékeny magatartása sem. Valóságilag versenyre keltek egymással, hogy a csapatoknak az ellátás és az elhelyezés körül minden lehető kényelmet és könnyítést megszerezhesenek.

A király utazásával kapcsolatosan megemlítjük, hogy veszprémi tartózkodásának egész ideje alatt a hadgyakorlatokon való részvételen kívül minden megszakítás nélkül végezte az államügyeket. A katonai iroda, valamint a kabinetiroda tagjai a királylyal együtt Veszprémbé érkeztek és napról-napra a hivatalos aktákat is ideküldték a királynak, aki ugy a kora reggeli órákban, valamint a hadgyakorlatokról visszatérést követő udvari ebédek után a referensek jelentését fogadta és napról-napra intézte el a hozzá érkező ügyeket.

KÜLFÖLD.

Szulejman pasa szökése. Őrgépfő Pallavicini konstantinápolyi osztrák-magyar nagykövet megjelent a belügyminiszternél, hogy tudakozódjék Szulejman pasa ügyéről. A belügyminiszter nem mondhatott egyebet, csak azt, hogy hivatalosan semmit sem tud az esetről. Bécsből hivatalosan jelentik, hogy a szenátorra kinevezett Szulejman pasa Plevljéből való elutazásának okáról és formájáról szóló zágrábi hírek a tényállást teljesen elferdített színben tüntetik fel. Szulejman pasának Plevljéből való elutazása teljes csendben történt és a nevezettet csak báró Rhenen vezérőrnagy — természetesen mindennemű katonai kíséret nélkül — Metalkáig kísérte el. Minden egyéb híresztelés merő találgatáson alapszik. Plevljében a helyzet teljesen nyugodt és normális.

Ujabb jelek szerint a török hadügyminisztériumhoz jelentés érkezett, hogy Szulejman pasa elhagyta Plevljét és hajón Szalonikibe utazott. Az esetről közelebbi részleteket nem tudnak.

A Sabah nevű lap azt mondja, hogy a hadügyminisztériumnak tegnap estig nem jutott birtokába jelentés a plevljei esetről és csak egy újságjelentés alapján érdeklődött. A lap azt mondja továbbá, hogy Szulejman pasa áthelyeztetését kérte és hogy helyébe Dsavid vezérkari ezredes, akit dandárparancsnokká léptettek elő, neveztetett ki. A Jeni Gazetta a konstantinápolyi „Die neue Türkei” című német nyelvű lapot megtámadja hasonló szenzációs hírek terjesztéséért és azt mondja, hogy miként mindenütt az alkotmány kihirdetése után a polgári és katonai előkelő személyiségeknek távozniuk kellett, ugy Szulejman pasát is ez a sors érte. A Jeni Gazetta a szenzációs híreszteléseket szerb forrásokra vezeti vissza és azt mondja, hogy az Ausztria-Magyarország és Törökország közti barátságos viszony jelenleg a legösszintébb, amiért is a lap nem tartja lehetőlegesnek, hogy a legcsekélyebb gyanus határcizdák is megtörténhessék.

Szulejman-pasa különben ma elutazott Trieszt-

ből. A pasa korán reggel elhagyta a szállodát, jegyet váltott és a hajóra ment. Szulejman pasa Triesztben senkit sem fogadott és csak a török főkonzullal érintkezett, akivel közölte, hogy a kormány megbízása folytán távozott Plevljéből.

Szulejman pasa egy bécsi lap szerkesztőségéhez Triesztből a következő táviratot küldte:

Elhagytam Plevljét és kormányom engedelmével Szalonikibe, majd onnan Konstantinápolyba utazom. A leghatározottabban kijelentem, hogy mindaz, amit két nap óta rólam híreszteltek, teljesen alaptalan és kalandos fantáziának szüleménye. Sem ellenséges tüntetés, sem összeesküvés nem volt ellenem. Hátára köteleznek le, ha ezeket az üres meséket erélyesen megczáfolják.

Szulejman pasa.

A török események. Hilmi basa látogatása Athos szigetén, ahol állítólag Panizza is tartózkodik, hír szerint abból a célból történt, hogy az Isthos átfurására, olyan módon, mint az már az ókorban Xerxes király tervezte, előtanulmányokat tegyen. A kormány megengedte egy angol cirkálóhajónak, mely a dunai bizottsághoz Szulinába ment, hogy a Dardanellákon áthaladjon.

A konstantinápolyi postaigazgatóság három főhivatalnokát Budapestre utazik a táviró-kongresszusra. A három hivatalnok ezután több más városban is látogatást tesz, hogy a táviró-rendszereket tanulmányozza. Miután a keleti vasutak alkalmazottainak szindikátusa által előterjesztett javaslatokat az igazgatóság mint túlzottakat elutasította, ma reggel az egész vonalon megkezdődött az általános sztrájk. A tegnap esti vonat Drinápolyig ment.

A Franciaországban megrendelt öt páncélos automobil közül, amelyek Hetchkiss-rendszerű gyorsítójelű ágyakkal lesznek felszerelve, kettőt legközelebb fognak szállítani, egy automobil-vonat azonban, amely Renard-rendszerű és hadiszállító-sokra szolgál, már megérkezett. A szárazföldi seregnek a legmodernebb hadieszközei a második és a harmadik hadtesthez lesznek beosztva. Hír szerint az osztrák-magyar nagykövet a két állam között létrejött megállapodás értelmében a magas porta figyelmét az uvac-mitroviczai vasutvonal építésére irányította, de eddig döntés nem történt, az orosz és olasz nagykövek ellenben újból Szerbia kérését támogatják és a Duna-Adria-vasut építését ajánlották.

A francia-spanyol jegyzék. A francia külügyminiszterumban a jövő hét elejére várják a német kormány választát a közös jegyzékről s azt remélik, hogy a német jegyzék nem fog olyan föltételeket szabni, amelyek hosszadalmas diplomáciai jegyzékváltást vonnának maguk után. A sajtó rokonszenvesen ítéli meg Bülow herceg beszédét, de hangsúlyozza, hogy a Wilhelm-strassen irányadó realis politikája és a birodalmi kancellár személyes szeretetreméltósága jól megkülönböztetendők egymástól.

A Rheinisch-Westfälische Zeitung tangeri tudósítója hírt ad egy izgatott összekocczanásról, amely a német és a francia követek között történt a német konzulnak Fezbe való elutazása miatt. Regnault francia követ szemére lobbantotta a német követnek, hogy titokban készítette elő a német konzul utazását, mire a német követ így válaszolt:

— Németország szuverén állam és senkit sem kell előre megkérdeznie.

Regnault francia követ izgatottan vágott vissza:

— Ha ön háborút akar, bennünket készen talál!

A német követ válasza ez volt:

— Mi nem keressük a háborút, de már régészen készen vagyunk.

A perzsa válság. A német nagykövet követségének összes tagjaival tegnap diszgyenyruhában kihallgatásra ment a sahhoz, aki a küldöttséget hosszú audiencián fogadta. A kihallgatás után a küldöttség meglátogatta a perzsa hadügyminisztert. A teheráni német iskola és kórház ügyeiről volt szó és német alattvalók bizonyos kártérítési követeléseiről, amelyeket eddig még nem fizettek ki. A sah megígérte, hogy jóakarattal meg fogja vizsgálni az előterjesztett kívánságokat és azután nagyon élénken tudakozódott Vilmos császárról.

Lezuhant repülőgép.

— Wright Orville katasztrófája. —

Budapest, szeptember 18.

Annak a merész harcznak, amely most a legvégő meghódításáért folyik, újabb áldozatai vannak. Wright Orville, aki az amerikai Myers-erőd gyakorlóterén kísérletezik s az utolsó napok alatt egyik rekorddal a másik után önmagát multa felül, ma ötven láb magasságból lezuhant s összetörte magát. Kísérője, Selfridge hadnagy agyonzuzódott. Wright Orville ma Selfridge hadnagy kíséretében szállt föl a Myers-erőd gyakorlóterén. Emelni akarta az aeroplan repülési sebességét, amidőn azonban már negyedszer járta körül a gyakorlóteret, az aeroplan bal csavarszárnya eltört. A jobb csavarszárny tovább működött. Az aeroplan ennek következtében elvesztette az egyensúlyt és fölborult, miközben a bennlévők kiestek. Wright kárján és csipőjén súlyosan megsebesült és valószínűleg belső sérüléseket is szenvedett. Selfridge fején sebesült meg. Az aeroplan teljesen elpusztult. A sebesülteket a Myers-erőd kórházába vitték. Selfridge hadnagy belehalt sebeibe.

A borzalmas katasztrófáról a következő híreink érkeztek:

A szerencsétlenség.

A végzetes fölszállás tegnap délután tizen-négy perccel öt óra után történt a Fort Myer közelében lévő gyakorlóter fölött, ahol Wright az utóbbi hetekben rendszeren föl szokott szállni. Mint rendszeren, most is nagyon sokan nézték fölszállásukat s úgy Wright, mint kísérője rendkívül jókedvűek voltak. A készülék, miként mindannyiszor, amikor Wright még egy utast vitt magával, kissé nehezen emelkedett föl, de miután a kezdet nehézségeit legyőzte, gyorsan fölszólt ötven lábnyira a föld fölé s ezután gyorsan sebességével röpködött körül a gyakorlóteret. Ugy látszott, hogy minden simán megy s a nézők, mint a repülő utasok azt hitték, hogy a repülőgép ma újabb rekordot fog elérni, amikor egyszerre körülbelül hat perccel a fölszállás után a baloldali propeller-készülék eltört s a gép, amely ekkor hetvenöt láb magasan volt, mint egy meglőtt óriás madár ingadozni kezdett, elvesztette egyensúlyát s aztán egyszerre merőlegesen a mélységbe zuhant. A nézők megrémülve rohantak a katasztrófa színhelye felé, ahonnan óriás porfelhő szállt föl. Hatfield ezredes, a Fort Myer parancsnoka, aki a fölszállást messzelátóval nézte, azonnal intézkedett, hogy lovasság vonuljon ki és vágatva siessen a szerencsétlenség színhelyére, hogy a megsebesült aeronautákat a kívánsi emberek cstromától megoltalmazza.

két áldozat.

A lovaskatonák csakugyan elsőnek érkeztek a repülőgép roncsához és kordont vontak körülötte. A mentőmunkát is nyomban megkezdtek. Mind a két szerencsétlenül járt utas az elpusztult repülőgép alá került és mind a ketten vértől voltak elboritva. Selfridge-nél, akit a benzintartó és a benzintartó maradványai egészen eltakartak, már kezdettől fogva meglátszott, hogy sérülése nagyon veszedelmes. A hadnagy eszméletlen volt és elszállítása közben sem tért magához. A kórházban közvetlenül halála előtt néhány percre visszanyerte eszméletét. Wright eleinte, amikor az első segítség érkezett, eszméletlen volt, sőt mosolygott is az ő szokott nyugodtságával s úgy látszott, mintha már beletörődött volna sorsába. Amikor az orvosok térde alatt a csonttörést megállapították, elvesztette eszméletét s az egész uton egészen a kórházig semmit sem tudott magáról. A kórházban azonban gyorsan visszanyerte eszméletét s amikor hetedfél óra tájban este szemét újra kinyitotta s maga előtt látta Skier őrnagyot, a léggömb szakaszparancsnokát, így szólott:

— Attól félek, hogy ma este nem vacsorálhatunk Crossier tábornoknál.

E szavak után újra eszméletlen lett.

A katasztrófa oka.

Wright Orville repülőgépe tizenkét méter hosszú és 2.74 méter széles volt. A két sárkányfelületnek területe hatvan négyszögmetert tett ki. A keretállvány mind a két oldalon, továbbá elül és hátul egészen szabad volt. Mind a két sárkányfelület sűrűn szőtt kanavászszal volt bevonva. A mozgó erőt egy husz lóerejű motor szolgáltatta, amely két kétszárnyu, fából való csavart mozgóerőt. A propelleresavarok a motor két oldalán voltak s hátul még a sárkányfelületen túl is kiemelkedtek.

A katasztrófát a baloldali propeller eltörése okozta. A csavar közvetlenül a beillesztés helyén tört el, aminek következtében a repülőgép nem tudta egyensúlyát megtartani, fölbillent, és közben többször fölfordult s már összetörve zuhant le a földre. Wright az eltört propellert tegnap használta először; egészen új volt s Wright nem vett magának annyi fáradságot, hogy kipróbálta volna, mert föltétlenül bizott jószágában. Wright a régi kipróbált helyett azért tett új csavarokat gépebe, mert az új rudjai valamivel hosszabbak voltak s ebből további hasznot remélt röplésében. Azt a hírt is terjesztették, hogy egy ember, aki a repülőgépet közvetlenül fölszállása előtt megtekintette, rossz szándékkal megrongálta a propellert, ez azonban nyilvánvalóan nem igaz, habár másrészt nem tagadható, hogy a gépre fölszállása előtt nagyon gyöngén ügyeltek.

A halott hadnagy.

Selfridge egy nyugalmazott tengernagy fia, több évig a tüzérségnél szolgált és azután áthelyeztette magát a léggömb-szakaszba. Tegnap óriás volt az öröme, amikor Wright tudatta vele, hogy magával fogja vinni s hogy az amerikai kormány föltételének megfelelően vele együtt egy óránál tovább a levegőben fog maradni.

Selfridge hadnagy Wrightnek hivatalos megfigyelője és ellenőrzője volt. Az ő feladata az volt, hogy Wright repülését megfigyelje és róla a kormánynak véleményes jelentést tegyen. Selfridge, aki a tegnapi katasztrófánál életét vesztette el, maga is konstruált aeroplánt. Az ő aeroplánjának Red Wing (vörös-szárny) volt a neve. Repülőgépe ez évi március 9-én készült el s az első ilyenfajtaú aeroplán volt, amelynek szabaddalmát az Aerial Experiment Association szerzte meg. A szakemberek nem vártak sokat ettől a repülőkészüléktől. Március 9-én ezt a repülőgépet szánkán egy jégsíkra vitték, hogy itt a merőleges hajtókészülék működését kipróbálják. A jégterület csekély kiterjedésénél fogva fölszállásra gondolni sem lehetett. A készülék mindössze harmincz méter utat tett meg. Ez az eredmény kielégítő volt és a készülék szerkezete jónak bizonyult. Március 12-én a készüléket gőznaszádon egy öt mérföld távolságban levő jégsíkra vitték. A jég síma volt és elég erősek bizonyult. Senki sem várta, hogy a készülék már az első kísérlet alkalmával a levegőbe szálljon, de mindenkinek meglepetésére a repülőgép egyszerre fölemelkedett a levegőbe s hat méter magasságot ért el. Azonban csak nagyon rövid utat tett meg. Egyszerre a készülék jobbik oldala meghajolt, aminek az lett a következtése, hogy a repülőgép jobb szárnya lebecsátkozott a földre s ennek következtében a merőleges támasz eltört. A motort azonnal kirekesztették, de a készülék ennek ellenére élő erejével még egy darabig elröpkült. Az átrepült távolság százhat méter volt, valósággal azonban valamivel nagyobb lehetett, mert a gép a levegőben ivet irt le. A repülőkísérletet 25 ember nézte. Minthogy a baleset színhelyén nem lehetett a gépet kijavítani, a gőznaszádon vitték vissza a műhelybe. Újabb kísérletekről azóta semmit sem hallottak.

Ujabb részletek.

Newyorki távirat szerint szemtanuk így beszélnek el a katasztrófa történetét: A léghajó tegnap délután 5 óra 40 perccor szállt fel. A Fort Myer hatalmas térségen sok ezer ember nézte a fölszállást és szinte visszafóított lélegzettel figyelt, mikor az aeroplan lassan emelkedni kezdett. Mint valami hatalmas madár, úgy libegett egyre magasabban s néhány perczig mindig feljebb szállott. A tömeg ujjongásba tört ki és Orville Wright kihajolva a kosárból, bucsut intett a lelkesező sokaságnak. Körülbelül

100 láb magasságra emelkedett a léghajó. Wright ilyen magasan szokott manőverezni. Alig telt bele hat perc, míg az aeroplan háromszor megkerülte a gyakorlóteret. Gyorsasága káprázatos volt. Egyszerre csak a magasban recsegés-ropogás támadt. A nézőközönség rémülten vette észre, hogy a léghajó Kosara jobb oldalára fordult, aztán a saját tengelye körül két-háromszor ilesztő sebességgel megfordul s néhány szempillantás múlva susterregve rohan lefelé. Az történt, hogy az egyik motor csavarja eltört. Az aeroplan esésében spirális ívet írt le s nagy robajjal vágódott a földre. A témérdek közönség elborzadva és sikoltozva futott széjjel. A léghajó és gépjé Orville Wrightra és Selfridge hadnagyra zuhant. Az erőd irányából lovaskatonaság vágatott a katasztrófa színhelyére és kordont vont a lezuhant léghajó körül. Hamarosan kéznél voltak orvosok is s időközben a két szerencsétlenül járt léghajóst kiszabadították veszedelmes helyzetükből. Mind a ketten véresen és eszméletlenül fekiüdtek. Wright bal lába térdén felül és több bordája is eltört, koponyája meghasadt. Selfridge hadnagy feje csupa vér volt s mikor lemosták, látszott, hogy egész arcán végighúzódó tátongó seb van és álla is összezúzódott. Hordágyon a kórházba vitték őket. Wright szállítás közben eszméletre tért. Figyelemre méltó, hogy Orville Wrightot európai képviselője többször intette, hogy mindennap a felszállás előtt vizsgálja meg jól a gépet, de a feltaláló nevére nyugtatta meg, hogy ő nem fél, hisz tudja, hogy minden nap életével játszik. Ha sikerül is megmenteni Wrightot, legalább két hónapig fogja fekiüdni az ágyat. Az aeroplan csupa rom, a gömb darabokra szakadt, a csavarok eltörték, egyedül az egyik motor sértetlen s az még használni lehet majd.

Edison a katasztrófa alkalmából megszólalt és véleményt nyilvánított a léghajózás jövőjéről. Nincs bizalma abban a rendszerben, amely szerint Orville Wright aeroplanja készült, de más repülőgép sikerében sem bizik. Praktikus eredménye nem lehet olyan kormányozható léghajónak, amely könnyebb, mint a levegő. Edison ezalatt azt érti, hogy nem lehet fizetési és pénzügyi eredmény. A kormányozható léghajó problémáját olyan repülőgép fogja megoldani, amely automaticus működik, de az aztán csodákat fog művelni. Sebessége egy óra alatt kétszáz angol mérföldet is meg fog haladni s egy ilyen rengeteg nagy léghajó utasokkal megrakodva Newyorktól Liverpoolig az utat 18 óra alatt fogja megtehetni, az északi sarkot 48 óra alatt érheti el s egy hét alatt képes lesz megkerülni a földet.

Wright katasztrófája egész Amerikában lehatatlan izgatottságot keltett. Selfridge hadnagy éjszaka meghalt a kórházban. Wright állapota is aggasztó, de az orvosok remélik, hogy megmenthetik az életnek.

A mai felszállás az utolsó hivatalos próbakísérlet volt, amely után a hadügyminisztérium átvette volna az aeroplan. A hadügyi államtitkár a szerencsétlenség után kijelentette, hogy az a megállapodás, amely a kormány és Wright között létrejött, továbbra is fennáll. A katasztrófát az okozta, hogy a baloldali csavar eltört. Mind a két motor teljesen új volt s így kétségtelen, hogy nem a konstrukció volt a hibás, hanem mechanikai hiba történt. Az aeroplan ma is 100 láb (35 méter) magasságra emelkedett, mikor a csavar eltört. Egy pillanatra a repülőgép megállott, aztán susterregve zuhant a földre. A sok ezer főnyi nézőközönség rémület vett erőt s mindenki elborzadva menekült.

Washingtonban néhány perccel a katasztrófa után tudták meg a szerencsétlenséget. A diplomáciai testület részvétét fejezte ki a hadügyminisztériumnak.

A másik Wright sikere.

Itt említjük meg, hogy Wright Wilbourne tegnap este aeroplanjával felszállt s 42 perccig és 47 másodperccig tartotta magát a levegőben. A beállított sötétség azonban leszállásra kényszerítette.

A gyermekirtó orvos.

— Saját tudósítónktól. —

Budapest, szeptember 18.

A szomorú hírhedségre vergődött dr. Bolgár Ödön tegnapi éjszakáját a rendőrség fogházában töltötte. A nyolczas számú magánzárkában volt elhelyezve. Egész éjjel nyugtalanul fel-alá járkált, alig aludt valamit. Megtörve, álmatlanul került ma újból a vizsgálatot vezető fogalmazó elé s amugy is igen rendetlen és hiányos ruházatában igen szánalmasan nézett ki.

Kihallgatásánál dr. Bolgár ma is a maga igazát hangoztatta és kétségbeesetten védekezett a gyermekelhajtás vádjá ellen. A letartóztatott orvos különben igen vagyonos ember. Bolgár mintegy harmincz év előtt került fel Budapestre. Akkoriban nőszült, feleségével nagy hozományt kapott, többek közt egy kétemeletes házat a Hársfa-utcában. Az immár jelentős vagyonu orvos azonban ahelyett, hogy praxisát folytatta volna, a kávéházak állandó vendége lett, ahol nem átalotta megszorult emberek baját maga hasznára felhasználni.

Az orvos tisztas foglalkozásánál jobbnak és alkalmasabbnak találta a pénzügynevelőközködést. Ügynek lett s kiváló üzleti érzékkel saját magának lett az ügynöke.

A Rákóczi-ut környékén ugy ismerték a vagyonos orvost, akitől mindig lehetett jó kamatra pénzt kapni. Emiatt aztán a rendőrséggel is meggyűlt a baja már egy alkalommal. Vagy öt-hat év előtt egy ügyfele és kollégája, dr. Gerle Samu kölesönt vett tőle és mikor fizetésre került volna a dolog, feljelentette uzsora miatt. A bíróság akkor utolsó fórumon fogházbüntetés helyett hatszáz korona pénzbüntetésre ítélte. Azóta váltakozó szerencsével, hol praktizált, hol pénzével kereskedett dr. Bolgár.

Tavaly novemberben a Rákóczi-ut 86. szám alól a Thököly-ut 19. szám alá tette át lakását, ahonnan egyben azonnal kijelentette magát, azzal, hogy külföldre utazik. El is utazott, de nem külföldre, hanem Palotaiványra, egy vasuti vállalkozóhoz, akitől orvosi állást vállalt.

Vagy két hete hazajött. Lenn a vállalatnál szabadságot kért, azzal, hogy családját, gyermekeit jön meglátogatni; nem lehetetlen azonban, hogy Szluha Pálné szólította a fővárosba, akit már korábban is kezelt volt.

Amnyi tény, hogy a szép asszony gummirádjája, a megérkezést követő napon megállott a Thököly-ut 19. számú ház előtt, amelynek kapufalazatáról már vagy hat hónapja lekerült az orvos czimtablája. A dugszagdag bőkezű asszony egy ismeretlen, homályos, nem is praktizáló orvost keresett fel. Ezekre a dolgokra ugyan pontról-pontra magyarázattal szolgál a letartóztatott orvos felesége, aki az ügyről a következőket mondja:

— Én lényegeset nem tudok mondani az ügyben. A férjemet orvosi titoktartás kötelezi, nekem nem szólt sohasem az általa kezelt betegekről. Annvit azonban tudok, hogy ártatlan. Férjem, fiát és leányát jött haza meglátogatni, nem praktizált és szerencsétlen véletlenség, hogy Szluháné épp akkor kereste segítségét. Férjem szeptember múlt két hét óta kezelte Szluhánét, rákövetkező hét hétőjéig. Akkor megjelent nálunk Szluháné édesanyja és azt mondotta: „Kedves doktor, Erzsike az éjszaka rosszul lett és erre elküldtünk Becker tanárért. Most ő kezeli és éppen ezért — bár Becker ugyanazt rendelte, mint doktor ur, ezután ne tessék felírni.” Ezt mondotta Balogné és ezzel eltávozott. Szluháné még ezután öt napon keresztül fekiüdt beteg és csak a vasárnapi lapokból értesültünk haláláról és kinos megdöbbenéssel arról, hogy férjemet mivel vádolják. A férjem nem vette komolyan a dolgot ártatlansága tudatában. Ő csak a vérzés ellen kezelte Szluhánét és hallani sem akart arról, amivel vádolják. Hogy mitől következett be a vérzés és ki okozta, azt nem vizsgálhatta férjem. Jól emlékszem, két év előtt egész éjszakán keresztül reggelig odamaradt férjem, ekkor is Szluhánét kezelte ugyanilyen természetű vérzés ellen.

— A férjem áldozat. Bűnbak kell és ez a szerencsétlen szerep jutott neki. A mások bűnéért kell szent-

vednie. De hiszem, hogy rövidesen ki fog derülni ártatlansága.

— Nem igaz, hogy férjem uzsorászkodott volna. A jó szive sodorta vesztébe. Kölesön adott Gerlének, mikor ez meg volt szorulva, aztán nem akart fizetni, sőt feljelentette férjemet. Hiába hangoztatta ártatlanságát, két tanut állított: sógorát és sógornőjét és így ítéltek el férjemet.

Ezeket mondotta a letartóztatott orvos felesége és a mai délelőtti folyamán ily értelemben tett vallomást és jelentett be tanukat ártatlansága bizonyítására dr. Bolgár is, akit már átszállítottak az ügyészség fogházába, ahol a vizsgálóbíró holnap hallgatja ki.

A főkapitány igazságot szolgáltat

Budapest, szeptember 18.

Igyekeztünk tárgyilagosak lenni a tegnapi brutális kegyetlenségekkel szemben, s az objektív kritika nyugalmát nem dobtuk el még azon a szenvedelmes, haragos éjszakán sem.

Az egész sajtó vétót kiáltott a barbár féktelenkedések keltette izzó hangulatban, nemcsak a bűnösök, de az egész rendőri intézmény fejére. És ez a pillanatnyi kritikátlanság teljesen érthető is volt. Hiszen kultúremlékben nem válthatott ki egyebet mélyszéles felháborodásnál az, amit a törvényes rend fegyveres védelmezői azon az éjszakán elkövettek. Bizonyos, hogy nagyon nehéz volt megőrizni a történet láttára az önuralmat. Mi azonban még szigorú kritikánkban sem feledkeztünk meg már azon az éjszakán kifejezést adni annak a hitünknek, hogy a megtorló igazságtételnek jönnie kell. És meg is érkezett.

Rendkívüli módon csalódnunk kellett volna Boda Dezső főkapitányban, ha nem így történt volna. Ezt azonban Budapest székesőváros főkapitányáról, akinek igazságos megközelíthetlenségét egész közpályája bizonyítja, egyetlen pillanatra föl nem tetelezhettük. Sőt, ismerve humánus ur érzését, egyenesen tőle vártuk a megtorlás kezdeményezését. És várakozásainkban nem csalódtunk, de az, ami történik, egyenesen föllümulja reményeinket. Boda Dezső főkapitány páratlan igazságossággal ugyan, de kérelmetlen szigorral ellenőrzi a megindult vizsgálatot, hogy a vérengzés bűnösői ne menekedjenek. Sem rangra, sem állásra nincsen tekintettel, se felülről jövő információknak, se reakciók, szervilis sajtó-pesszióknak nem enged az igazság kiderítésénél és egészen bizonyos, hogy a bűnösöket eléri a nemezis, amelyre rászolgáltak.

A vizsgálat ugyanis egyre-másra líferálja a tömeges bizonyítékokat. A rendőrség előtt egész sereg ember jelentkezett részint szemtanui, részint áldozatai a rendőri brutalitásnak, akik hiven elmondják, mi műveltek a rendőrök. Pekáry Ferenc főkapitány-helyettes előtt ma is többen jelentkeztek, akik hatósági orvosi látlelettel igazolták sérüléseiket. Ezek között a legsúlyosabb sebeket Krausz Gizella elárúsítóleány kapta, akit több rendőr a kard laposával véresre vert. A főkapitány-helyettes a fontosabb vallomásokról nyomban jelentést tesz Boda Dezső főkapitánynak, aki több ízben megdöbbenését fejezi ki a történetek fölött.

A vizsgálat még folyik, s valószínűleg napokig fog tartani, amíg a bizonyítékok egész anyaga együtt lesz. A rendőrség előtt eddig ilyen szigorúságu fegyelmi vizsgálatot soha se láttak, az a vélemény, hogy a vérengzésben bűnös közegek nagyon kegyetlenül bűnhődni fognak. Elismerés érte Boda főkapitánynak, aki példát tud statuálni és visszaadja a főváros polgárságának a biztonság nyugalmát.

TÁVIRATOK.

Zavargások Kinában.

Shanghai, szeptember 18. Fukien tartomány északi részében a szárazság által okozott rossz aratás miatt zavargások keletkeztek. A lázadók hatalmukba kerítették Kien-Yangsin kerületi székhelyet. A főkormányzó Fuchából csapatokat küldött a rend helyreállítására.

A berlini kereskedelmi szindikátus.

Berlin, szeptember 18. (Saját tudósítónktól.) A garantáló szindikátus, amely a berlini Handelsge-

sellschaft tökeemelésére megalakult, minden nagy pénzintézetet és az itteni piac legnagyobb kereskedelmi cégeit magában foglalja. A szindikátus élén a Handelsgesellschaft áll.

UJDONSÁGOK.

Évnapra:

Mondják, sírod virágtól tarka —
Én még nem voltam ott,
Drága fejed, ha lelkembe vihan,
Eloszlatom legott,
Drága kezed, ha kezemet éri,
Fölbresztem magam —
Engem nem lát magával sírni,
Akinek halottja van.

Nem hinnéd, mily szép még mindig az éle!
A nap egyre hogy ragyog —
Előre köszönök okos uraknak,
Mert én is okos vagyok.
Okos a kanja, nevet a nőténye
S a föld tovább forog —
Föl sem tűnik, hogy te nem élsz már
S hogy én nem gyilkolok.

Ignotus.

— **A pápa jubileuma.** Ma, szeptember hó 18-án van ötvenedik évfordulója annak, hogy Sarto József a páduai szemináriumban a teológiai doktorátust elnyerte és felszentelése után a Tombolo községi lelkészi állomást elfoglalta. A pápa itt 1867-ig lelkészkedett, ekkor azonban a saljanói plébánia élére került, ahonnan röviddel utóbb a trevisói székesegyház kanonikusává nevezték ki. Később a trevisói püspök titkára és egyuttal fővikárius lett. 1884-ben elnyerte a mantuai püspöki méltóságot. 1893-ban bibornokká és egyidejűleg Velence patriárchájává nevezte ki, míg tíz esztendővel később, 1903. évi augusztus hó 4-én X. Pius néven a katolikus hitélet legmagasabb polczára jutott. A jubileum alkalmából a pápa szülőföldjéről, Veneta tartományból mintegy ezer zárandok érkezett a Vatikánba. A zárandoksereget Cavallari bibornok, Velence mostani patriárchája vezette a pápa elé. A küldöttség arany trónnal lepte meg a pápát, aki hosszabb beszédben köszönte meg az ajándékot. A beszéd nagy feltűnést kelt, mert éles támadást tartalmaz a modernizmus ellen. A pápa az egyes lelkészek engedelmessége és konokossága miatt panaszkodik, szerinte ugyanis sok lelkész még most is a modernizmus eszméit vallja. Aki pedig az engedelmisséget nem ismeri, az a hit, remény, szeretet hármast erényét sem hordja szívében. A pápa boldognak érzi magát, hogy a velencei klérus érintetlen maradt a modernista ragálytól. A pápa beszédét Rómában bizonyítéknak tekintik arra, hogy a vatikán az eddigénél is erősebben szándékozik a harcot folytatni a modern szellem ellen.

— **Lakos Sztérény államtitkár tiszteletére.** A Kereskedelmi Alkalmazottak Országos Egyesülete október hónap 2-án, pénteken este nyolcz és fél órakor az egyesület Nagykorona-utca 13. szám alatti helyiségében a vásári vasárnapok munkaszünetében elért vívmány alkalmából Sztérény József kereskedelemügyi minisztériumi államtitkár tiszteletére társasvacsorát rendez. Jelentkezni lehet a háznagyoknál.

— **A Széchenyi-pár Budapesten.** Gróf Széchenyi Lászlóról és neje Vanderbilte Gladysról a mai lapokban az a hír jelent meg, hogy a hadgyakorlatokra Veszprémben utaztak és ott autóbilijukat szerencsétlenség érte. Gróf Széchenyi László annak a kijelentésére kérte fel szerkesztőségünket, hogy a hírt czáfoljuk meg, mert ő ugyan a hadgyakorlatokon résztvett, amennyiben arra behívták, de neje nem volt ott, valamint valótlan az is, hogy ott gépkocsi-baleset érte volna. A grófi pár egyébként ma Budapestre érkezett és az Angol királynő-szállodában vett lakást.

— **A román kereskedelmi szerződés.** Román félhivatalos jelentések szerint Románia delegátusai e hó 22-én utaznak Bécsbe az Ausztria-Magyarország és Románia közt kötendő kereskedelmi szerződés tárgyalására.

— **Alberti miniszter sikkasztása.** Schon törvényszéki tanácsos, aki az Alberti-ügyben a vizsgálatot vezeti, házkutatást tartott a volt miniszter palotájában, megmotozott minden szekrényt, a butorokat felbontotta, de semmi pénzt nem talált elrejtve. A két iróasztalban voltak a dán vajkiviteli vállalat üzleti könyvek. Alberti ugyanis nemcsak a parasztságnak, hanem a vajkiviteli társaságnak is igazgatója volt. Az üzleti könyveket a volt miniszter évek óta hamisan vezette. Hogy a parasztságnak népszerűsége tegyen szert s rávegye a szegény néposztályt, hogy megtakarított pénzt a parasztságnak helyezze el, Alberti aránytalanul többet fizetett a vajért a földműves népnek, mint amennyit a vajkiviteli társaság az angol piacokon kapott érte. Ezt Alberti megvallotta a vizsgálóbíróknak s egykedvűen mondta, hogy az üzleti könyveket ő hamisította meg.

— **Lánczy Ilka nagybeteg.** Pár nappal ezelőtt megírtuk, hogy Lánczy Ilka, a Nemzeti Színház jeles művésznője beteg. A művésznő Ráon töltötte az idei nyarat és ott is betegedett meg. Állapota egy hónappal ezelőtt olyan aggodalmat keltőre vált, hogy föl kellett hozni a fővárosba. Azóta itt ápolják budapesti lakásán. Orvosai, dr. Bojta színházi orvos és dr. Benda, a legnagyobb odaadással küzdenek a súlyos kór ellen, fáradozásuk azonban úgy látszik, hiábavaló. A művésznőnek szívurok-lobja van és állapota két nap óta válságosra fordult. Ma már eszmélete is elhagyta s ellenálló ereje úgy megfogyott, hogy hozzátartozói katasztrófától tartanak. A nagybeteg művésznő iránt széles körben nagy részvét nyilvánul.

— **Nemzetközi jogi konferencia.** A nemzetközi jogi konferencia előkészítő-bizottsága Nagy Ferenc udvari tanácsos, nyug. államtitkár elnöklésével teljes ülést tartott melyen elnök jelentette, hogy a konferencia sikere minden tekintetben biztosítva van. A bizottság gondoskodott arról, hogy a külföldiek Magyarország gazdasági és jogi viszonyairól kellő tájékoztatást nyerjenek s ezéüből érintkezésbe lépett a Jogállam szerkesztőségével és biztosította, hogy nevezett folyóirat a konferencia első napján angol nyelven megjelenik és a magyar jogról ismertető cikkeket közli. Sikertől megnyerni a Jogállam szerkesztőségének gróf Apponyi Albertet, aki Ausztria és Magyarország viszonyairól bő tanulmányt írt. Ezenkívül Nagy Ferencnek a magyar jogról, dr. Magyar Gyézának a polgári perrendtartás nemzetközi vonatkozásairól, dr. Baumgarten Nándornak külföldi társaságok jogi állásáról Magyarországon és dr. Wittmann Ernőnek a magyar magánjog nemzetközi intézkedéseiről szóló cikkeit fogja a folyóirat tartalmazni. A konferencia napjai alatt egy a tárgyalások eredményét és Magyarország speciális intézményeit ismertető folyóirat fog megjelenni dr. Král Miklós és dr. Lengyel Aurél törvényszéki jegyző szerkesztésében. Gondoskodott továbbá az előkészítő-bizottság arról, hogy a vitában a nagyszámú külföldiek kivül hazai jogtudományunk díszes is szerepeljenek. A vitában való részvételre jelentkeztek: Töry Gusztáv államtitkár, Schwarz Gusztáv egyetemi tanár, udvari tanácsos, Grecsák Károly és Márkus Dezső kuriai bírák, Fodor Ármán kir. táblabíró, Lers Vilmos osztálytanácsos, Szladits Károly törvényszéki bíró és dr. Ferenczy Árpád egyetemi tanár. Az ünnepélyességek tekintetében a már szétosztott programok kellő felvilágosítást nyújtanak. Az előkészítő-bizottság az elnök előterjesztéseit tudomásul vette.

— **Az „Adria” hajóstársaság alkalmazottainak mozgalma.** Fiuméből jelentik, hogy az „Adria” tengeralhőzési társaság kapitányai, hajóosztályi és gépészei az igazgatóságnak memorandumot nyújtottak át, melyben 30% fizetésemelést, háromszáz korona egyenruhaátalányt és fegyelmi ügyek elintézésére választott bíróságot kérnek. A memorandum azzal végződik, hogy ha a társaság egy hónapon belül nem teljesíti az alkalmazottak követeléseit, úgy sztrájkba fognak lépni.

— **Az aradi gyermeknap.** Aradon ma megkezdődött a három napra tervezett gyermeknap. A város több utcáján urak és urinők árusítanak a jótékony célra. A rossz időjárás nem kedvez a gyűjtésnek. Vasárnap az aradi kabaret tagjai az utcán előadást rendeznek a gyermeknap céljaira.

— **A londoni eucharisztikus kongresszuson a világ minden részéből 6 bíboros, 90 érsek és püspök és 1200 papi személy sereglett össze.** Magyarországból egyedül dr. Nemes Antal, pápai prelátnak, budavári apátplébános volt jelen.

— **A kolera.** Rettenetes módon terjed és szerdi áldozatait Oroszországban, de különösen az orosz fővárosban a kolera. A legutóbbi jelentések szerint kolerában 305 ember betegedett meg és 116 meghalt. A járvány kezdete óta csupán Péterváron 1273 ember betegedett meg, 365 pedig meghalt. A város lakosságán rémület kezd erőt venni, a mi nagyban hozzájárul ahhoz, hogy a rettenetes járvány terjedéséhez a talajt még alkalmasabbá tegye. A tulzsfolt kórházakból borzalmas hírek szivárognak ki, melyeknek a valóságát senki sem ellenőrizheti. Ott, ahol a halál úgy arat, napirenden vannak a szivettépő jelenetek. Egy kórházban például öt kis gyermek jelenik meg, kik hangos jajveszékkel veszik tudomásul, hogy anyjukat, egyetlen támaszukat a könyörtelen járvány elragadta. Be akarnak rohanni a szobába, melyben a holttest fekszik és erőszakkal kell őket visszatartani. Egy anyának, aki görögdiányt adott két kis gyermekének, mind a két gyermeke megkapta a kolerát és pár óra alatt meghalt. A kórházak alkalmazottai alig tudják az elhaltak hozzátartozóit visszatartani attól, hogy a legnagyobb veszedelem dacára is be ne menjenek a holttestekhez.

— **Megszüntetik a hadtest-tüzérséget.** A most bevégződött dunántúli hadgyakorlatokon érdekes kísérletet tettek abban az irányban, hogy a hadtest-tüzérség a hadsereg szervezetéből kihagyassék. A jövőben csak a hadosztály-tüzérség maradna a szervezetben. A mostani kísérlettel függ, vajjon a hadtest-tüzérséget végleg megszüntetik-e vagy sem? A folyó év őszén egyelőre a 14 tábori tarack-ezredet akarják felosztani és ezekből 28 önálló divíziót fognak alkotni. Ha pedig a veszprémi hadgyakorlatokon beválik a kísérlet, akkor a Landwehr-ütegeket is felszerelik tarackokkal, úgy, hogy az önálló tarack-divíziók száma akkor 36 lesz és így minden rendes szervezeti hadosztály, valamint a Landwehr-nyalogság hadosztályai egy-egy ilyen tarack-divízióval lesz kiegészíthető. Az újraszervezés után minden egyes gyalog-hadosztály hadosztály-tüzérsége egy tábori tüzerezredből (4 üteggel) és egy tarack-divízióból (2 üteggel) állana. A két tüzérosági csapatot vezetője egy ezredesre, vagy egy vezérőrnagyra, mint tüzérosági dandárparancsnokra bíztnék, aki viszont szolgálati tekintetben közvetlenül a hadosztály-parancsnokság alá lesz rendelve.

— **A német szocialisták kongresszusa.** A müncheni gyűlés mai ülésén elhatározták, hogy Németország proletáriátusának kötelességévé teszi, hogy minden rendelkezésre álló eszközzel hasson oda, hogy a sovíniszta szellem tulzása legyőzessék és a béke biztosíttassék. Molenbur szocialpolitikai ismertetője után általános többséggel elfogadták Segitz indítványát, melyben az egész párt legitim döntési jogát elismerik.

— **Eljárás egy képviselő ellen.** Szkiecsák országgyűlési képviselő ellen a hatóság megindította az eljárást, mert bejelentés nélkül népgyűlést tartott. A bíróság Szkiecsák képviselőt kikéri a Háztól.

— **A verőczei rablók.** A verőczei rablógyilkos merénylet egyik tettesét, Sztolics Milost, amint megírtuk, kedvesével együtt Sziszecken letartóztatták és átszállították a pestvidéki ügyészség fogházába. Ma szembesítették a merénylet egyik áldozatával, Mózer Antallal, ki rögtön felismerte benne a rablók egyikét. Mózer vallomása szerint Sztolics volt az, aki a lovak gyepőlészárát megfogta, míg a többiek leütötték őt és Grün vállalkozót. A rabló természetesen tagadott.

— Sohse láttam az urat! — mondotta.

— Már pedig én esküt teszek rá, hogy maga is ott volt! — felelte Mózer.

Ezzel a szembesítés véget ért és Sztolicsot levezették a fogházba. Mózer a merényletnél szerzett sebesülés miatt balkezére még ma is béna és nincs is remény rá, hogy szétzuzott karja egészen meggyógyuljon.

— **Elsülyedt hajó.** A Resek szénzállító gőzhajó, amely Penartból teljes rakományval Transdioux felé volt uton, egész legénységével elsülyedt.

— Kragujevics ügye. A Kragujevics-ügyben a nyomozást úgy a berlini, mint a budapesti rendőrség nagy erővel folytatja. Nasse ismét Budapestre érkezett és bejelentette a főkapitányságon, hogy a kihallgatást a vizsgálat érdekében folytatni fogja. A berlini rendőrség megállapította, hogy azok az alibik, amelyekkel Kragujevics igazolta, hogy a kritikus időben hol járt, valótlanként, mert több tanu azt vallotta, hogy abban az időben, amelyet vallomása alkalmával Kragujevics megjelölt, nem volt az illető helyeken jelen; nagyon valószínű tehát, hogy a berlini vajkereskedőt ő gyilkolta meg. A berlini rendőrség különben folytatja a nyomozást Németország mindazon városaiban, ahol Kragujevics megfordult. Annyit mégis megállapított Kragujevics javára a rendőri nyomozás, hogy egy budapesti előkelő ur tényleg küldött Kragujevicsnek ezerötszáz koronát. Tegnap délelőtt Szlavek vizsgálóbíró kihallgatta Kragujevics-et és további vizsgálati fogságba helyezte. A kihallgatás során a vádlott váltig tagadta bűnösségét és az egyes vádpontok között olyan tojástánczot járt, hogy a vizsgálóbíró kénytelen most mindenik vádpontra nézve külön-külön kihallgatni. Kragujevics-et a bíró először is a háziasszonya terhére elkövetett minősített lopás tárgyában hallgatta ki. A gonosztevő ezt a bűnét beismeri, a Stutte-féle lopást azonban újra tagadja. A bécsi merénylet és a berlini rablógyilkosság tárgyában a vizsgálóbíró még nem hallgatta őt ki. Holnap délelőtt Nasse detektívfelügyelő és Koródy Béla rendőrfogalmazó kihallgatják Kragujevics-et elsősorban arra vonatkozólag, hogy kik azok a budapesti előkelők, akik őt barátságukkal kiittették és támogatták. A bécsi rendőrség Reitz Edét, aki ellen tudvalevőleg Kragujevics Bécsben merényletet követett el, újra kihallgatta. Reitz azt vallotta, hogy az ellene elkövetett rablótámadás épp úgy történt, mint a berlini rablógyilkosság. Most, hogy a berlini rablógyilkosság részletei teljesen kiderültek, egészen tisztán látja ezt.

— Szerencsétlenség az Állatkertben. Az Állatkertben ma délelőtt nagy szerencsétlenség történt. A Sziam nevű óriási elefánt agyarával keresztül döfte ápolóját, Szokola Istvánt. Sziamot a schönbrunni állatkert igazgatósága engedte át a budapesti állatkertnek, mert Sziam egymásután két ápolót megölt ott is és egy harmadikat Schönbrunnban nem akartak megöletni. A dühös elefántot odaadhatták volna valamelyik osztrák állatkertnek is, de a selejtes állatok Bécsből a multban mind ide kerültek. Sziam itt sem lett jobb a hírével. Amióta Budapesten van, már harmadszor támadt ápolójára. Szokola István állatkerti őr már régebb idő óta dolgozott az elefánt mellett. Jól kiismerte a hatalmas állatot, mégis pörül járt néhány hónappal ezelőtt, mert az elefánt megkapta és a falhoz sújtotta. Az őr akkor hetekig fektet beteg, az elefántot pedig a megsérült ember öcsöse, Szokola János gondozta. A gonosz természetű állat őt is megtámadta s a minap agyarával keresztül döfte a jobb lábát. Közben fölépült Szokola István s ismét visszakerült az elefánt mellé. Ő maga kérekedett oda, mert a közönség gyakran dobál be aprópénzt a ketrecbe s ez az ápolónak egy kis mellékjövedelmet nyújt. Az elefánt gyakran ormányával fogadta el a pénzt s úgy adta át az ápolónak. Most egy ideig békésen viselkedett s azt hitték, hogy végre hozzászokott ápolójához s nem fogja bántani. Ma reggel Szokola István rendes szokása szerint bement az elefánthoz és drótkéfével kezdte tisztogatni. Amikor azonban az ormányához ért, a kefével kissé megsebezte. Az elefánt erre dühre gerjedt. Egy pillanat alatt átkapta ormányával Szokolát, fölemelte a levegőbe, azután a földhöz vágta és a szó szoros értelmében keresztül döfte az agyarával. A megvadult állat azonban ezzel sem elégedett meg, hanem rá akart taposni áldozatára, de akkor már a többi örök ott termettek és vasrudakkal elkergették. Szokola István halálosan megsérült. Bevitték a Bethesda-kórházba. Családos ember, három gyermeke van. Felépüléséhez semmi remény sincsen. A veszedelmes elefántot valószínűleg el fogják pusztítani.

— Nászajándékok. Jegygyűrűk legelőnyösebben Polgár Kálmán műorás ékszertelepén, Budapest, VII., Erzsébet-körút 29., I. em. szerezhetők be. Nagy képes album-árjegyzék bérmentve küldetik.

— A félegyházi angyalcsinálók. A következő nyilatkozat közlésére kértünk fel: Nyilatkozat. Egyik estillap szerdai számában „Félegyházi angyalcsinálók” címmel megjelent cikkében személyem ellen írott vádak minden sora hazug rágalom, amiért is a nevezett lap ellen ügyvédem útján a sajtópört megindítottam. Kiskunfélegyháza, szeptember hó 17-én. Dr. Czobos Károly.

— Összeomlott épület. Tündéresi vasútállomáson új vendéglőt építettek, mely a napokban nyílt meg. Ma az épület összeomlott és a bentlévő Pandurov Demetert, Mijics Szávát és Pavlov Urost a romok agyonütötték. A vizsgálat kiderítette, hogy a szerencsétlenséget műszaki hibák okozták.

— Dr. Kállay Zoltán jogi szemínáriuma (Budapest, IV. Magyar-utca 3.), amint a lapokból olvasható előkészít egy a budapesti, mint a kolozsvári egyetemen az alap- és államvizsgálatokra. A szemínárium vezetősége kiváló gondot fordít az ügyvédi vizsgára készülő jelöltektől követelt tudományos készütségre és a kandidátusokat úgy gyakorlatilag, mint elméletileg teljesen előkészíti. A jogi szemínárium intézménye nem azt jelenti, mintha azok, akik a szemínárium segélyével és utmutatása alapján készülnek a vizsgálatokra tanulás, tehát tudás nélkül érhetnék el a kívánt tudományos fokot. A jogi szemínárium megkönnyíti a jelölt feladatát, amennyiben lehetővé teszi számára azt, hogy a rengeteg anyagból kiválassza azt, amire tudományosan szüksége van, megismerteti a tanár czenzeáló módszerével, kérdéseinek formájával és kijelöli azt az utat, amelyen a jelöltnek, ha vizsgáját sikerrel akarja letenni, a tudományos készüledés terén haladnia kell. Tudvalevő dolog, hogy temérek jelölt bukik el, jól lehet a vizsgákra hónapokon át és alaposan készült. Ennek oka nem is az egyetemi vagy az ügyvédi vizsgáztatás módszerében, vagy a czenzorok egyéniségében, hanem kizárólag, abban keresendő, hogy a jelölt aki a jogi szemínárium utmutatása nélkül készül, a megtanulandó anyag nagy tömkelegében nem tudja megkülönböztetni a fontosat a szükségestől, elveszti józan judiciumát és nagy készütség mellett is tisztára a véletlen esélyének esik játék-szerűl. A jogi szemínárium utmutatása nélkül éppen az anyag rendkívüli nagysága és át nem tekinthető volta miatt a bizonytalanság bizonyos nemével ille czenzorai elé, az első szokatlanul hangzó kérdésre megzavarodik és nem képes bizonytságot tenni készütségének mértékéről, míg ellenben, ha a jogi szemínárium utmutatásával készül, tudatára jut tudása mértékének s az önérték bizonyos mértékével válaszol a hozzáintézett kérdésekre. A jogi szemínárium előnye, hogy megtanítja a jelöltet arra, hogy 1. hogyan kell tanulni, 2. mit kell tanulni, 3. mennyit kell tanulni. Dr. Kállay Zoltán szívesen szolgál az érdeklődőknek intézetében felvilágosítással és levébeli érdeklődésre válaszol.

— Letartóztatott egy család párt. A rendőrség ma délben két veszedelmes szélhámot tartóztatott le: Lukács Aranka magánzónót és Pally Mihály hirdetősi ügynököt, akiknek lelkiismeretét egész sereg furfangosan kieszt család terheli. Lukács Arának az Üllői-ut 21. szám alatt van fényesen berendezett ötszobás lakása, amelyet azonban egy szoba kivételével albérloknek ad ki. Néhány héttel ezelőtt Lukács Aranka meglátogatta a Rákóczi-ut 22. szám alatt Princz János máv. főmérnök özvegyét és azzal a mesével állt elő, hogy Kossuth Ferenc kereskedelemügyi miniszter titkára, Pally közölte vele, hogy Hellebronth Lajos földbirtokos, gróf Szapáry Pál titkára, hirtelen penzzavarban van és 8000 korona kölcsönt akar fölvenni, de nem akar, ilyen kis összegről lévén szó, nagy bankhoz fordulni. Az özvegy váltó ellenében felajánlotta és utóbb kifizette ezt az összeget. Másnap már Pally Mihály társaságában jelent meg Princz-nénál, akinek a fiatal ember mint Kossuth titkára mutatkozott be. Ekkor Pally egy Ördödy Elemér nevű földbirtokos részére, akit kártyaveszteségek érték, 900 koronát kért egy nyolcnapra kiállított váltó ellenében. Princz-né ezt a pénzt is átadta. Most azonban, hogy a váltók lejártak, kislít, hogy az özvegy közönséges csalók áldozata, Pally nem azonos Kossuth titkárával és a váltók hamisak. Erre ma mind a kettőt letartóztaták.

x Igyék naponta ebéd előtt dr. Hommel-féle Haematogént. Étvágya fokozódik, idegrendszer erősödik és rögtön helyreáll közérzése. Kérjen azonban kifejezetten dr. Hommel-féle Haematogént és utatsiton vissza minden utánzatot.

x Fodor-féle vivóterem a Koronaherceg-utca 3. szám alatt a főváros legnagyobb és legjobban felszerelt torna- és vivóterme. Különös gond fordítatik a gyermektorna- és vivásra.

x Zászlók, czimerek minden kivitelben kaphatók Linhart színházi festőnél és díszítőnél Budapest, VIII., Hunyadi-utca 27. szám. Árjegyzék ingyen.

x Bob-hashajtó a legkellemesebb, 10 fillér.

x Röntgen-sugarakkal a modern orvosi tudományban számos betegségeknek kedvező hatást lehet elérni. Így fehérvérűség (lenkaemia), Basedow-féle betegség, a dülmírigy (prostata) túltengése és bármely okból nem operálható rák vagy más rosszindulatú daganat esetében bevált a Röntgenezés. Ezenkívül szörtelenítés céljából (nőknél szakál vagy bajusz eltávolítása), makacs bőrbajoknál, hajhullás vagy kopaszságnál és bőrvizketegnél is jó eredménnyel kerülnek a Röntgen-sugarak alkalmazásba dr. Hönlig Izsó elektroterápiái intézetében (Károly-körút 24.).

SZÍNHÁZ ÉS MŰVÉSZET.

A szerencse fia.

— Drégely Gábor komédiájának bemutatója a Magyar Színházban.

Vérbeli írók, napi életi írásokat róván robotba, néha hosszú évekig szövik, szövegetik egy dráma terveit, a nagy drámáit, mely arról ismerős, hogy nem szokott megíródni. Végül is újságcikké, vagy tárczává zsugorodik, mint a többi, mind, ami éjszakákat emészt. Közben felbukkan egy ügyes kezű dilettáns és az ártatlanok vakmerőségével, minden aggodalmaskodás nélkül, megostromolja a színpadot, amely neki dehogyan szentség, dehogyan szenvedés élmények feltámasztója; csak létra, amelyen fel lehet kapaszkodni a zsursikerek ormára. Olyanformán, mint Drégely Gábor darabjának a hőse, a szabólegény, akit egy lopott frakk, meg egy kis szemtelenség a miniszterségig röpít. Pedig ő nem is ambicionált ennyit, ő csak éppen vasalt ruhában akart járni és jól akart ebédelni. A dilettáns drámáiról is győz. Sokszor győz. És akkor már nem áll meg a zsursikereknél, holott sosem is álmodott többről. Mert szorgalmas ember. Ebben is különbözik a vérbeli drámáiróktól, akik nem írnak drámát. Tevemódra szívós. Bejegyzett drámáiról-czéggél alakul és nagy a kereslete.

Őneki könnyű. Az ő éjszakáit nem háborítja a kifejeződés szülő kinja, ő nem aggodalmaskodik holmi hitvány nuanceok sorsán, lassu, meddő ötvösmunkával nem szavakat, de tantiémekek csiszol. Nem érzi a gyilkos önvádját, ha vajudó harmoniakat ő meg és nem érzi a kimondott banalitás kesernyés utóízét. Ő csak fölveszi a lopott frakkot és, látszatra, drámáiróvá növekedik. Persze, csak szabólegény marad. A negyedik felvonás végén is. Jól csinálta, ügyesen csinálta, de azért csak szabólegény marad. Aki csak a férczet látja meg az egész teremtett emberben.

Az ilyen darabban szemben a figyelő esztétikának, persze, semmi dolga nincsen. Az egész ügyírói kvalitások és írói tévedések kérdéséből, ügyességek és ügyetlenségek kérdésévé csökken. Ezt pedig már tulajdonképpen a publikum dönti el, ennek is főként a karzati része. Tehát a referensnek szinte vigyázni kell, hogy később jubileumok nyomatók tényei által meg ne czáfolassék. Am legyünk óvatosak!

Az ügyességek és ügyetlenségek mérlege szerint Drégely Gábor valószínűleg aktív drámáiról. Kezdőtől, első drámától éppen elég bátorságot és lélekjelenlétet mutat. Mindjárt a darab ötlete, úgy amint ő megfogja, ügyes, bő, nyúlós matéria. „A szerencse fia” az ötlet-darabok közül való, azok közül, melyeket egyetlen — nagyobbára szatirikus — ötlet téstájából nyujtanak darabba. Ezek néha — ha az ötletéből telik — jól sikerülnek. Az író göröcsösen kapaszkodik az ötlet „Schwung”-jába, amely végül is átlendíti a millió-rajzolás és az életjelenetek realiztikus beállításának szakadékos veszedelmei fölött, a tulsó partra.

Utóbbi időben ilyen ötlet-darabokból néhány szép siker került. Drégely Gábor darabja, mintha Lengyel Menyhért darabjaiból merítette volna bátorságát. Csakhogy míg Lengyel egy-egy darabja során talpig egy embernek bizonyul, aki minden részlet-ötletével is helyt áll a darab egészének ötletért és tónusáért, addig Drégely folyton kiesik szerepéből, mondanivalójának keretéből és hangjából, tapogatózik, botlik és zavarában illetlenségeket követ el. Darabját nem kevés pretenzióval — az embernek Bernard Schawra kell gondolnia s ez faj —

„Komédiá”-nak nevezi. Nem szoktam számonkérni a műfajokat, de ha már a komédia-elnevezés jó arra, hogy bizonyos lehetetlenségeket — például egy szabólegény néhány hónapos miniszteri karrierjét — elfogadtasson, akkor minek a satirába vizenyős ábrándozások, gyerekes szenvedelmek, végül pesti lokalitások, zsargonok és egyéb olcsó arénai viccek idegborzó sora? Csak nagyon erélyes mosdatások és orrtörések után lett volna szabad ezt a darabot a fővárosi közönség elé bocsátani és a direkció igazán nem elmésen okoskodik, hogy minden viccet jónak tart, ha csak egyetlen embert is megcsiklandoz a legfelső emeleten. Mert ezalatt viszont, ötszáz elundorodik az egész drámai műtől.

Legfőbb ügyessége a darabnak, hogy van benne előrefejlődés, minden következő felvonás jobb az előzőnél és még az utolsóban is van mivel az érdeklődést ébrentartania. Ebből valószínű, hogy írója a drámának nagyon ügyes technikusává fog fejlődni, nálunk pedig már ez is nagyon sokat jelent. Az első felvonás, mely a szabóműhelyből hódító utjára küldi a stréber szabólegényt, kissé a husz év előtti cselekedések romantikájától dohos. A másodikban, melyben a szerence fia egy lipótvárosi társaság központjába kerül, tulontul sok van az író úde naivitásából. A darab legértékesebb magja rejtőzik, ahol a szerence lovagja egy pillanatra maga is megszedül a szerencsétől. De aztán frakkot ölt és az önbizalom e szabólegényi szimbólumában ismét megtalálja magát, ismét helyén a szíve, úgy megy a miniszteri tárcza elébe. Az utolsó felvonás még új fordulatokat is hoz. A szélhámos alatt, aki egy öreg szemlélő szellemi termékeiből táplálkozik, egy pillanatra megfogja a talajt. Az öreg, akinek persze a feleségét is kisajátította, le akarja leplezni. De több ügyes ötlettel lefegyverzik és a szabólegény megy föl a — bársonyszékig.

Drégely több tetszetős tulajdonsága közül annak fogja legtöbb hasznát látni, hogy tud a közönség nyelvén. Közlelebről a pesti közönség nyelvén és a színházban főként erről van szó. A mai bemutatás szép sikert hozott neki, sokszor kitapsolták és sok ötletét honorálták nevetéssel; persze, a legolcsóbbakat a leghangosabban.

Az előadást a színház új rendezője Vajda László igen hatásosan rendezte. A Magyar Színház fiatal gárdája kitünő materiával is szolgált neki. A főszerepet Csontos rokonszenvesen és a született elegancia vonásaival játszotta meg; ma kiderült, hogy nemcsak kosztümében, de szalonruhában is nagyon jól mozog. Forrai Rózi és Vágó Béla elmésen, de kissé erős aláhúzással állítottak be egy-egy karrikaturát. Z. Molnárnak és Rátkainak mindig akad egy-két kitünő karakter-ötlete. Mészáros Gizi egy abszolút megiratlan alakból csinált valamit; egyéb teendő híján az orrát fitorította fölöttébb kecsesen. Báthori Gizella és Makai Gabriella, mindketten új tagjai a színháznak, rokonszenvesen mutatkoztak be.

— Bárdos Artúr.

(*) Az Operaházban szombaton Lohengrin kerül előadásra. A király szerepében Waldmann Ignác lép fel mint vendég szerződötési célból. A művész, aki már egy ízben tagja volt az Operaháznak, az utolsó években külföldön, legutóbb Breslauban működött. A Lohengrin holnapi előadásában Elzát Vasquezné, Ortrudot Berts Mimi, a czimszerepet Anthes, Telramundot Mihályi, a király hirdetőjét Várady S. éneklé. A négy lovag szerepében Pichler, Kertész, Ney és Kárpát lépnek fel. Vezénylő karmester Márkus Dezső, rendező Alszegey Kálmán főrendező (Évi bérlés 92. sz.) Vasárnap bérlészünetben a Pillangó kisasszonyt adják Ambrusné, Várady M., Flattné, Palföcyné, Arányi, Dalnoki V., Déri, Pichler, Ney, Hegedüs és Kárpát fellépésével.

(*) Nyugat. Ignotus főszerkesztésében Os-vát Ernő és Fenyő Miksa szerkesztésében megjelenő legelőkelőbb s legmagasabb irodalmi nivóju folyóiratunk, a Nyugat legújabb számában irodalmi szenzációval kedveskedik ismét olvasóinak: Ignotusnak bánatosan mélységes, az emberi lélek legmélyéből felsíró gyönyörű versét a Nyugat e számból mi is bemutatjuk olvasóinknak. A változatos és gazdag tartalomról kiemeljük még a következő közleményeket: Balázs Béla: Dialogus a dialogusról. Kemény Simon: Az özvegy (vers). Rónai Mihály: A csuda (novella). Szilasi Vilmos: Görög derű. Lesznai Anna: Négy vers. Bressz-

tovszky Ernő: A mozi. Gellért Oszkár: Csak ennyi (vers). Nagy Lajos: Mariska és János (novella). Ady Endre: A Nincsen himnusza, Gonosz csókok tudománya (vers). A Figyelő rovatban: Carmen lubugre (Kéri Pál). A Gimnázium (Hatvany Lajos). Ábrányi Emil (Gellért Oszkár). Temetés (Kéri Pál). A népszínmű (Schopflin Aladár). Egyházművészet (Lengyel Géza). — A Nyugat előfizetési ára évi 20 korona. Kiadóhivatal VII., Akácfa-utca 5.

(*) Lesser Szaniszló halála. A gyapju-utcai német színház 1889-ben elhamvasztotta a tüz. Nem volt Phönix: nem támadt föl hamvaiból. Az utolsó pesti német igazgató, Lesser Szaniszló, néhány hónap hiján husz évvel túlélt. Ezt abból tudjuk meg, hogy most halt meg és hozzátartozói ingyensírhelyet kértek számára. Az öreg ir csendes visszavonultságban, valami csekély kegydíjből tengődött a magyar fővárosban.

Leírhatatlan jó Közérzetet szerzünk magunknak, ha szájunkat este lefekvés előtt szabályszerűen Odolla kiöblítjük. Az Odolla a nyákhártyákba felszívódik s azokat valóságos átitatja. Ennélfogva minden leheletnél a levegő a frissesség érzését kelti, mely igen kellems s a szervezetet rendkívül felüdíti.

FŐVÁROS.

(*) Az elnöki ügyosztály hatáskörének kibővítése. A polgármester körrendeletet adott ki, amelyben az egyöntetűség és a hatályosabb központi ellenőrzés szempontjából az elnöki ügyosztály hatáskörébe utalja az összes alkalmazottak következő ügyeit: a kiküldetésekkel kapcsolatos ügyeket, továbbá a kölcsön, segély, jutalom, élelmezési díj, rendkívüli munkadíj, ügyeleti díj, művezetési díj, valamint a helyettesítési pótlék, átkelési költség és közlekedési kiadások megállapítására vonatkozó ügyeket, valamint bármely közigazgatási ágazatnál, intézetnél személyszállításra szolgáló kocsik beszerzésére és további fenntartására vonatkozó ügyeket s általában mindazokat az ügyeket, amelyek az alkalmazottak részére — rendes járandóságakon felül — külön díjazás megállapítását célozzák. Ez ügyek elintézésénél mindenkor meghallgatandó lesz ama tanácsi ügyosztály véleménye, amely a szóban forgó ügyekben ez ideig intézkedett. Ez a rendelkezés nem terjed ki a közoktatási személyzet idevonatkozó ügyeire. Ezeket a jövőben is a tanügyi ügyosztály fogja elintézni.

(*) Iskolai igazgatók áthelyezése. A tanács a közoktatási ügyosztály előterjesztésére Cserhalmi Ferenc igazgató-tanítót a IX. ker. Mester-utcai elemi iskola vezetésétől fölmentette és a VII. ker. Nefelejts-utcai elemi leányiskola vezetésével bízta meg. A Mester-utcai elemi iskola élére Lohr Lajos tanító került. — Ágostai Béla igazgató-tanítót a Tisztviselő-telepi elemi iskola vezetésétől felmentette a tanács; helyére Póly Ferenc tanító került. — Végül Hetzer Ferenc igazgató-tanító betegségeinek tartamára Wittkowszky Sándor tanítóra bízta a tanács a Fehérsas-téri elemi iskola vezetésével járó teendők elvégzését.

(*) A pályaudvarok kihelyezése. A kereskedelemügyi minisztériumban nemrég an két volt a fővárosi pályaudvarok kihelyezése dolgában. Ezen az an kétben a főváros képviselői kifejtették általunk már ösmertetett álláspontjukat, egyúttal pedig kérték, hogy a kihelyezés terveit hozzák nyilvánosságra, mert addig ok az ügy érdeméhez nem szólhatnak. Kossuth Ferenc kereskedelemügyi miniszter ma leiratot intézett a főváros tanácsához. A miniszter értesíti a tanácsot, hogy a pályaudvarok kihelyezése

tekintetében ez idő szerint tájékoztatást nem nyújthat, mert a kivitel általános módozataira nézve még maga a kormányhatóság sem foglalhatott végleges állást. A kereskedelemügyi miniszter a kérdés pénzügyi része és a tervek nyilvánosságra hozatala tekintetében a miniszterelnökkel tárgyalásokat folytat és mielőbb e tárgyalások befejezést nyernek, a végleges döntés előtt a terveket a tanácsnak rendelkezésére bocsátja oly célból, hogy a tervek megállapításánál a székesfőváros érdekei és kívánságai lehetőleg érvényre jussanak.

SPORT.

Bécsi versenyek.

— Nyolczadik nap. —

A meeting utolsóelőtti napjának programján ugyan nagyobb díjazású verseny nincsen, de tekintve a nagyszámu nevezéseket és az anyagot, élvezetes sportra van kilátás. A nap főszámát az 1600 méter távolságu, hároméves és idősebb lovak számára kiírt Badeni-díj képezi, melynek 6000 koronájáért 16 teli-vér bír még indulási jogosultsággal, melyek közül Kukuruz, Buffalo, Kondor, Arlesienne, Lángoló, Flapdoodle, Rentier, Beau merite az esélyesebb pályázók. Az eddigi formákat és a súlyviszonyokat tekintve, nekünk a Szemere-istálló lovai tetszenek legjobban, míg helyre a folyton javuló Arlesienet várjuk, az Egyedy L.-istálló kiküldöttje előtt. Rentiert nem is vesszük kombinációba, mert nem fog indulni, hanem a holnapi Gaga-versenyben startol. Érdekes verseny lesz még a Nyeretlenek gátversenye is, melyben részt vehet a gátakon még nem szerepelt Mac G., Napsugár és Gavotte, továbbá Floridsdorfi, Sasaki, Long ago. A Csekonics-lónak — síkformái alapján — meg kell nyerni a versenyt, míg hozzá legközelebb Floridsdorfit és Sasakit várjuk. Nagyon jó anyag van még benevezve a napot megnyitó Nyeretlen két-évesek versenyére és a Kétévesek versenyére is. Az előbbiben Dáma, Mulass, Aveline Dictator, Daffodil, Barcsay nagyon jó anyagot képviselnek. A mi jelöltünk a Blaskovich-istálló lovai, helyre pedig Dictator és Avelinet várjuk. A Kétévesek versenyének nevezettjei közül pedig Hanum, Jurgis, Francesco, Folyta válnak ki a többiek közül. Itt érdekes küzdelmet várunk az elsőségért Hanum és Folyta közt, míg helyre Francescot jelöljük, habár nem volnánk meglepve, ha a félvér orosz ló: Jurgis megismételné első szereplése alkalmával aratott győzelmét.

Jelöltjeink:

- I. Blaskovich-ist. — Dáma
- II. Remény — Spielball
- III. Folyta — Hanum — Francesco
- IV. Szemere-ist. — Arlesienne
- V. Du Lump — Halupsa — Motolla
- VI. Mac G. — Floridsdorfi
- VII. Bisamberg — Lanzendorf

Nyilt - tér.

☞ rovatban közzétetté nem vállal felelősséget a szerkesztőség.)

Dr. KÁLLAY ZOLTÁN

jogi szemináriuma

Budapest, IV., Magyar-utca 3. szám.

Kiváló sikerrel és alaposan készít elő az alapvizsgáktól az ügyvédi vizsgáig bármely jogi vizsgára.

Nem tévesztendő össze hasonló intézetekkel!

Dr. HARMAT GYULA

tüdőbajosok rendelő-intézete

Inhalatorium Budapest, Rákóczi-ut 82. sz.

Tüdő, mellbajok, tüdővész, tuberkulózis, vérköpés, tüdőcsucsuhurut, kitünő eredményű gyógyítást inhalációs úton és szóróanyagok alkalmazásával. Rendel 11-12 és 2-4-jg.

Kitünő csemegeszőlőt

tokaj szerint vagy vegyesen szállít postakosaranként 2 korona 50 filléért

Lengyel Zoltán gazdasága
Kraszna Szilágy-megye.

TÖRVÉNYSZÉK

§ Angol ügyvéd a törvényszéken. Érdekes vendége volt ma a büntető törvényszéknek. Holman Gregory angol ügyvéd jött el megnézni a törvényszéki fogházat. Dr. Nagy Béla ügyész kalauzolta benne a fogházban, amelynek berendezése nagyon meglepte s az elragadtatás hangján nyilatkozott róla. Ezután dr. Vaisz Sándor ügyvéd kíséretében a tárgyalótermeket járta sorba, tárgyalásokat hallgatva.

§ Megnevezett szerző. Seper Kajetán a szerkesztésben megjelenő Kispeszt-Szentlőrinczi Lapokban egy gyászjelentés formájában sértő cikket tett közzé Parlagi Aladár, a kispesti Beresényi-nyomda tulajdonosa ellen. Parlagi sajtópört indított, amelyben ma volt a főtárgyalás. Seper a főtárgyaláson megnevezte a sértő cikk szerzőjét Nátán Aladárt, mire ő ellene megszüntették a pört és most már Nátán ellen fogják a büntető eljárást megindítani.

§ Megzavart lakodalom. Lakodalom volt tavaly október 16-án Keresztesi István kiskunfélegyházi gazda portáján. Anna nevű leánya ment férjhez s lakodalma csak a meghívott vendég vett részt. Mikor a vigasság tetőpontra hágott s a vendégsereg tánczra kerekedett, beállított félrészegen Csáky Károly huszszendős suhanc, a környék leghíresebb tolvaja és verekedője, aki a korcsmában azzal hetvenkedett, hogy a lakodalmat meg fogja zavarni, amiért ő nem volt rá hivatalos. Az igazga legény tánczolni kezdett, mire a vőfélyek felszólították, hogy távozzék, mert a hivatalos vendégnek odakünn a helye. A garázda ember, aki csak nemrég szabadult ki a fegyházból, dulakodni kezdett, mire az aszonnép sikoltozva menekült ki a szobából. A násznagy rendőrkért küldött s a városházáról két rendőr jelent meg, akik csak nagy erőfeszítéssel tudták a rugkapálózó ünneprontót megfékezni, miközben az egyik rendőrnek majd leharapta a mutatójait. A kecskeméti törvényszék magánkielbírás, hatóság elleni erőszak és súlyos testi sértés bűntette miatt hét hónapi börtönrre ítélte a garázda legényt, akinek büntetését ma Frenreisz István elnöklése alatt a budapesti kir. tábla első büntetőtanácsa egy esztendőre emelte fel.

§ A megsértett képviselőház. A Kassai Munkás című szocialista lap múlt évi egyik számában éles szavakkal jellemezte a képviselőház moslani tagjait és a parlamenti tanácskozáskor alacsony színvonalát. A kassai kir. ügyészség figyelmeztette a képviselőházat a sértésekre, mire felhatalmazást nyert a sajtópört megindítására. A cikk szerzőjeként jelentkező Skafiszky Rezső ellen ennek alapján nyomtatvány utján elkövetett nyilvános rágalmazás miatt indult meg a vizsgálat, amit az esküdtbíróóság a lefolytatott tárgyalás után 6 havi államfogházra és 1000 korona pénzbüntetésre ítélte. A kir. Kuria a semmisségi panaszok elutasításával, hozzájárult az esküdtbíróóság marasztaló ítéletéhez.

§ A házmaster „ur”. Valóságos réme volt a Felső erdősor-utca 10. számú ház lakóinak Oppenauer Antal házmaster, aki egy napon saját kényelmi szempontjából, kiadta lakóinak a tilalmat, hogy vasár- és ünnepnapon tilos a pinczébe használat. Ez év február havában egy urinő cselédjével együtt vasárnap délután lement a pinczébe a boros palackokat rendezni. Oppenauer Antal házmaster ezt észrevette s rájuk zárta a pinczeajtót és azután kiült a lakása elé pipálni. A pinczébe zárt urinő hosszas dörömbölésére végre a lakók figyelmessé lettek s jelentést tettek a mindenható házmasternek, aki jó félóra múlva nyitotta csak fel az ajtót. A bezárt urinő es cselédje személyes szabadság megsértéséért jelentették fel Oppenauert, akit a büntető eljárásbíróóság 14 napi fogházra ítélte el. A vádlott felelőssége folytán ma tárgyalta ezt az ügyet a törvényszék felelősségi tanácsa Tóth Ernő táblai bíró elnöklése alatt. A törvényszék megsemmisítve a járásbíróóság ítéletét, a vádlottat fölmentette, mert társadással szemben nem látta kellőképpen beigazolt-

nak, hogy előzetes tudomása lett volna arról, hogy a sértettek a pinczébe vannak, ama tény pedig, hogy nem sietett fölnyitni a pinczeajtót, nem képez büntetendő cselekményt.

§ Megsértett pártvezérek. Két évvel ezelőtt egy székesfehérvári lap híradása nyomán három budapesti lap azt írta Bokányi Dezső és Csizmadia Sándor szocialista vezérekről, hogy a Koller Tivadar képviselő ráczkevei birtokán kitért arató sztrájkot hétezer korona díjért elnyomták. E miatt az egyik budapesti lap cikkének szerzőjét, Frücht Edét rágalmazás miatt elítélte a törvényszék 110 korona pénzbüntetésre. Frücht felelőssége az ítélet ellen s a királyi tábla ma arra nézve, hogy Bokányi és Csizmadia nem az elélvülés határidejének elmúltja után adta-e be panaszát, a vizsgálat kiegészítését rendelte el.

KÖZGAZDASÁG.

Vetések állása.

Budapest, szeptember 18.

A m. kir. földművelésügyi miniszterhez a gazdasági tudósítókól beérkezett jelentések alapján szeptember hó első felében az időjárás tulajdonképpen száraz és hűvös volt tetemesebb éjjeli lehűlésektől kísérve, mely néhol elvétve dérral és köddel is járt. Jelentékenyebb esőzés csak szeptember 13-ika körül állott be, de ez sem adta meg mindenütt a talaj kívánatos nedvességét, a jelentés időszakában lehullott csapadékról a legnagyobb mennyiségek az ország északi és keleti részeire esnek. Az előfordult esőt néhol jégverés kísérte, mely azonban csak a szőlő és dohányban okozott némi kárt.

A száraz időjárás egyrészt a kin levő növények érését és fejlődését mozdította elő, másrészt a még elvettve folyó cséplésnek, a megkezdett tengeri-törésnek, répa- és burgonyakiszedésnek, valamint a mesterséges takarmányok és sarju betakarítási munkálatainak kedvezett. Hátráltatta azonban a már megkezdett őszi szántó-vető munkálatok folytatását és a talaj száraz állapota következtében akadályozta a már több helyütt elvetett őszi buza, őszi rozs és őszi árpa kikelését és feltartóztatja a már kikelt korai őszi vetések további fejlődését. A nagobbrészt szépen kikelt őszi repce-vetések további fejlődésükhöz több helyütt szintén esőt kívánnak, bár állapotuk általában kielégítő. Helyenkint rovarok okoznak tetemesebb kárt.

A gabonaneműek most már csaknem mindenütt befejezett cséplése lehetővé tette termésük eredmények nagobbrészt pontossággal való megállapítását.

A gazdasági tudósítókna a cséplések eredményéről beérkezett legutóbbi jelentései alapján az ország folyó évi gabonatermése következőképp becsülhető:

Az őszi és tavaszi buza learatott terlete az elpusztult és kiszántott vetések után előállott terület csökkenésének leszámítása után 6,010,600 kat. holdra tehető; ezen a területen a próbacséplések, illetve a cséplések adatainak figyelembevételével termett kat. holdankint 6.63 mm., vagyis az összes területen 39.87 millió mm. A múlt évben termett 5.67 millió kat. holdon 32.79 millió mm.

Az országos átlagterméshez viszonyítva a vármegyei eredményeket, legjobban a termés, vagyis kat. holdankint 6.63 mm. és ezen felüli az eredmény: Nyitra (7.22), Trencsén (7.4), Turóc (7.23), Baranya (7.28), Somogy (7.60), Sopron (7.69), Vas (6.99), Bácsbodrog (6.93), Abaujtona (7.08), Borsod (7.14), Sáros (8.05), Ung (6.69), Bihar (7.01), Szabolcs (7.13), Szatmár (6.84), Arad (7.48), Krassószörény (7.09), Temes (7.49), Torontál (7.42), Brassó (10.22), Fogaras (8.19), Nagyiküllő (7.69), Torda-aranyos (7.41) és Udvarhely (7.36). Összesen tehát 24 vármegyében.

A tengeri érését a száraz időjárás és közben előfordult melegebb napok előmozdították és a korai fejlődőtetű vetéseknél főleg az ország déli vidékén egészséges és kifogástalan, bár néhol csak kisebb csöveket, de jó és szép szemképződést eredményezett. A késői vetések, melyek az előző esőktől fejlődtek és jó fejlődésnek indultak, a száraz és hűvös időjárás folytán néhol tenyészetükben is felakadtak, a szemképződés hiánya és a csövek helyenkint kényszerűen érnek és várakozáson aluli termést adnak. A korán érő fajták törése tulajdonképpen kielégítő eredménnyel folyik, sőt helyenkint be is fejeztették, a korábban vetett és fejlődőtetű késői fajták szintén nagobbrészt érnek és törésük imittamott szintén kezdetén vette.

A tengerivel folyó évben összesen bevetett te-

ület 4,174,173 kat. holdra becsülhető. A gazdasági tudósítók becsései szerint országos átlagban kat. holdankint 9.26 mm. termés ígérkezik, így tehát a jelen évben várható országos termés mintegy 38.65 millió mm.-ra becsülhető, a múlt évben termett 39.52 millió mm.

A kerti vetemények fejlődése a száraz időjárás következtében visszamaradást szenvedett; a néhol előfordult esők igen hasznosak voltak. Több termés beéréséhez azonban még napos idő volna kívánatos. A bab és egyéb hüvelyesek betakarítása és cséplése részint folyik, részint már befejeztették.

A terméseredmény a nyári száraz időjárás következtében, amely a hüvelyes és mag teljes kifejlődését akadályozta, többnyire közepesen alul maradt. A termés minősége több helyütt kielégítő.

A káposzta fejlődése, bár az előző esőzések következtében igen szépen haladt előre, az utóbbi szárazságtól ismét felakadt és a felek nagysága, valamint tömörsége több helyütt kívánni valót hagy fenn. Ahol legutóbb elegendő eső esett, az ültetések jól állanak és jó termést ígérnek. Több helyütt a hernyók nagy mértékben léptek fel és igen érzékeny károkat okoztak.

A köles és tatárka. A kölesnek késői vetései, amennyiben elegendő esőt kaptak, a korai vetéseknél jobb termést ígérnek. A korai kölesvetéseket általában közepesen aluli eredménnyel learatták és elcséplették. A nyári szárazság következtében többnyire ritkaság és alacsonyok maradtak és így sem számban, sem szemben nem adnak bő termést.

A késői komló szedését befejezték és szárítják. A termés mennyisége nem felel meg a várakozásnak, a minőség azonban a szedés idejében uralkodott kedvező időjárás folytán teljesen jó.

A czirókvetések az augusztusi esőktől nagobbrészt jól helyrejöttek és az utána következő száraz meleg idő folytán szépen érnek. A termés tulajdonképpen közepesnek ígérkezik.

A kender és len vetések nyívését nagobbrészt befejezték s a további kikészítés munkálatai folynak. A termés a száraz nyári időjárás következtében jó minőség mellett csak csekélyebb mennyiségű.

A dohány-ültetésekről az anyaleveleket nagobbrészt letörték. A termés többnyire kielégítő bár helyenkint a késői ültetés következtében a levelek nem érték el a kellő nagyságot. A sarjlevelek az augusztusi esőktől jól fejlődnek és szintén kielégítő termést ígérnek.

A cukorrépa és takarmányrépa vetések az ismét szárazabbra fordult időjárás dacára szépen fejlődnek és üde, zöld levélzettel bírnak. A cukorrépa sulyának gyarapodására, bár esőre volna még szüksége, a száraz, napos időjárás mellett kiváló minőséget és nagy cukortartalmat ad. A cukorrépa a cukorgyári üzem szükséglete arányában szedni és szállítani kezdik. A munkának a száraz időjárás kedvez. A takarmányrépa további fejlődéséhez még esőre van szükség. Mesterséges takarmányfélék. A lóhere és luczerna harmadik kaszálását legtöbb helyen befejezték. A szeptember elsején uralkodott száraz, meleg időjárás igen kedvezett egy kaszálásnak, mint a szárításnak és betakarításnak. A lóhere és luczerna harmadik vágása ennél fogva az előző két kaszáláshoz képest nemcsak mennyiségileg, de minőségileg is jó hasznot adott. Ha az idő száraz jellegű továbbra is megtartja, negyedik növése már alig lehet számítani. A magnak való lóhere szép, de alacsony növényű vágását több helyen megkezdették. A muhart és csalamádét nagobbrészt kielégítő eredménnyel lekaszálták, a késői vetések elég szépen állanak, de már esőt kívánnak. A rétek sarjtermésének kaszálása és szárítása kedvező idő mellett folyik és néhol már be is végezték. A sarju minőségileg nem igen esik kifogás alá, a mennyisége azonban nem mindenütt elégitette ki a várakozást, mert a júlni nagy szárazság után beállott augusztusi esőzések már csak részben tudták megjavítani a réteket s az újból sarjadzó fü növést a szeptember elején beállott száraz meleg időjárás ismét megakasztotta. A gazdáknak az a reménye tehát, hogy a fönkrement anyaszena-termés hiányát a szépen megindult sarju részben pótolni fogja, nagyon kevés helyen teljesült.

A legelők szépen megindult fűnövése a szeptemberben beállott időjárás folytán ismét hanyatlott, úgy, hogy már csak a nedvesebb talajokon s völgyekben nyújt elegendő táplálékot a kijáró állatoknak. A hegyi legelők gyengéek.

A szőlő érését a szárazabbra fordult időjárás és gyakori napfény előmozdította és az augusztusi esőkre helyenkint mutatkozni kezdő hasadást elhárította; a terméskilátások továbbra is az ország nagobbrésztében kedvezőek, de nemcsak mennyiség, hanem minőség tekintetében is. Kivételt ez utóbbira nézve a Duna balpartjának néhány vidéke képez, ahol a szárazság és hűvös időjárás miatt az érés tökéletlen. A szüretelést több helyen megkezdették, mivel az augusztusi esőktől a fürtök nagobbr mértékben felhasadtak és már rothadni kezdetek.

A gyümölcsfák termésének érését a száraz, derült időjárás szépen előbbre vitte. A fergesedés és gyakori szélől azonban a mutatkozó-termés

smét apaszthatott. Helyenkint a szilva-termés kielé-
nő, azonban a gyümölcs összeaszott, mert a fa lomb-
át tavaszkor a hernyók lerágták. Több helyütt ki-
légítő dió- és almatermés mutatkozik. A gyümölcsök
szedését és piacra vitelét megkezdték.

Országos összesítés:

Vidék	1908. szept. 15-én várható		1907. évi	
	Bevetett terület	átlag. termés kat. hold- kint métermázsá	összes termés mmázsá	termés mmázsá
Buza.				
I. Duna balp.	397,585	6.54	2,600,900	2,812,087
II. Duna jobb.	1,021,423	6.60	6,744,200	7,646,018
III. Duna-Tisza köze	1,316,990	6.21	8,175,000	7,429,016
IV. Tisza jobb.	431,312	6.70	2,891,000	2,170,769
V. Tisza balp.	979,988	6.71	6,645,800	4,661,759
VI. Tisza-Maros szöge	1,448,691	7.17	10,501,000	5,083,324
VII. Királyhágón tuli várm.	620,755	6.34	3,938,100	2,993,937
Főösszeg:	6,216,744	6.63	41,287,000	32,796,910

A múlt évben uralko-
dott száraz őszi idő-
járás következtében,
továbbá a kedvezőt-
len tavaszi időjárás
miatt is csökkent a
terület, összesen
mintegy 24 száza-
lékkal

Szept. hó 15-én várh. mintegy	6,010,600	6.63	39,870,300	—
Aug. 15-én volt	—	6.57	38,456,200	—

Rozs.

I. Duna balp.	270,917	6.88	1,849,500	1,575,899
II. Duna jobb.	555,346	6.60	3,664,700	3,457,081
III. Duna-Tisza köze	413,022	5.79	2,393,700	2,340,222
IV. Tisza jobb.	198,506	6.03	1,209,000	681,187
V. Tisza balp.	348,210	6.68	2,327,400	1,799,567
VI. Tisza-Maros szöge	52,773	6.91	364,800	240,459
VII. Királyhágón tuli várm.	145,344	6.59	957,800	598,785
Főösszeg:	1,984,118	6.44	12,767,000	10,693,200

A múlt évben uralko-
dott száraz őszi idő-
járás, továbbá a kedvezőt-
len tavaszi időjárás
következtében csökkent a te-
rület, összesen
mintegy 28 száza-
lékkal

Szept. hó 15-én várh. mintegy	1,929,118	6.44	12,413,800	—
Aug. 15-én volt	—	6.24	12,035,600	—

Árpa.

I. Duna balp.	484,660	6.95	3,370,100	3,858,266
II. Duna jobb.	447,370	5.84	2,607,300	3,171,909
III. Duna-Tisza köze	323,420	6.53	2,115,000	2,246,200
IV. Tisza jobb.	230,906	6.14	1,418,000	1,476,119
V. Tisza balp.	171,031	7.01	1,199,900	1,280,386
VI. Tisza-Maros szöge	96,941	7.21	699,800	763,324
VII. Királyhágón tuli várm.	90,937	6.13	558,000	937,356
Főösszeg:	1,845,265	6.48	11,968,100	13,733,560

A kevesbedett őszi területnek egy részén tavaszi árpa vetetett és pedig mintegy 31 o/0 Szept. hó 15-én várh. mintegy

Szept. hó 15-én várh. mintegy	1,898,865	6.48	12,315,400	—
Aug. 15-én volt	—	6.44	12,227,700	—

Zab.

I. Duna balp.	214,357	5.40	1,156,800	1,128,893
II. Duna jobb.	323,126	5.68	1,833,900	2,118,807
III. Duna-Tisza köze	338,531	5.45	1,846,900	2,040,173
IV. Tisza jobb.	266,523	5.57	1,485,000	1,302,943
V. Tisza balp.	214,572	6.06	1,289,000	1,170,984
VI. Tisza-Maros szöge	182,553	5.92	1,081,700	1,719,314
VII. Királyhágón tuli várm.	274,756	5.52	1,517,500	2,056,014
Főösszeg:	1,814,418	5.62	10,210,800	11,537,128

A kevesbedett őszi területnek egy részén zab vetetett és pedig mintegy 28 száz. Szept. hó 15-én várh. mintegy

Szept. hó 15-én várh. mintegy	1,862,846	5.62	10,493,000	—
Aug. 15-én volt	—	5.51	10,262,500	—

Angol, francia és amerikai rendszerű KÉSZPÉNZERT félárban:

ruházkozhatik minden ember finoman és elegánsan az országo- **Zélinger Samu** elsősorangu is ismeri uriszabónál

Vidék	Bevetett terület	szept. hó 15-én várható		1907. évi	
		átlag. termés kat. hold- kint métermázsá	összes termés mmázsá	termés mmázsá	termés mmázsá

Burgonya.					
I. Duna balp.	233,800	39.76	9,298,500	12,918,744	
II. Duna jobb.	229,675	33.20	7,612,300	11,347,404	
III. Duna-Tisza köze	115,294	19.99	2,305,200	4,136,974	
IV. Tisza jobb.	195,818	45.30	8,977,000	10,807,365	
V. Tisza balp.	115,107	35.41	4,073,000	4,704,552	
VI. Tisza-Maros szöge	35,315	20.60	727,800	962,023	
VII. Királyhágón tuli várm.	59,376	44.12	2,619,800	3,609,909	
Főösszeg:	984,385	37.10	35,611,600	48,486,971	

Az őszi területének csökkenése folytán a fennmaradt terület egy részét burgonyával vetették be, miáltal növekedett a terület 3.04%-kal Szeptember 15-én várható

Szept. 1-én volt	1,014,385	37.10	36,724,600	
Szept. 1-én volt	1,014,385	35.71	36,229,700	

Tengeri.

I. Duna balp.	98,827	7.65	756,100	1,135,759
II. Duna jobb.	497,454	8.62	4,287,500	5,088,492
III. Duna-Tisza köze	856,593	8.76	7,504,700	9,182,757
IV. Tisza jobb.	117,353	7.38	867,000	884,526
V. Tisza balp.	709,289	9.38	6,658,600	5,936,314
VI. Tisza-Maros szöge	1,029,983	10.49	10,813,700	10,996,488
VII. Királyhágón tuli várm.	731,674	8.93	6,541,000	6,304,070
Főösszeg:	4,041,173	9.26	37,428,600	39,528,406

Az őszi területének csökkenése folytán a fennmaradt terület egy részét tengerivel vetették be, miáltal növekedett a terület 3.20%-kal Szeptember 15-én várható

Szeptember 15-én várható	4,174,173	9.26	38,650,100	
Szept. 1-én volt	4,174,173	9.32	38,917,300	

Nyugdíjintézet a Hermesnél. Megirtuk már, hogy a „Hermes” magyar ált. váltóüzlet r.-t. tisztviselői részére nyugdíj-alapot készülni létesíteni. Amint értesülünk, az igazgatóságnak a közgyűlés elé terjesztendő indítványában a nyugdíjalap létesítése oly módon nyer megoldást, hogy a közgyűlés évenként bizonyos összeget juttat a nyugdíjalap javára. Azonkívül az újonnan felvett tisztviselők törzsfizetésük 5%-át, a régebbi tisztviselők pedig, kiknek szolgálati éveik a tervezet szerint nyugdíjigényükbe betudatják, az előző szolgálati éveik utáni fizetés 8%-át, az ezutáni fizetésük 5%-át vonják le az alap javára. Dicséretes dolog, hogy az igazgatóság ily szép módon gondoskodik azokról, kik minden erejükkel és tehetségükkel veszik ki részüket az intézet felvirágztatásából.

Sárvár állomás világitása. A Máv. Sárvár állomása villanyvilágitást kap. A berendezésre a nyilvános pályázat már kiíratott. Határidő szeptember 30-nak déli 11 órája.

A M. F. T. R. és a D. G. H. T. harca. A hatalmas Dunagőzhajózási társaság, mely évtizedeken át korlátlanul uralkodott a Dunán, az utóbbi években erősen érezte a Magyar kir. folyam- és tengerhajózási r.-t. versenyét. Jelentették már, hogy a D. G. H. T. az osztrák kormánytól nagyobb szubvenziót akar megszerezni. A tárgyalások eredményre is vezettek s a D. G. H. T. bécsi szubvenziója ezentel másiél millió korona lesz. A D. G. H. T. ezt a támogatást arra akarta felhasználni, hogy leszállítsa a lisztárifákat, hogy így fölvehesse a magyar lisztexportnak a harcot a M. F. T. R.-al. Szerencsére az osztrák kormány ehhez nem járult hozzá s ezzel a magyar lisztexport továbbra is a M. F. T. R. kezében maradt. Reméljük, a hazai lisztkereskedelm-

A rendszerem abból áll, hogy angol és francia gyári raktárakban vásárolt 3-6 méteres legújabb divatu minta gyapjuszövetekből mérték szerint készítek: **finom öltönyt... 21 frtért** **szagyon finom prima öltönyt 26**

nek sem lesz oka sajnálni ezt, mert a magyar liszt versenyképességéhez okvetlen szükségünk van az olcsó szállításra.

Fizetési képtelenségek. A bécsi hitclezői védegyelet a következő fizetési képtelenségeket közli: Schöck Henrik konfekciós, Szeged; Fürst Hermann és társa, kereskedő cég, Szerajevó; Nádor Mór utóda, cég-tulajdonos Friedmann Matild, Gyula; Pollak Albert, kereskedő, Varasd; Hartmann Lajos, kézműáros, Czegléd; Eilser Jenő, kereskedő, Galgóc; Kovács Ferencz vegyeskereskedő, Tisza-Földvár.

Új gőzmalom Szegeden. A Szeged-Alföldi Takarékpénztár — jelentik lapunknak — a közigazgatási hatóságnál engedélyt kért és kapott egy Szegeden építendő nagyszabású, modern gőzmalomra. A takarékpénztár csak 1906-ban alakult 1,000,000 korona alaptőkével s így ipari tevékenysége elég merész kezdeményezésre vall, amire azonban a múlt évben elért 81,260 koronás nyereség magyarázatot ad.

Lótenyésztési jutalomdíjosztás Esztergomgyében. Az Esztergomvármegyei Gazdasági Egyesület igazgató választmánya mai napon megtartott ülésében elhatározta, hogy október hó 15-én Párkányban lótenyésztési jutalomdíjosztást rendez. Ez alkalommal tenyészanyagjukat bemutató kisczudák között 1000 korona jutalomdíj kerül kiosztásra.

Az új török kölcsön. Az új alkotmányos élet első napjainak hatása irám közgazdasági téren is jelentkezik. A török birodalom lázasan lát a gazdasági téren való haladáshoz is. Az állam kedvezőtlen pénzügyi helyzete mellett természetesen több kölcsönre lesz szüksége. A tervezett legújabb kölcsön 4,711,000 török font lesz, a kamat négy százalékot, a törlesztés egy százalékot fog kitenni. Garanciaul fog szolgálni ötvenezer font a koronauradalmak bevételeiből, száznolcvanezer font a vámbevételekből, negyvenezer font a dette publique fölöslegéből. A kibocsátási árfolyam 85, mások szerint 83½ lesz. Az előbbi kölcsön levonása után még 2,850,000 török font fog a kormány rendelkezésére állni.

Mezőgazdasági kamarák. Az Aradvármegyei Gazdasági Egyesület legutóbb tartott igazgató-választmányi gyűlésén folytatólag foglalkozott a mezőgazdasági kamarákról szóló törvényjavaslattal, a melyen az egyesület igen lényeges módosításokat tart szükségesnek. Mindenek előtt kimondta a választmány, hogy általánosságban nem kerületenként, hanem vármegyeként kívánja a mezőgazdasági kamarákat szervezni, még pedig a jelenlegi vármegyei gazdasági egyesületeknek megfelelő alakításra révén és több vármegyére kiterjedő kamarák szervezését az országnak csakis azon vidékein látja szükségesnek, ahol tényleg működő és történelmi fejlődést felmutatni képes gazdasági egyesület ma még egyáltalán nem létezik, mint különösen a határszéli, hegyvidéki vármegyékben. Másodsor egy országos mezőgazdasági kamarának a létesítését csakis oly értelemben óhajtja az egyesület, hogy az tulajdonképpen a vidéki kamaráknak országos szövetségét alkotná s hivatását képező országos jelentőségű dolgokra a vidéki kamarák figyelmét felhívni, s ilyen mozgalmakat irányítani és a vidéki kamarák érdekeit kifelé képviselni. Tehát az országos kamara csak mint ilyen s nem pedig, mint a vidéki kamarák felett álló felelősségi fórum volna szervezendő. A törvényjavaslat értelmében a kamarák szervezése céljából a földmivelésügyi miniszter által kinevezendő 80 tagú bizottság helyett az egyesület ezen országos szervező bizottságot a jelenleg fennálló vármegyei gazdasági egyesületek elnökeiből és igazgató-elnökeiből s az Országos Magyar Gazdasági Egyesület elnökeiből és alelnökeiből kívánja megalakítani, a mely bizottsághoz, ezeknek a számarányához képest legfeljebb egyharmad résznek megfelelő számú tagot nevezhet ki a földmivelésügyi miniszter. Végül kimondani kívánja az egyesület, hogy a gazdák által fizetendő kamarai illeték a kataszteri tiszta jövedelem egy százalékánál semmi körülmények között több nem lehet.

Napdíjasok és a munkásbiztosító. Munkásbiztosítási törvény már életbelépett az egész vonalon. Szigoruan örököndek az iparhatóságok a rendelkezések pontos betartására. De míg a kormány szigorú ellenőrzést gyakorolta egy a munkaadók, mint a munkások irányában, addig saját maga szegi meg a törvény rendelkezését azáltal, hogy a nem évi fizetéssel, hanem havi vagy napidíjjal dotált alkalmazottait a kerületi biz-

Magyar Felöltő vagy Töltőkat 21-26 frt Budapest, IV., (Belváros) Magyar-utca 6. az emeleti ter. mekben. Múzeum-körút és Kossuth Lajos-utca sarok mellett

magyar liszt
k van az

zöi védegy
zöli: Schö
mn és társa
otóda, czég
llak Albert,
kémiaúr,
cz; Kovács

lföldi Taka
özigazgatás
y Szegeden
ra. A taka
000 korona
lég merész
mult évben
atot ad.

ztergomme
sági Egye
megtartott
15-én Pár
rendez. Ez
3 kiszáradk
szításra.

mányos élet
ági téren is
át a gazda
kedvezőtlen
n több köl
abb kölcsön
százeléket,
Garanciaul
adalmak be
mbevételek
főlegéből.
nt 83% lesz.
50.000 török
i.

advármegyei
igazgató-vá
zott a mező
avaslatral, a
hódosításokat
ndta a vá
kerületen
mezőgazda
a jelenlegi
megfelelő át
siterjedő ka
s azon törd
működő és
dasági egye
mint külfö
yekben. Má
amarának a
ja az egye
ki kamarák
vitatását ké
vidéki ka
almakat írá
kifelé kép
k mint ilyen
k felett álló

A törvény
ezése céljá
kinevezendő
ezen országos
ó vármegyei
gazgató-elnö
gi Egyesület
galakítani, a
yához képest
ő számu ta
niszter. Vé
gy a gazdák
aszteri tiszta
ülmények kö

Munkásbizto
vonalon. Szí
rendelkezések
szigorú ellen
mint a mun
gi meg a tör
nem évi fi
napidijjal
ületi biz

-26 frt
te) mekben.
barok mellett

tosítóba be nem jelenti. A napidijasok szövegsége ebben a tárgyban már több ízben gyűlésezett és írt fel a kereskedelemügyi miniszterhez, ahonnan azonban feliratukra még választ nem kaptak. Amint értesülünk, az ország több ezerre rugó állami napidijasai közt oly irányú mozgalom van keletkezőben, hogy tömegesen lépnek be a kerületi munkásbetegségélyezőbe, s az államot, mint munkaadót az előirt részdíj megfizetésére közigazgatási bírósági döntés után fogják kényszeríteni. Valóban kár az állam eme legszerényebben javadalmazott alkalmazottait ez erőszakos lépésre szorítani. Annál kevésbé, mert hisz a napidijasok csak törvényszerinti jogukat akarják érvényesíteni.

Az orosz termés. Pétervárról táviratozzák: A Handels- und Industriezeitung jelentése szerint európai Oroszországban a téli búzában való hozam általában kedvezőtlen. Csupán a Visztula mentén és a balti tartományokban volt az aratás kielégítő. Az északkeleti kormányzóságokban, a keleti Kaukázusban, délnyugaton és Krímben a tavaszi buza jó közepes. Kedvezőtlen pedig a középső vidékeken és a Volga vidékén. Besszarábiában és Chersonban, jó Kis-Oroszországban részben az északkeleti, a balti és a Visztula kormányzóságokban és az északi Kaukázusban. Rozs általában közepes, nem kielégítő Kis-Oroszországban és a déli kormányzóságokban, a Don vidékén, a centrum nyugati részén, Szamarában, a nyugati kormányzóságokban és Lengyelországban, jó a középső és felső Volga vidékén, a Volga mögötti területeken, a Kámában és Vjatkában, valamint a balti tartományokban. Árpa általában közepes. Jó aratást várnak az északi Kaukázusban, Kis-Oroszországban, a Kámában és a Vjatkában, a balti tartományokban és a Visztula vidékén, előreláthatólag kedvezőtlen eredményt a középső Volga területén, délnyugaton, a Don északi részén, a Krímben és a centrumban. Zab általában közepes és a jó és rossz termés eloszlása körülbelül ugyanolyan, mint az árpánál. A legkedvezőtlenebb a Volga-terület. A zabnak általában az északi nedvesség és a déli szárazság, amelyek augusztus havában tartottak, ártott.

Új meteorologiai intézet. Jelentették annak idején, hogy a m. kir. meteorologiai intézet és rovar-tani állomás elhelyezésére a földművelésügyi miniszterium a II. ker. Kis-Rókus-, Intézet- és Petrezse-lyem-utcák által határolt telken palotát épít. A földművelésügyi miniszterium gazdasági műszaki hivatala most a végzendő építkezési munkálatokra 446.200 korona értékben versenytárgyalást írt ki, melynek határideje október 3-ikának d. e. 11 órája.

Az őszi luxuslövésár. Holnap, 19-én nyílik meg a Tattersall külsőkerepesi-úti telepen az egyetlen őszi luxuslövésár, amely négy napig fog tartani. A katalógusban 450 jó leírása lesz. Ezenfelül tartalmazza a m. kir. állami ménesintézetek által felküldött 95 kancsa és herélt leírását, amelyek szeptember 25-én kerülnek ugyanott árverés alá. A luxuslövésár díjazása 21-én, hétfőn délelőtt 10 órakor kezdődik, mely alkalmával 12 értékes díj kerül kiosztásra, azonfelül ugyanakkor adományozzák el a földművelésügyi miniszter nagy díját is, amelyvel a vásár legértékesebb anyagát fogják kitüntetni.

A szőlők állása. Az utóbbi napokban a szőlők állásáról a következő jelentések érkeztek:

Pécs. A sikságon sokat szenvednek a puha ájak a rothadás által s ott a szüretelést minél előbb meg kell kezdeni. A szőlőérés most szép haladást mutat. Üzleteket most nem kötnek, mert a kereskedők a must és bor árát a lehető legalacsonyabbra szállították le, a termelők ezen az áron nem adhatván el boraikat, inkább lepincézik. A korai szüretelésnél a minőség feltétlenül gyengébb, mint tavaly volt.

Villány. A három hónapig tartó melegség és a többszöri esőzés jó hatással volt a szőlőre. Az ideai kilátások mennyiségileg és minőségileg a legjobbak. Kötések még nem kötettek. A peronoszpóra jelentkezett ugyan, de nagyobb kárt még nem okozott. A legjobb minőségű vörös borok igen olcsón kaphatók a hordóhiány miatt.

Szerencs. Daczára annak, hogy sok jégeső és vihar volt, még mindig bő szüretre lehet számítani, azonban számos szép meleg napra van szükség, hogy a bor minősége jó legyen.

Ménés. Az Arad hegyvidék szőlői remekül állanak. Évek óta nem volt az időjárás oly kedvező, mint az idén. A szőlő, néhány faj kivételével, már majd mind érett. Minőségileg kitűnő, mennyiségileg

jó szüret várható. A szüret valószínűleg szeptember végén kezdődik.

Fakivitelünk Németországba. Amíg a statisztikai adatok arról tanuskodnak, hogy kiviteli cikkcink legnagyobb részében bizonyos megállapodás észlelhető, addig fakivitelünk örverdetes haladásról tesz tanúságot. Németország faimportunkat ma már annyira igénybe veszi, hogy e cikkben egyéb országokból való bevitelle összesen nem tesz ki annyit, mint amennyit Magyarország egyedül szállít. Legújabb kimutatás szerint Németország 190 ezer vagon fabeviteléből Magyarországra 108.510 vagon esett.

Az „Anker” biztosító forgalma. Az „Anker” élet- és járadék-biztosító-társaságnál (magyarországi igazgatóság Budapest, Erzsébet-tér 13.) 1908. augusztus havában benyújtott 770 ajánlat 4.959.679 korona biztosított összegre és kiállított 646 kötvény 3.915.411 korona összegre. Díjak fejében bevett a társaság 1.607.370 koronát és elhalálozás folytán kifizetett 192.304 koronát. A január-augusztus havi időszak alatt benyújtott 6833 ajánlat 49.189.162 koronára és kiállított 6042 kötvény 43.569.584 koronára. Ugyanezen időszakban díjakért 13.445.967 koronát vételezett be a társaság, halálesetek folytán és élet-eseti biztosításokra pedig 10.828.126 koronát fizetett ki. A társaság vagyona 1907 december 31-én 174 millió korona, biztosítási állomány 538 millió korona, halálózások és esedékessé vált elérési biztosítások folytán a társaság fennállása óta 338 millió koronát fizetett ki.

A pénzpiacról. Az angol bank aranykészlete — noha jelentékeny mennyiségű aranyrud francia és német számlára szereztetett meg — 0.2 millió fonttal 38.4 millióra emelkedett, ami a mult esztendői állapottal szemben haladást mutat. (Akkor 0.48 volt az emelkedés, a végösszeg pedig 39.1 millió font sterling.) Az eredmény nagy mennyiségű aranybeözönlésre enged következtetést. A bankjegyforgalom 0.3 millióval csökkent. A tartalék tehát 0.5 millióval 28 millióra emelkedett és így csak 0.8 millióval áll a tavalyi összeg mögött. A tárca és letétek tekintetében meglehetősen változatlan állapotról számolhatunk be. A kötelezettségek fedezeti viszonya a tartalék állapota következtében 53.9%-ról 56.2%-ra emelkedett. A nyílt angol piac tételei változatlanok az elmúlt hét alatt. A magánkamatláb 3 hónapos váltóért 1%. A londoni tartós pénzbőség magyarázata az, hogy Amerika nemcsak hogy igényekkel nem lép fel a piacczal szemben, hanem már követeléseket tart fenn Londonban. — Ugyancsak emelkedett a francia banknak aranykészlete is. Es pedig 9.4 millióval 3230 millió frankra, mely így most 431 millióval nagyobb a mult événél. Egyébként lényeges változás itt sem történt. A párisi pénzpiacra a magánkamatláb 1/8%-al 1 7/8%-ra emelkedett. — A német birodalmi bank állapota is jelentékenyen javult. Az adómentes bankjegytartalék 50 millióval 238 millió márkára emelkedett, míg a mult évi tartalék csak 51 millióra rugott. Az érzékszlet emelkedése 14 millió. Egyéb változás nincs. A birodalmi bank ujabban 31 milliónyi kincstári utalványt vett át, mely által az értékpapirkészlet 177.7 millió márkára emelkedett (a mult évi 59 millióval szemben). Az ultimó hatása már most is érezhető a tételek emelkedésénél, mivel az előkészületek a közeledő zsidó ünnepek miatt már most megkezdődtek. A magánkamatláb 1/8%-al 3 3/8%-ra emelkedett. — A bécsi piacon a pénzviszonyok változatlanul feszesekek: a magánkamatláb 1/16%-al közeledett a bankrátához. Az Osztrák-Magyar Bank helyzete tetemesen javult, az adóköteles bankjegyek kikerültek a forgalomból, sőt a medio 17 millió korona adómentes bankjegytartalék mellett következett be. Augusztus 31-én még 36 millióra, f. hó 7-én pedig még 9.1 millió koronára rugott az adóköteles bankjegyek összege. A javulás a mult hónap végétől számítva 53 millió korona, a mult héttől pedig 26 millió. Két oka van a bank pozíciója tetemes javulásának. Az egyik: a tárczának augusztus 37-től számítva 73 millióval való eszkkenése; most a tárca 512 mil-

lió korona. A másik ok a jelentékeny aranybeözönlés. Az érzékszlet szeptember hó második hetében 15.2 millióval emelkedett, melynek nagy része arany. Meg kell említenünk, hogy az utolsó napokban az aranybehozatal — valószínűleg csak átmenetileg — csökkent, aminek a kedvezőtlenebb váltóárfolyam az oka. Jelenleg a bank helyzete — mint az európai nagy bankoké általában — hatalmasan javult. 1907. szeptember 15-én 51 milliónyi adóköteles bankjegy volt forgalomban, mely a következő héten még 3 millióval emelkedett. A tárca a mult évben 726 millió koronára rugott és így 214 millióval nagyobb volt, mint az idén. Az idén a bank állása távolról sem mutatja a tavalyi feszültséget, amiből az következik, hogy az idei ősz nem fog oly magas kamatlábat hozni, mint a tavalyi.

A Kereskedelmi miniszter az Országos Ipar-egyesületről. Kossuth Ferenc kereskedelmi miniszter az Országos Iparegyesület által neki megküldött terjedelmes és sokoldalú évi jelentését tudomásul véve, a következőket közölte az egyesülettel:

„Az évi jelentésből meglegedéssel győződtem meg arról, miszerint az egyesület eddigi hagyományaihoz híven, a lefolyt évben is sokoldalú és hasznos tevékenységet fejtett ki a magyar ipar érdekében, amiért ez alkalommal is elismerésemet fejezem ki.”

A végrehajtási novellában elrendelt értesítések bélyegilletéke. A végrehajtási novella 31. §-ában szabályozott bejelentéseknél melléklendő értesítések bélyegkötelessége tárgyában kiadott pénzügyminiszteri rendelet a kereskedők körében nagy megdöbbenést keltett. Az Országos Magyar Kereskedelmi Egyesülés hiteles értesülést szerezvén arról, hogy a pénzügyminiszter tényleg úgy rendelkezett, hogy az értesítéseket felzetek módjára darabonként 20, illetve 30 fillérral kell felbélyegezni, ennek folytán sürgős előterjesztéssel fordul a pénzügyminiszterhez, amelyben elsősorban azt kéri, hogy a miniszter a szóban levő rendeletnek az értesítések bélyegzésére vonatkozó részét egészben vonja vissza és ezuton ismerje el a bejelentésekhez melléklendő értesítések bélyegmentességét. Amennyiben azonban a miniszter ezt a kérést teljesíthetőnek nem találja, rendelkezék pótlólag aziránt, hogy sem az eddig történt bejelentéseknél, sem az ezutáni bejelentéseknél több mint az alapbélyegilleték a felektől be ne szedessék és ha már időközben felvett leletek alapján ettől eltérő kirovások történtek, ezek az egyesülés kérelme értelmében helyesbítsenek. Ugyanezen lígyben az igazságügyminiszterhez is sürgős előterjesztéssel fordul az O. M. K. E., amelyben azt kéri, hogy a miniszter járjon közbe a pénzügyminiszternél és érvényesítse nyomatékosan befolyását az egyesülés előterjesztett kívánságainak teljesítése érdekében.

Tenyészállatok közvetítése a takarmányhiányban szenvedő vidékekről. Darányi földművelésügyi miniszter augusztus hó folyamán Baranyamegye és Pécs szab. kir. város, Fejér vármegye és Székesfehérvár sz. kir. város, Jász-Nagykun-Szolnokmege, Pestvármegye és Kecskemét thif. város, Somogy, Tolna, Veszprém és Zala vármegyék területére, az illetékes gazdasági egyesületekhez intézett leiratában nagyszabású segélyakciót indított meg az ezen megyék területén tapasztalt nagymértékű akarmányhiány enyhítése érdekében. Az említett leiratban a tenyészállatok tekintetében is különleges intézkedéseket helyezett a miniszter kilátásba különösen abban az irányban, hogy a fentemlített vidékek, mint a takarmányhiány által legjobban sújtott területek kiegészítő gazdasági kezén lévő tenyészterekkel bíró 1/2—2 éves koru üszök más vidékebeli és takarmánynyal rendelkező gazdáknál elhelyezhetők legyenek. Darányi miniszter ezirányú intézkedése most történt meg, amennyiben az említett vármegyék, mint takarmányhiányt sújtott területek, kivételével, leiratot intézett az összes magyarországi gazdátársadalmi szervezetekhez, hogy működési területükön a legszélesebb körben hozzák a gazdák tudomására, hogy amennyiben azok a gazdák, kik kellő takarmánykészítéssel rendelkeznek, a takarmányhiányt sújtott vidékeken óhajtanak tenyészterekkel bíró állatokat vásárolni, készséggel fogja őket ezirányú szándékukban támogatni. Ezen célja érdekében most

Reggelizés előtt fél pohár

Schmidthauer-léle

Használata valódi áldás gyomorhajosoknak és az ékszorulásban szenvedőknek

Igmándi keserűvíz

az elrontott gyomrot
2-3 óra alatt tel.
jesen rendbe hozza
Kis üveg 40 fillér.
nagy üveg 60 fillér.

kelt leiratában kijelenti a miniszter, hogy amennyiben az illetékes gazdasági egyesület, az ottani állattenyésztési felügyelővel egyetértőleg a működési körzetéhez tartozó kistenyésztők vagy kiscsirkák részére még a folyó évben Baranya, Fejér, Jász-Nagykun-Szolnok, Pest, Somogy, Tolna, Veszprém és Zala vármegyék területén 1/2-2 éves koru és a törvényhatósági szabályrendeletnek megfelelő fajtaú tenyésztőket készpénzzel ellentében vásárolna, — a tenyészanyag vásárlási ára tíz százalékát, nemkülönben a beszerzett tenyészanyag vasúti szállítási költségeit az érdekelt kiscsirkáknak állami segítséggel megtéríteni hajlandó lesz. Természetesen az így állami hozzájárulással vásárolt kiscsirkáktól elvárja a miniszter, hogy a birtokukba került állatokat legjobb gondozásban fogják részesíteni s el nem adják, hanem továbbtenyésztésre nevelik, mely kötelezettség elvállalását az állattenyésztési felügyelőnek adandó írásbeli nyilatkozattal kell meg erősíteni.

Az ipari szeszgyárak és a szárított moslék. A szeszadótörvény 88. §-a a szárított mosléket illetőleg azt a rendelkezést tartalmazza, hogy az ipari szeszgyáraknak kontingensükért csak akkor adatik kártalanítás, ha az általuk előállított mosléket a hazai gazdaságoknak adják át. A Magyar Gyáriparosok Országos Szövetsége e rendelkezésben nemcsak a szeszgyár, hanem az egész magyar gyáripar sérelmét látta, mert a szeszgyárak megfosztatva a kivétel lehetőségétől, arra kényszerítettek, hogy a belföldi fogyasztó által megszabott áron veszteségek gyártmányait. Egyébként is a törvény idevonatkozó rendelkezése annyira lehetetlen és hiányos volt, hogy a pénzügyminisztérium rendeletet bocsátott ki, melynek 3. pontja úgy intézkedik, hogy amennyiben a naptári évnegyed utolsó hónapjának első napjáig hazai gazdaság vevőként az eladást kínáló ipari szeszgyárról egyáltalán nem jelentkezik, vagy a még eladatlan szárított moslék az 1908. évi október 1-ig közhírré teendő rendeletben meghatározva levő áron sem volna a jelentkezett hazai gazdaságnak eladható, ez esetben az illető szeszgyár a még eladatlan szárított moslékmennyiségét azon évnegyedben tetszés szerint értékesítheti anélkül, hogy a kártalanítás iránti igényét elvesztené. E rendelkezés lényegesebb pontja, a hatósági ármegállapítás tekintetében a Magyar Gyáriparosok Országos Szövetségének megbízta azt javasolta a pénzügyminiszternek, hogy a szárított moslék árának megszabása végett szaktanácskozás hívassék egybe, melyre meghívandók volnának a gazdák, mint vevők, s közöttük olyanok, kik gazdaságukban eddig is használták a szárított mosléket, az ipari szeszgyárak, mint a kérdéses cikk elszállítói, a közvetítő kereskedők, a tudomány emberei, kik a takarmányezikkek kérdésével foglalkoznak s a pénzügy-földmívelésügyi minisztérium mellett a kereskedelmi minisztérium is, mely az ipari érdekek hivatott védője. Már ebből az összeállításból is látható, hogy a Szövetség nem egyoldalú üzleti érdekek érvényesítésére, hanem közérdekű méltányos elintézésére törekedett. E helyett megtörtént az a sérelem, hogy a földmívelésügyi minisztérium szaktanácskozást tartott, melyre meghívta a pénzügyminisztériumot és a gazdák képviselőit, de sem a legközvetlenebbül érdekelt gyárakat, sem a kereskedelmi minisztériumot meg nem hívta, s az ipari szeszgyárakról nélkülük olyan határozatot hozott, mely az ipari érdekek legsértőbb semmibevevése. A Magyar Gyáriparosok Országos Szövetsége izgatottan tárgyalta a gyáripart mélyen sértő esetét és elhatározta, hogy illetékes helyen orvoslást keres. Sérelmét felpanaszolta Kossuth Ferenc kereskedelmi miniszternél, aki Hegedüs Lorántól, a Szövetség ügyvezető igazgatójától személyesen vette át a Szövetség idevonatkozó előterjesztését s a helyes információk céljából beadvánnyal fordult a földmívelésügyi és pénzügyminiszterhez is.

Alapítványi helyek a kertészeti tanintézetben. A főváros tanácsa a budapesti m. kir. kertészeti tanintézetben a jövő tanév kezdetével két fővárosi alapítványi helyre nyilvános pályázatot hirdet. Az alapítványi helyek élvezete intézeti beakasssal, teljes ellátással, betegség esetén ingyenes gyógykezeléssel jár, nemkülönben az elméleti oktatás, a gyakorlati kiképzés is ingyenes, így tehát a tanuló csak a ruházatról, a fűtéstől, az ágyneműről, író- és rajzeszközökről tartozik maga gondoskodni. A pályázati kérvényeket szeptember 25-ig kell beadni a tanácsai segédhivatalban (Központi városrész I. em. 107. ajtó).

Bern kanton sztrájk törvénye. Bern kanton nagy tanácsa ez év tavaszán egy törvényt alkotott, amely

a kollektív szabályok elintézésére békéltető hivatalokat szervez és a sztrájkok alkalmával előforduló rendezavarások megtorlásáról gondoskodik. A törvény a következő határozmányokat tartalmazza:

1. §. Az oly kollektív viszályok békés kiegyenlítésére, amelyek az ipari munkaadó és munkásaik között a bér és alkalmaztatás viszonyai, a napi munkaidő tartama és hasonló kérdések tekintetében fellemerülnek, az érdekelt helyiségek vagy kerületek helyi igényeihez képest, békéltető hivatalok szervezettek. 2. §. A békéltető hivatal közvetítését hivatalból ajánlhatja fel. Köteles tovább, amennyiben a felek azt kívánják, a kollektív viszályokat választott bírósági uton eldönteni. 3. §. A felek egyikének vagy mindkettőjének vonakodása, a békéltető hivatal közbelépését előgadni, ugyiszintén a békéltető hivatal minden határozata, hivatalosan közzéteendő. 4. §. Az, aki a munkabeszüneteket alkalmával valamely dolgozni akaró munkást tettelegességgel, fenyegetéssel, becsületsértéssel, vagy lényeges zaklatással (Belästigung) hivatásának gyakorlásában megakadályoz, vagy megakadályozni megkísérel, hatvan napig terjedhető fogsággal büntetendő. Enyhébb esetekben száz frankig terjedhető pénzbüntetés alkalmazandó. Külföldi ellen ezenkívül két esztendőig terjedhető terjedhető tartamra a kiutasítás is kimondható. A jelen rendelkezések nem érintik azon eseteket, amikről egyéb törvény az illető eseményre szigorúbb büntetést állapít meg. Ugyanezen büntetés alá esik az is, aki munkabeszüneteket alkalmával valakit tettelegességgel, fenyegetéssel, becsületsértéssel vagy lényeges zaklatással a sztrájkban való részvételben megakadályoz, vagy megakadályozni megkísérel. Súlyosabb esetekben azonnal való letartóztatásnak van helye.

Ime, a mi szociálistáink által annyit emlegetett külföld szigorúsága. Persze, a mi sokkal enyhébb hasonmái törvényünk azért Ázsia a művelt szervezeteknek! . . .

Hírek a postáról. Modrus-Fiume vármegyében Ogulin nyilvános távbeszélő állomás a belföldi helyközi forgalomba bevonatott. — Szatmár vármegyében: Vetés, Óvári, Csenger, Porcsalma-Tyukod, Szatmár-Ökörítő, Győrtelek-Jékeytanya és Kocsord magántávírók kezelésére fölhatalmazott vasúti távirtdaállomások megnyitottak. — Zemplén vármegye Tapolyi központi központi postahivatal lépett életbe. — Somogy vármegye Szántód környékbeli távbeszélő központ korlátolt nappali szolgálattal a teljes belföldi helyközi forgalomba bevonatott. — A Veszprém vármegyében fekvő A11g fürdőtelepen a június 21-től szeptember 15-ig működött időszakos postahivatal működését szeptember 15-én megszüntette.

Nemzetközi ruggyanta-kiállítás Londonban. Szeptember hó 14-től 26-ig Londonban ruggyanta és ruggyantaáru-kiállítást rendeznek. A kiállítási rendezőbizottság körlevele szerint ez lesz az első teljes ruggyanta-kiállítás. E kiállítás keretén belül bemutatják, hogy hogyan nő a ruggyanta, hogyan csapójják azt, hogyan szárítják stb., szóval a ruggyanta teljes kikészítése. A kiállításon résztvesz Anglia, Németország, Hollandia, Franciaország, Belgium, Oroszország, Mexikó, Singapore, Ceylon, Amerika, Ausztrália, Borneo, Sumatra, Java, Nyugat-India, Brazília, Uganda, Arany-Öböl, Britt-Kelet-Afrika, Portugál-Kelet-Afrika, Német-Kelet-Afrika, Columbia, Dél-India, Kongo, Hawaii stb. Egy kiváló berlini vegyész a kiállítás üzemében levő műhelyt rendezett be.

Kőfaragó-tanfolyam a budapesti felső építő-ipariskolában. A budapesti magyar királyi állami felső építő-ipariskolában (VII. Thököly-ut 74. szám) november 3-án kőfaragó továbbképző-tanfolyam ezimen két öt-öt hónapos téli félévre terjedő esti tanfolyam nyílik meg. A beírás október hó 15-től 31-ig történik; a tanítás évenként november 3-tól márczius hó végéig tart. A tanfolyam befejeztével a tanulók bizonyítványt kapnak. Beíratási díj félévenként 1 korona, a tandíj 10 korona. Megkeresésekre bővebb felvilágosítást ad az igazgatóság.

A „Magyar Biztosítási Évkönyv”-ről. Ezen alapvető és egyedül álló szakmunkának 11. évi kötete fekszik előtünk. Szép vaskos, tartalmas kötet, mely méltán sorakozik az első 10 könyvhöz, amelyben a magyar biztosításiügy legújabb kora van megörökítve számokban, ismertetésekben egyaránt. — 10 évvel ezelőtt merész vállalkozás volt egy ily irányu munkát kiadni, mert nem volt közönség, aki megértse, s még kevésbé aki megvásárolja, mert akkoriban a német és osztrák szakmunkákból merítették azt a keveset is, mire szükségük volt. A magyar biztosítási intézmény nagy, erős, hatalmas lényezővé fejlődött az utolsó 10 évben s vele együtt terjedt, erősödött és tért hódított a „Biztosítási Évkönyv” is. A legújabb kötet, mely a szerkesztők gondos munkáját, fáradságos anyag gyűjtését s szak-

avatottságát bizonyítja, díszére válik az uttörőknek. E könyvre nélkülözhetetlen szüksége van a szakembernek, de érdeklődve és tanulsággal forgathatja a laikus is. A fényes kiállítás munkáiban magában foglalja az összes intézetek ismertetését, az igazgatóságok és vezetők névsorát, a tisztújar s a vidéki képviselők hivatalos, pontos névjegyzékét. A könyvből a laikus tájékozódhatik a biztosítási társaság helyzetéről, üzleti fejlődéséről, vagyoni állapotról, stb. A második részben tudományos értekezések találhatók a tüzbiztosítás köréből (erdőbiztosításokról). A biztosítási joggyakorlat is kimerítően és szakszerűen van ismertetve. A könyvben még egy nagyszabású cikket is találunk az intézetek zárszámadásairól, tekintettel az állami ellenőrzésre. A könyvnek egyik legérdekesebb részét képezi a magyarországi biztosítási ügynek állása, amelyben a szerző a múlt esztendő ténybeli és statisztikai adatait csoportosítva kritikai visszapiantást vetett, illetve beszámolót tart a magyar biztosításiügy állapotáról. A könyv, melyet minden érdeklődőnek figyelmébe ajánlunk, 6 koronáért rendelhető meg, szakemberek pedig a tavalyi kedvezményben részesülnek.

Beszünetett áruforgalom. A Máv. igazgatóságától vett értesítés szerint a keleti vasutak Sarambey-Konstantinápoly, Tirnova—Jamboly—Tschirpao, Kullali—Burgas—Dedeagatschi vonalán a személyzet munkamegtagadása miatt a személy-, podgyász- és áruforgalom beszüntetett.

Az Adria m. kir. tengerhajózási r.-t. gőzösei közül a Baross tegnap Antwerpenbe, a Buda II. Pernambucoba érkezett.

VIZÁLLAS.

m é t e r		m é t e r	
szept. 18. szept. 17.		szept. 18. szept. 17.	
Inn	Előrding 1,70 1,70	Jász	M.-Szigő 0,98 0,20
Duna	Pannau 3,30 3,66		Tokohaza 0,33 0,45
	Linz 0,68 0,94		V.-Namény 0,13 0,01
	Báca 0,73 0,84		Tokaj 0,56 0,58
	Pozsony 2,54 2,65		Tiszafüred 0,32 0,02
	Komárom 3,39 3,46		Szolnok 0,14 0,40
	Budapest 2,35 2,86		Csongrád 1,12 1,18
	Paks 2,31 1,97		Szeged 0,65 0,60
	Mohács 2,90 2,64		T.-Bocsa 0,59 0,74
	Gombos 0, — 3,27		Titel 1,90 1,96
	Ülvidék 2,49 2,48	Óndava	Hóór 1,10 1,10
	Pancsova 0, — 1,10	Tapoly	Bárfa 0,56 0,58
	Orsova 1,57 1,71	Bodrog	Ladmező 0,82 0,98
Morva	Morvaisau 0,57 0,70	Sajó	Zsolca 0,00 0, —
Vág	Zselna 0,39 0,38	Hornád	H.-Németi 0,25 0,30
	Troncsán 0,60 0,65	Berettyó	Maretha 0,31 0,26
Rába	Szorek 0,50 0,50	Körös	B.-Újfalu 0,31 0,26
	Szt.-Göthárd 0,13 0,12		Gyenes 0,40 1,40
	Győr 2,68 2,74		N.-Várad 0,34 0,34
Dráva	Város 1,50 1,55		Balányes 0,20 0,18
	Zákány 0,22 0,16		Tenke 0,34 0,32
	Bács 0,28 0,44		Gurahone 0,26 0,28
	Fezék 1,46 1,68		Borosjenő 0,82 0,62
Mura	M.-Szerdan. 0,64 0,72		Bákás 0,40 0,42
Száva	Zágráb 0,10 0,08	Maros	Gy.-Kehóvár 0,40 0,44
	Sziczek 0,68 0,62		Branyska 0, — 0, —
	Mitrovicza 0,73 0,76		Soborsin 0,40 1,40
Szamos	Décs 0,42 0,41		Arad 0,47 0,47
	Szatmár 0,10 0,11		Makó 0,22 0,15
Arasza	N.-Majlány 0,43 0,42	Temes	K.-Kostoly 0,46 0,44
Latorca	Munkács 0,16 0,15	Béga	Kiszető 0,46 0,44
Isabera	Homonna 0,18 0,20		Temostvár 1, — 0,85
Ung	Pereceny 0, — 0,04		Becskerek 1 02 1 02

Felelős szerkesztő:
PURJESZ LAJOS.
Kiadótulajdonos:
A Magyar Ujságkldadó Részvénytársaság.
Igazgató: **ERDŐS ARMAND.**

DR. HÖNIG IZSÓ
Elektrotherapiái és Röntgen-Intézete. Elektromágneses gyógyítás
Budapest, IV. Károly-körút 24. sz. I. em. Lift
Telefon 102—30.

Gyógytényezők:	Ideggyengeségi állapotok
Elektromágneses gyógyítás.	Almatlanság.
Röntgen sugarakkal való kezelés.	Hűdések (Paralysis).
Magas feszültségű árammal való kezelés (Arsonvalisatio).	dégfájdalmak, idegszabák (Neuralgiák, Ischias).
Kék fényvel való kezelés	Gerincvelősorvadás (Tabes.)
Villamos hőfürdők (Elektrotherm).	Szlvbetegségek.
Villamos fényfürdők.	Véredénytelmesesedés.
Villamos masszázs (Vibratio).	Köszvény és csusz (Rheuma, lugsavas lerakódások, izületi és csontbajok.)
Galván, Farad és Franklin árammal való kezelés.	Székrekedés.
Villamos vízfürdők.	Anyagcserebajok. (Ehizái czukorbeteg, vérszegénység.)
Szénsavas fürdők.	Bőrbajok. Bőrvizketeg
Főbb javak:	Hajbetegségek (Hajhullás kopaszság.)
Általános idegesség (neurasthenia, hysteria).	Aranyeres csomók.

— **Renelés d. e. 8—11-ig, d. u. 2—6-ig.** —
Kezelés egész napon át. — — Kiváratra prospektus

TÖZSDÉK.

A BUDAPESTI ÁRU- ÉS ÉRTÉKTÖZSDE

Gabonatözsde.

Budapest, szeptember 18.

A készáru piacra a malmok ma keveset vásároltak, mert a korábbi vásárlások átvételével eléggé el vannak foglalva; az irányzat csendes és a forgalomban került 16.000 mm. változatlan áron kelt el. Rozs változatlan, zab és tengeri tartott irányzatuk. A határidőpiacra a mai üzlet lanyhán és a tegnapi zárlatnál némileg alacsonyabb jegyzésekkel indult meg, a forgalom folyamán azonban annak dacára, hogy a készáruüzlet nem volt kielégítő, mégis meglehetősen jó vételkedv kezdett mutatkozni, mire aztán szilárdult az irányzat és mérsékeltén javultak az árfolyamok. A tegnapi esti zárlathoz viszonyítva, végeredményképpen ma az októberi buza, az áprilisi buza és az októberi rozs hat-hat fillérrel, az áprilisi zab négy fillérrel, az októberi zab és a májusi tengeri nyolcz-nyolcz fillérrel javította az árfolyamát.

Vidéki piacok gabonaárjegyzései.

Az O. M. G. E. jelentése szerint a vidéki gabonaárak szeptember 17-ikén a következők voltak:

Table with columns: Location (Arad, Baja, B-Gyarmat, Debreczen, Győr, Kassa, Léva, Losoncz, N.-Becskerek, N.-Kiszta, N.-Sz.-Miklós, Nagyvárad, Ny.-Egyháza, Nyitra, Pancsova, S.-A.-Ujhely, Sopron, Szatmár, Szolnok, Temesvár, Ujrad, Versecz, Zalaegerszeg, Zenta), Buza, Rozs, Arpa, Zab, Tengeri.

A készáru jegyzése a mai tőzsdén a következő volt:

Table with columns: Type (Tiszavidéki uj, Fejérmegyei-uj, Pestvidéki uj, Bdsági uj, Bácskai uj, Rozs I.-rendű uj, Arpa takarmány I.-rendű, Zab I.-rendű, Tengeri belföldi uj, Repce: Káposztarepce, Köles), Kilós, Ár 100 kg., Kilós, Ár 100 kg.

A készáru piacra elkeltek:

Buza. Tiszavidéki 100 mm. 80 kg. 23.50 korona, 100 mm. 80 kg. 23.50 korona, 300 mm. 80 kg. 23.10 korona, felső, 100 mm. 79.5 kg. 23.35 korona, keverékes, 300 mm. 79.5 kg. 23.30 korona, 100 mm. 79 kg. 22.90 korona, sárga, keverékes, 200 mm. 79 kg. 23.00 korona, 100 mm. 78.7 kg. 22.80 korona, 100 mm. 78.5 kg. 23.10 korona, 100 mm. 78.5 kg. 23.20 korona, keverékes, 400 mm. 78 kg. 23.00 korona, 200 mm. 76 kg. 21.90 korona, felső. Palánkai: 1600 mm. 78 kg. 22.70 korona, sárga, 375 mm. 78 kg. 22.30 korona, üszkös. Felsőmagyarországi: 100 mm. 78.5 kg. 22.20 korona, sárga, 100 mm. 78.5 kg. 22.20 korona, sárga.

225 mm. 77 kg. 22.30 korona, 100 mm. 76.5 kg. 21.80 korona, sárga, 100 mm. 75.5 kg. 19.60 korona, üszkös.

Pestvidéki: 300 mm. 78.5 kg. 23.00 korona. Verbászi: 4000 mm. 78.5 kg. 23.40 korona, okt. II. felére.

Szerémségi: 750 mm. 77 kg. 20.50 korona, üszkös. Csongrádi: 4000 mm. 78 kg. 22.80 korona, üszkös. Erdélyi: 100 mm. 76.5 kg. 21.50 korona. Tengeri: 1200 mm. 16.60 korona, készpénzfizetés mellett.

A határidőpiacra kötöttek:

Déli tőzsde:

Előfordult kötések (50 kg.-kint):

Buza 1908. októberre 11.24, 11.31, 11.29. Buza 1909. áprilisa 11.56, 11.61, 11.59. Rozs 1908. októberre 9.27, 9.28, 9.25, 9.28. Zab 1908. októberre 8.02, 8.05. Tengeri 1909 májusra 7.23, 7.27.

1 óra 30 percig zárulnak:

Table with columns: Item (1908. októberi buza, 1909. áprilisi buza, 1908. októberi rozs, 1908. októberi zab, 1909. májusi tengeri), Price range.

Budapesti gabonaforgalom.

1908. szeptember 16-tól szeptember 17-ig.

Table with columns: Item (Buza, Rozs, Arpa, Zab, Tengeri, Liszt, Korpa), Erkezett, Elszállított.

Értéktőzsde.

Az előtőzsdén ma elég szilárd volt az irányzat, zárlat felé azonban némi lanyhaság volt észlelhető, úgy, hogy a déli tőzsde folyamán is ez a tartott irányzat volt az uralkodó. Forgalom főképpen csak a vezető értékekre szorított. A déli tőzsdén az államvasuti részvények bécsi vásárlásokra három koronával emelkedtek, ellenben a két hitelrészvény tartott árfolyamokkal zárult. A helyi piacon is mérsékelt volt a forgalom. Az érdeklődés főleg a Danubius-részvények iránt mutatkozott, melyek több koronával javultak. Forgalomban voltak továbbá a Kerámiai gyár és a Weitzer-féle vagongyár részvényei és a Polgári serfőzde részvényei, mely utóbbi értékek volt ugyan kínálat, de kötés nem jött létre.

A járadékpiacra néhány kötés fordult elő változatlan árfolyamokkal. A tegnapi zárlathoz viszonyítva, végeredményképpen ma az Osztrák hitel 2.50 koronával, a Magyar hitel 2.25 koronával gyengült, az Államvasut ellenben 1.50 koronával javult. Forgalomban került: Osztrák hitel 645-646.25-644 koronán, Magyar hitel 747.50-745.75-746.25 koronán, Államvasut 694.50-696 koronán, Jelzálog 438 koronán, Rima 558.75-559.50 koronán, Közüti 540.50 koronán, Salgó 595 koronán, Danubius 241-243 koronán, Weitzer-gyár 410 koronán, Magyar aszfalt 156 koronán.

Előtőzsde.

Előtőzsde gyenge. Kötöttek: Osztrák hitelrészvény 646.25-644.00. Magyar hitelrészvény 747.00-745.00. Osztrák-magyar államvasut 694.50. Rimamurányi vasmű 559.50-558.75. Danubius hajógyár r.-t. 241.00-243.00. Weitzer-vagon-gyár 410.00.

Déli tőzsde.

Déli tőzsde szilárd. Kötöttek: Osztrák hitelrészvény 644.00-644.75. Magyar hitelrészvény 746.25-746.50. Osztrák-magyar államvasut 695.50-697.00. Rimamurányi vasmű 559.00. Jelzálogbank 437.50-438.00. Közüti vaspálya 540.50. Fővárosi takarékpénztár 2145.00. Központi takarékpénztár 1575.00-1580.00. Kerámiai gyár r.-t. 220.00. Danubius hajógyár r.-t. 242.00-244.00. Weitzer-féle vagon-gyár 410.00.

Utőtőzsde.

Az utőtőzsde irányzata csekély forgalom mellett nyugodt maradt. Kötöttek: Osztrák hitelrészvény 644.75-644.25. Magyar hitelrészvény 745.25. Államv. 697. Jelzálogbank 438, Rimamurányi 560.25. Közüti villamos 540.50.

BÉCSI GABONATÖZSDE.

Bécs, szeptember 18. (Saját tudósítónk jelentése.) Az északamerikai piacok gyöngült árfolyamai ma em gyakoroltak semmi befolyást az itteni tőzsdére.

Buza és rozs ára változatlan maradt és a konzum szigorú tartózkodása következtében jelentékenyebb üzlet nem fejlődhetett ki. Takarmányárakban is alig volt forgalom, de az irányzat valamivel kedvezőbb alakult és tengeri újszintén zab árát 5 fillérrel emelték. Arpában csak a konzum vásárolt némi keveset. Argentínából e héten 29.000 tonna búzát exportáltak, míg a múlt heti kivitel 31.000 tonnát tett ki.

Jegyzetelt buza: új tiszavidéki 12.10-12.50 korona, marosi 11.85-12.25 kor., bánáti 11.85-12.25 korona, tótfelvidéki 11.40-11.85 korona, mosoni 11.60-11.95 korona, új déli vasuti 11.60-12.00, marchfeldi 11.25-11.70 korona.

Uj-rozs: tótfelvidéki 9.60-9.80 korona, csepelli 9.55-9.75 kor., pestmegyei 9.75-9.90, déli vasuti 9.55-9.80 korona, különféle magyar 9.55-9.80 kor., osztrák 9.60-9.80 korona.

Arpa: morvaországi 9.20-10.50 kor., marchfeldi 8.80-9.50 kor., bécsvidéki 9.00-9.80 kor., tótfelvidéki 8.00-10.15 kor., csepeli 7.85-8.80, győri 8.00-8.40 kor., déli vasuti 8.40-9.65 kor., tiszavidéki 7.30-8.50 kor., északmagyarországi 7.40-9.40 kor., középduinai állomások 8.30-9.00 korona.

Magyar tengeri: régi 8.65-8.75, új 8.65-8.75, korona, cinquantin 9.40-9.70, új 9.40-9.70 korona.

Magyar zab: selejtes 8.20-8.85 korona, elsőrendű 8.20-8.85 kor., válogatott 8.75-9.15 korona, cseh-morvaországi és alsóausztriai 8.40-8.50 korona.

BÉCSI ÉRTÉKTÖZSDE.

Bécs, szeptember 18. A külföldi ki nem elégitő jelentések épp úgy, mint az előző napokon, ma sem zavarták meg az előtőzsde barátságos hangulatát, mindazonáltal a newyorki piac lanyha magatartása itt is némi tartózkodást idézett elő, aminek következtében elsősorban az Osztrák hitelrészvények realizációnak voltak kitéve és ennek folytán nem tudták árfolyamukat teljesen megtartani az eddigi színvonalon. A többi értékeket illetően azonban ma is túlnyomó részben nyilvánult meg a vételkedv és Államvasuti, valamint Alpesi bányarészvények magasabb áron keltek. Az irányzat barátságos jellegét az előtőzsde zárlatáig megtartotta. A déli tőzsde kezdetén ismét némi érdeklődés mutatkozott Államvasuti és Alpesi bányarészvények iránt, míg a többi értékek irányzata nyugodt volt. Később államvasuti részvények élénkebbek voltak. A többi értékek irányzata tartózkodó. Orosz járadék gyöngült. Berlinből tartott irányzatot jelentettek.

11 órakor zárulnak:

Osztrák hitel. 644.25. Magyar hitel. 746.00. Länderbank 440.00. Államvasut 695.00. Elbavögyi vasut 119.50. Déli vasut 119.50. Alpesi bányarészvény 669.50. Rimamurányi 558.50. Májusi járadék 96.35. Magyar koronájár. 92.85. Orosz érték 185.50. Török sorsjegy 185.50. Német márka 117.47.

1 órakor jegyeztek:

Osztrák hitel 644.50, Magyar hitel 746.00, Länderbank 440.00, Unio-bank 545.00, Államvasut 695.50, Anglo-bank 120.25, Bankverein 120.25, Déli vasut 120.25, Gözhajó 120.25, Alpesi bányarészvény 669.50, Májusi járadék 96.35, Magyar koronájár 92.85, Török sorsjegy 185.50, Német márka 117.47, Elbavögyi vasut 452.00, Rimamurányi 559.00, Orosz járadék 185.50, Keleti vasutak 185.50, Skoda 185.50, Magyar jelz. 185.50, Kárpáti petroleum 185.50.

Bécs, szeptember 18. (Osztrák értékek zárlata.)

4-2 százalékos papír-járadék 96.30, 4 százalékos osztrák arany járadék 115.85, 1860-as sorsjegy 152.00, Osztrák hitelsorsjegy 474.25, Angol-osztrák bankrészvény 297.00, Bécsi Bankverein 517.50, Osztrák-magyar bank 1750.00, Déli vasut 119.50, Dunagözhajózási társ. 1006.00, Dohány rész. 397.00, Cs. k. arany (vert) 11.36, Német bankv. 117.43, Osztr. Lloyd 411.00, 4.2 sz. ezüst. jár 96.15-99.15, Osztr. koronájár 96.85, 1864-es sorsjegy 260.50, Osztrák hitelintézeti részvény 644.25, Union-Bank 548.50, Osztrák Länderbank 439.75, Osztrák-magyar államvasut 695.25, Elbavögyi vasut 451.00, Alpesi részvény 670.50, 20 frankos 19.11, Londoni váltóár 239.47, Lipótkohó 184.80, Töröksorsjegy 184.80, Szilárd.

Bécs, szeptember 18. (Magyar értékek zárlata.)

4 százalékos arany-járadék 111.15, Tiszai és szeg. kölc. sorsjegy 144.10, Magyar hitelbank részvény 744.50, Magyar leszámítoló és váltó részvény 476.00, Rimamurányi 558.60, Magyar cukoripar 1744.00, Adria hajózási részvénytársaság 402.50, Magyar koronájár 92.80, 4 százalékos magyar földterem. kötv. 93.15, Magyar nyer.-k. sorsjegy 185.50, Kassa-Oderbergi vasut részvény 185.50, Jelzálogbank 436.00, Magyar keresk. bank 185.50.

KÜLFÖLDI ÉRTÉKTŐZSDE.

Berlin, szept. 18. (Tőzsdei jelentés.) A newyorki tőzsde hanyatló konjunktúrája csak kis mértékben befolyásolhatta a mai tőzsdén. Bankértéket kezdetben alacsonyabban jegyezték, míg bányáértékek a porosz államvasutak jelentékeny waggonrendeléseire emelkedtek és a további folyamatban még inkább javultak. Amerikai vasutak részvényei kezdetben gyengébb irányzatúak voltak, Londonra azonban javultak. A kolera terjedése az orosz értékeket kedvezőtlenül befolyásolta. Ezzel szemben osztrák értékekben Bécseszel egybehangzóan jobb volt az irányzat. Villamossági részvények iránt ismét mutatkozott némi kereslet, míg gőzhajós részvények némileg gyengültek. A tőzsde nyugodtan és alig változott árfolyamok mellett zárult. A készpénzpiac iparértékei többnyire szilárd irányzatot követtek. Napi pénz 2 1/4%, magánleszámitási kamatláb 3 1/8%.

Zárlatokjegyzetiek: 4-2 százalékos papíráradék —, 4 százalékos osztrák aranyáradék 98.50, osztrák hitelrészvény 202.50, Déli vasut 22.70, orosz bankjegyek 214.65, 4 százalékos új orosz kölcsön 76.70, Disconto Commandit 178.—, Dinamit-truszt 163.—, Harpeni 207.50, Unifikált török járadék 93.10, 4,2 százalékos ezüst-járadék —, 4 százalékos magyar aranyáradék —, Magyar koronajáradék 93.—, Osztrák-magyar államvasut 149.10, Bécsi váltóár 85.10, Olasz járadék —, Alt. villamossági Edison 225.70, Gelsenkircheni 209.90, Laurakohó 211.—, Szilárd.

Frankfurt, (Zárlat) szept. 18. 4-2 százalékos papíráradék —, 4 százalékos osztrák aranyáradék 98.55, 4 százalékos magyar aranyáradék 23.40, Osztrák hitelintézeti részvény 202.10, Osztrák-magyar államvasut 149.—, Északnyugati vasut —, Bustiehradi vasut —, Londoni váltóár 203.85, Bécsi Bankverein —, Villamos részvény 145.50, 3 százalékos magyar aranykölcsön —, 4-2 százalékos ezüstjáradék 99.25, Osztrák koronajáradék —, Magyar koronajáradék 92.90, Osztrák-magyar bank 125.50, Déli vasut részvény 22.80, Elbävölgyi vasut —, Bécsi váltóár 851.16, Párisi váltóár 811.50, Union bankrészvény —, Alpési bányarészvény —, Állandó.

Hamburg, (Zárlat) szeptember 18. 4-2 százalékos ezüstjáradék 99.—, 1860. sorsjegy 154.—, Déli vasut 22.60, 4 százalékos aranyjáradék 98.40, Osztrák hitelrészvény 202.50, Osztrák-magyar államvasut 148.75, Olasz járadék 104.30, 4 százalékos Magyar aranyjáradék 93.55, Nyugodt.

London, szeptember 18. Angol consol 85 1/16

Páris, szept. 18. (Zárlat.) 3 százalékos Francia járadék 95.—, Osztr. aranyjáradék 99.85, Magyar aranyjáradék 94.80, 5 százalékos Bolgár kötelezvény 1896. évről 495.—, 4 százalékos Olasz járadék —, Déli vasut elsőbbségi kötv. 295.—, 5 százalékos marokkói járadék 512.—, 4 százalékos 1890. Román kölcsön 95.90, 4 százalékos Kons. amort. román járadék —, 4 százalékos Amort. román járadék 1905. 93.40, 5 százalékos Orosz járadék 1906. 100.05, 5 száz. Orosz kincstári utalvány 1904. 519.—, 4 száz. Szerb járadék 1907. —, 4 százalékos spanyol járadék 96.50, 4 százalékos unifikált török jár. 93.90, Török sorsjegy 174.50, Török dohányrészvénye 423.—, Osztrák föld-hitelintézet 1137.—, Osztr. Länderbank 475.—, Magyar jelzálogbank 464.—, Banque de Paris 1526, Banque Ottomane 725.—, Osztr. magyar államvasut —, Déli vasut 126.—, Meridional vasut —, Keleti vasutak —, Waggon Lits. —, Hartmann gépgyár 628.—, Rio Tinto 17.22, Sucrerie d'Égypte 36.—, Tula 271.—, Thomson Houston —, Urikányi közsén 176, Chartered 22.50, De Beers 333.50, East Rand 114.—, Jagersfontein 112.50 Transvaal Consols —, Transvaal Land Company 66.10, Váltó Amsterdamra (rövid) 208.06, Váltó német piacokra (rövid) 123.18, Váltó Bécsre (rövid) 104.81, Váltó Belgiumra (rövid) 1/3. Olasz aranyváltó (rövid) 1/3. Váltó Svájcra (rövid) 1/3. Csek Londonra 253.20, Magánkamatláb 1 1/4. Szilárd.

ÜZLETI TUDÓSÍTÁSOK.

Vásárcsarnok.

1908. szeptember 18-án.

Legutóbbi jelentésünk óta lényeges változások nem történtek. Gyümölcsfélék, különösen szép szőlő keresettek. Téli almában a felküldés már megkezdődött, az árak azonban még nincsenek végleg kialakulva. Vaj még mindig üzletlenség. Tőzsdés szilárd.

Mai árak:

Husneműek: Helybeli marhahús hátulja 124—140 K, eleje 1—112 K, vidéki borjú, bőrben hosszan mérve súlylevonás nélkül 86.—1.— K, helybeli borjúhús 140—148 K, sertésbűs szalonnával 128—130 K, lehuzott sertés 130—132 K, szalonna friss 126—128 K, szalonna sózott 128—130 K, szalonna füstölt 136—140 K, olvasztási való 126—126 K, háj 136—140 K, sertészsír 140—144 K, mind métermázsánként. Füstöltbűs (vidéki) kg.-ja 1.40—1.60 K, hazai sonka 1.80—2.— K, szalámi magyar 3.20—4.— K, nyári szalámi 1.20—1.40 K.

Vad: Öz 1.50—1.80 K, szarvas —.70 —.80 K, dämvd —, vaddisznó —, K kg.-kén egészben, nyul nagy 3.20—3.60 K, nyul süldő 1.80—2.40 K, fogoly 60.—80.— K, fácán 2.80—3.— K, szalonna — K, darabonként. Fenyvesmadár kötegye —.

Baromfifélék: Elő rántani való csirke 1.20—1.80 K, sütni való 2.80—3.— K, kacsza sovány 2.60—3.20 K, kacsza hizott 4.—5.— K, liba fiatal 5.—7.— K, lud hizott 10.—14.— K, tyúk 3.20—3.60 K, pulyka — K páronként. Vágott: szépen tisztított baromfi: hizott lud 1.32—1.40 K, hizott rucza 1.40—1.60 K, hizott pulyka — K, levestyúk 1.40—1.50 K kg.-ként, Pulárd 1.80—2.— darabonként.

Tejtermékek: Teavaj (centrifugált) I. 1.80—2.20 K, II. 1.80—2.— K, főzvaj (köpült) 1.40—1.50 K, tehénturó 10—20 K, kilogramm-ként. Valódi erdélyi juhturót és munkásturót igen jutányosan szállíthatunk.

Zöldségfélék: Burgonya (vagonáru) sárga 7.—8.— K, rózsás új 6.50—6.80 K, fehér 4.80—5.20 K, kiffli 8.—10.— K, sárgarépa 8.—18.— K, petrezselyem 8.—18.— K, vöröshagyma makói 15.—18.— K, közönséges hazai 10.—12.— K, fok-

GYÓGYÍTHATÓ A SÉR? Kérdéssel foglalkozó tanulmány most hagyta el a sajtót. Bárkinek díjtalanul zárt borítékban megküldi. POLLITZER SÉRVAULATORIUM speciális orvosi rendelő-intézet. Budapest, Kossuth Lajos-utca 8., félelelet. Egész nap orvosi ingyenes rendelés.

Table with multiple columns: Buza (Tiszavideki, Fehérmegyei, Pestvidéki, Bácsági, Bácskai), Egyéb gabonaművek (Rozs, Árpa, Zab, Tengeri Repeze), Burgonya (Dunántúli, Fejésmagyarországi, Nyírségi, Erdélyi, Bácsági, Pesti), Különféle termények (dizsnózsir, szalonna, szilva készáru, horémag), Államadósság közkölcsönök, Záloglevelek, Biztosító társaságok, Gőzmalom, Különféle vállalatok.

hagyma 30.—36.— K, káposzta 7.—8.— K 100 kg.-ként. Burgonya, új —.—, K, kalarábé —.— fill, spárga solo K, közép —.— K, leves — f kg.-ként. Zöldbab hüvelyes —.— K, kifejtett —.— K, zöldborsó hüvelyes —.— K, kifejtett —.— K. Paradicsom 8.—9.— K 100 kg.-ként. Uborka salátának 6.—7.— K, ecetbe 1.—1.20, savanyítani 1.—1.6.— K 100 darabonként.

Gyümölcsjélek: Szőlő —.20—40 fillér kg.-kint Alma válogatott elsőrendű áru (aranyparmen ranett, Jonathán, Törökbalint, batul stb.) —.— K, másodrendű 20—30 K, harmadrendű apró áru 10—20 K. Körte elsőrendű —.40—.60 K, másodrendű 30—40 K, dió I. 40—60 K, II. 30—40 K. **Vegyesárúk:** Méz —70.—94.— K, gyümölcsíz —.— K, gomba friss —.— kilogrammonként. **Tojás:** bácskai 84—86 K, erdélyi apróbb áru 82—84 K.

Budapesti szurómarhavásár.

Budapest, szeptember 18. Felhajtott: 1010 drb élő borju (közte 28 rugott), — drb leölt borju, — drb növendékmarha, — drb élő bárány, — drb leölt bárány.

Arjegyzések: Elsőrendű élő borjukért 90—100 fillér, kivételesen 104—110 fillér; középminőségű élő borjukért 78—88 fillér; leölt borjukért —.— fillér; silány és rugott borjukért 46—76 fillér, növendékmarháért —.— fillér, kilogrammonként, levonás nélkül. Elő bárányokért —.— korona, leölt bárányokért —.— korona páronként. Az irányzat és az árak változatlanok maradtak

Sertéskereskedelmi csarnok.

Budapest—Kőbánya.

Budapest, szeptember 18-án. (Hivatalos tudósítás) Hizott sertésárak: Magyar elsőrendű: Öreg nehéz (páronként 400 kilogrammon felül) —.— fillér Közép (páronként 300—400 kilogrammig terjedő súlyban) —.— fillér. Fiatal nehéz páronként 320 kilogrammon felüli súlyban) 126—127 fillér. Fiatal közép (páronként 251—320 kilogrammig terjedő súlyban) 128—130 fillér. Könnyű (páronként 250 kgr-ig) 132—134 fillér. Szerbiai nehéz (páronként 260 kg fölül súlyban) —.— fillérig, közép (páronként 240—260 kilogramm súlyban) —.— fillérig.

Sertéslétszám: 1908. évi szeptember 16. napján volt készlet 37104 drb., 1908. szeptember hó 17-án felhajtott 582 darab, 1908. szeptember 17-én elszállított 348 darab, 1908 szeptember 18. napjára maradt készletben 37338 drb. A hizott sertésüzlet irányzata: nyugodt.

Sertéskonzumvásár.

Budapest, szept. 18. (Hiv. tud.) Előző napról maradt 398 darab sertés, 25 darab süldő, 5 darab malacz. Pótfelhajtás — drb sertés, — drb süldő — malacz. Mai napi felhajtás 1276 darab sertés, — darab süldő, — darab malacz. Összesen 1718 darab sertés, 25 darab süldő, 5 darab malacz. Eladatott 1286 darab sertés, 9 darab süldő, 3 darab malacz. Eladatlanul visszamaradt 432 drb sertés, 16 darab süldő, 3 drb malacz. Mai árak: Zsirsertés öreg elsőrendű 350 kg.-on felül ételsúlyban 100.—103.— fillér, ételsúlylevonással — fillér. II. rendű 280 kg.-tól 350 kgr.-ig, 90—98 fillér, ételsúlylevonással — fillér, fiatal nehéz, 300 kg.-on felül — fillérig, ételsúlylevonással 120—130 fillérig; fiatal közép 220 kg.-tól 300 kg.-ig — fillér, ételsúlylevonással 123—132 fillérig, könnyű 220 kg.-ig — fillér, ételsúlylevonással 120—132 fillér. Hussertés, nehéz 300 kilogrammon felül — fill.-ig, könnyű — kgr.-ig. Beltölti süldő 108—112 fillérig, horvát süldő — fillérig. Malacz 112.— fillérig. Árak minden levonás nélkül kilogrammonként, ételsúlyban értendők. A vásár irányzata élénk. Az árak változatlanok.

Kivonat a hivatalos lapból.

Szeptember 18.

Kinevezések. A földművelésügyi miniszter Palotay Dezső gazdasági akadémiai adjunktust változtatlan illetményekkel, gazdasági akadémiai segéd-tanárú és Szabó István gazdasági gyakornokot a X. fizetési osztályba gazdasági akadémiai adjunktussá, Hirschfeld József és Stepanikó István Dóme gazdaságokat a földművelésiskolák létszámba ideiglenes minőségű gazdasági gyakornokokká; a pénzügyminisztérium vezetésével megbízott miniszterelnök Dornis József székesfehérvári és Angyal Béla szolnoki segélydíjas pénzügyi számvizsgálókat ideiglenes minőségű pénzügyi szaktisztékké a kassai, Szele Lajos kassai díjtalan pénzügyi számvizsgálókat pedig ideiglenes minőségű segélydíjas pénzügyi számvizsgálókká a szolnoki pénzügyigazgatóság mellé rendelt számvevőséghez, Svarcz Zsigmond fémkohómérnöki szakot végzett főiskolai hallgatót, ideiglenes minőségben bányagyakornokká, Reviczky Ede ungvári lakost ideiglenes minőségű díjtalan pénzügyi számvizsgálókká az ungvári pénzügyigazgatóság mellé rendelt számvevőséghez; a soproni pénzügyigazgatóság Blum Zsigmond kismartoni adóhivatali díjtalan gyakornokot díjas gyakornokká és Szopos Antal csikszerepai lakost a csornai adóhivatalhoz ideiglenes minőségű díjas gyakornokká nevezte ki.

Áthelyezések. A vallás- és közoktatásügyi miniszter Begedy Béla egyadutai állami elemi iskolai tanítót a dunavecsei állami elemi iskolához, Ferenczy Lajos szombathelyi felső kereskedelmi iskolai rendes tanárt ugyanebben a minőségben a szegedi állami felső kereskedelmi iskolához, Simó Géza nagy-röczei állami polgári iskolai rendes tanítót ugyanebben a minőségben a titeli állami polgári iskolához, Langenthal Lenke dobsinai állami polgári iskolai rendes tanítónőt ugyanebben a minőségben a pozsonyi állami polgári leányiskolához, Haraszi Sándor marosvásárhelyi és Molnár János miskolci állami polgári iskolai rendes tanítókat ugyanebben a minőségükben kölcsönösen, Hoffmann Gabriella szakolczai államilag segélyezett felső népiskolai segéd-tanítónőt ugyanebben a minőségben a kismartoni állami polgári leányiskolához, Frimmel Jakab morovónói állami elemi iskolai tanítót a brusznojálovcezi állami elemi iskolához ugyanebben a minőségben, Szakáll Erzsébet lipótvári, valamint Andaházy Gizella abaujszántói állami elemi iskolai tanítónőket ugyanebben a minőségükben kölcsönösen áthelyezte.

Berendelés. A vallás- és közoktatásügyi miniszter Magyar Gyula józseffalvi állami elemi iskolai tanítót a szatmármegyei kir. tanfelügyelőséghez szolgálatára rendelte.

Véglegesítés. Az igazságügyminiszter Morvay László budapesti kir. orsz. gyűjtőfogházi róm. kath. lelkézt ezen állásában véglegesítette.

Névmagyarosítások. A belügyminiszter Gansl Mór és Gansl Isak (Ignác) niürnbergi lakosok „Gara-ra”, Propotik József budapesti lakos „Hevesi”-re, Singer János bécsi lakos „Gárdonyi”-ra, kiskoru Stern István budapesti lakos „Szemere”-re és Krauz József szegedi lakos saját, valamint László nevű kiskoru fia családi nevének „Kársz”-ra kért átváltását megengedte.

Pályázatok. Az aradi pénzügyigazgatóságnál pénzügyi titkári állásra 2 hét; Eperjes szab. kir. város tanácsánál I. oszt. pénztári ellenőri állásra 3 hét; a temesvári járásbírósnál irnoki, Sopron városánál egy első utmesterei és az esztergomi járásbírósnál hivataliszolgái állásra 4 hét; Versecz város törvényhatóságánál pedig közrendőri állásra 5 hét alatt lehet beadni a pályázati kérvényeket.

IDŐJÁRÁS.

A meteorológiai központi intézet távirati jelentése 1908. szeptember 18-án reggel 7 órakor.

Az elmúlt nap időjárásának átnézete:

Hazánkban az utóbbi 24 óra alatt a keleti Felföldön többnyire 19 mm.-nél nagyobb mennyiségű eső esett és szórányosan egyebütt is fordult elő kevés csapadék. Az idő különben változékony jellegű és a hőmérséklet többnyire kissé csökkent; a maximum: Fiumében 24 C° és a minimum: Tárafüreden 1 C° volt.

Prognózis a következő 24 órára:

Tulnyomóan száraz idő várható, lényegesen hőváltozással.

Állomás	Légnyomás mm. 700 +	A hőmérséklet Celsius szerint	Szélirány és ereje	Felhőzet	Csapadék mm.	Hőmérséklet	
						max	min.
A.-Szlátina	65.6	8.3	N	2	12	18	7
Ungvár	65.6	8.2	N	1	1	14	5
Kismárk	66.2	8.0	N	1	3	14	7
Losonc	66.8	6.0	NW	1	0	19	4
Ógyalla	66.5	10.6	N	1	1	18	8
Budapest	66.5	11.8	N	4	1	19	11
Herény	66.9	11.6	N	1	1	19	11
Keszthely	66.6	12.8	N	2	2	22	8
Pécs	66.2	12.4	N	4	5	20	12
Zagab	66.9	13.4	E	1	4	20	11
Fiume	65.2	16.0	N	1	2	24	14
Szeged	65.1	12.0	N	2	3	19	11
Temesvár	63.8	12.4	NW	4	4	20	12
Nagyvárad	63.7	9.4	NE	2	2	22	8
Kolozsvár	64.6	9.2	NE	4	4	19	8
Nagyzeben	62.7	10.0	NNE	2	1	10	9
Szatmár	—	8.5	W	1	1	13	7
Eger	—	8.6	N	3	1	4	17
Arvavárája	—	6.8	WNW	1	—	—	4
Selmeczbánya	—	7.6	NW	3	0	—	7
Komárom	—	12.8	N	2	2	—	11
Magyar-Ovár	—	11.9	NW	1	3	4	17
Sopron	—	10.6	N	1	4	ny	5
Füzök	—	12.4	NW	1	3	ny	22
Gyékényes	—	17.9	N	1	—	—	16
Debrecen	—	9.1	NE	1	1	ny	17
Kecskemét	—	11.0	N	2	4	ny	19
Óroszlány	—	11.7	N	3	2	—	18
Árad	—	10.8	W	6	2	—	20
Zombolya	—	10.8	N	4	4	—	19
Versecz	—	12.3	NE	3	3	1	21
Ósoponya	—	14.3	—	3	3	—	23

EGYETÉRTÉS

politikai napilap.

Kiadóhivatali igazgató: PAJORMATYÁS

A törvény követelményeinek megfelelő

Alföldi fehérkeresztes

Sósorszesz

a legáltalánosabban kedvelt és nélkülözhetetlen háziszor, igen számos esetben kitűnő szolgálatot tesz, mert

erősítő! üdítő! edző!

Barack-pálinka

közkedvelt ital.

Radial Elixir

kitűnő gyomorkeserő páratlan hatásu!!

Gyártja:

az Alföldi Cognacgyár

r.-társaság

KECSKEMÉTEN.

Mindenütt kapható!

Tessék mindenütt csakis eredeti

Alföldi Cognacgyár Kecskemét

gyártmányt kérni.

KÜLÖNFÉLÉK.

Édes anyám ....

Édes anyám, mindig rád gondolok,
Ha napsugár lopódzik a szobámba;
Ősz fejed látom: fehér homlokod
Körülveszi a napfény glóriája.

Olyan szomorú, sötét a szobám,
Vad tánczot járnak benn' a szürke árnyak,
Rekedt a hangjuk. Kicsi ablakán
Áthallik zaja vad élettusának.

Kergetjük vadul mind az életet,
Azt hiszszük, álunk mind valóra váltja,
Ha lelkünk koldus s áldozatja lett,
Az élet kenyerünk' is könybe mártja.

De valamit még el nem ragadtott:
A napsugár belopódzik szobámba
S egy fehérhajú asszony-alakot
Körülveszen a napfény glóriája . . .

Fodor Viktor.

(Nincs mérges tinta.) Lipcsében nemrégiben egy munkásnő öngyilkossági szándékából három üveg tintát ivott. A leányt a St. Jakab kórházba szállították, ahonnan néhány nap múlva meggyógyítva és ismét munkaképesen elbocsátották. Az eset azonban érdekes abból a szempontból, hogy végre tisztában vannak a tinta hatásával. Kétségtelen immár, hogy a mérges tinta fogalma a mesék világába tartozik. A szobaforgó esetben a mérgezésnek semmiféle nyomát nem lehetett megállapítani. Azt továbbá, hogy a tinta, még pedig az elpusztíthatatlan hektográfint, a szemekre sem veszélyes, a következő eset is bizonyítja: Egy hektográfint üvegje szétpattant és egy körülötte álló embernek a tintából jó néhány csöpp a szemébe fröccsent. A szemgolyó és a szivárványhártya teljesen kékre festődött s a beteg azt mondta, hogy az egész világot kék színben látja. Orvosi beavatkozás azonban a szemnek visszaadta régi színét és a tinta ártalmatlansága ezuttal is bebizonyosodott.

(A hajfestés.) A hajfestés divatja ma már anynyira elterjedt, hogy nem árt az intő szózat ez ellen a veszedelmes divat ellen. Már a régi görögök is használták hajfestő szereket, a rómaiak pedig

még fölülmutatták őket ebben. A Cézártól Rómába hozott fogoly germán nők pompás hajzata szemetszurt a rómaiaknak és arra ösztönözte Róma szépeit, hogy mesterséges módon kényszerítsék ki a természetből azt, amit fölük megtagadott. Plinius fagygyut és hamut ajánl erre a célra. Szerinte legjobb a haját kecskefagygyuval és bükkfahamuval bekenni. De Pliniusnak van egy másik receptje is. Hollótojást ki kell rántani és egy edényben rothadt piócákkal együtt főzni, aztán 60 napon át az egészet ecetben és borban állni hagyni. Ezzel a „kellemes” folyadékkal kell aztán minden negyedik napon a fejet megmosni. A modern hajfestőszerek, vagy szintelenítők, mint a hidrogén superoxyd, vagy növénytinktúrák, mint a henna, az indigo és az anilin festőszerek. Legveszedelmesebbek a gyakran használt ólompreparátumok, amelyek igen sokszor mérgezési jelenségekkel járnak. Az ezüstsónak is kellemetlen utóhatása van, mert foltossá teszi a bőrt. Még veszedelmesebbek az aminpreparátumok. Ekég, ha paraphenyldiaminnel és hidrogén-superoxiddal vegyített sóval kenjük be a haját, miáltal ez maradóan feketé színt nyer. De ez a szer is igen veszedelmes, mert az oxydáció folyamata alatt a rendkívül mérges minolin diaminn képződik, amelyik a bőrön kiütéseket, továbbá erős fejfájást okoz. Mindenesetre legjobb, ha meghagyjuk a hajnak természetes színét, amely különben is természetes összhangban szokott lenni a testtel.

(Házastársak sétéja.) Az egyik párisi lap azt a kérdést adta fel olvasóinak, vajon helyes-e, ha az emberek ismét visszatérnek ahhoz a már tinóféltben lévő szokáshoz, hogy a férj karonfogva megy a ne-jével. Némelyek érzelmi és szentimentális okok alapján úgy vélték, hogy a szokást fenn kell tartani. Mások tisztán praktikus szempontból nyilatkoztak mellette, mert az utcai tolongás nagyon ájánlatossá teszi a karonfogva sétálást. A lovagiasabb érzelmeik úgy vélték, hogy már csak azért is meg kell maradni a régi szokás mellett, mert így legalább a hölgyek mindig tudatában lesznek annak, hogy a férfiak a legbiztosabb támaszaik és oltalmuk. De a feminista hölgyek éppen emiatt nem helyeslik, ha a nő karonfogva sétál a férfival. Mások nagyon nyársolgárainak találták ezt a szokást. Más felszólalók különösen az ellen keltek ki, hogy ujabban az a szokás terjedt el, hogy nem a nő kapaszkodik a férfi karjába, hanem megfordítva. Annyi bizonyos, hogy a sok hozzászólásból egységes vélemény nem alakult ki. Ahányan csak hozzászóltak a kérdéshez — többnyire hölgyek — mindannyian más-más véleményen voltak. Különben az is nagyon különös, hogy miért tűz-

ték ki ezt a kérdést éppen 1908-ban, amikor az teljesen tárgytalan. Először ugyanis azt kell eldönteni, hogy egyáltalában sétálhatnak-e Párisban egymással karonfogva. Erre pedig ez idő szerint kilátás nincs, mert a párisi hölgyek óriási kalapja ezt lehetlenné teszi. A párisi szépek oly széles kalapokat hordanak, hogy lovagiak legfeljebb méternyi távolságban haladhatnak mellettük. Legfeljebb egy esetben járhatnak egymás mellett: ha a hölgy igen magas, a férfi pedig igen-igen alacsony termetű. Ilyen módon a lovag boldogan haladhat kart-karba öltve szerelmével, akinek hatalmas karimájú fejdíszje megvédi őt a nap forró sugarait és az esőtől.

(Wilde Oszkár aiorizmáiból.) Valahányszor Jézus a szegényekről beszél, mindig a lelki szegényeket érti. Valahányszor a gazdagokról szól, mindazokat érti, akik egyenlőségüket nem fejlesztették ki.

Jézus kinyilatkoztatta az emberiségnek: a te Jézusod valami csodálatos. Fejtsd ki, légy önmagad. Ne hidd, hogy földi javak gyűjtésével és felhalmozásával jutsz el a tökéletességhez. Belsődben rejlik az, hogy tökéletes légy. Ha ezt eléred, nincs szükséged gazdagságra. Amit közönségesen gazdagságnak neveznek, azt elveszitheted, az igazi gazdagságod soha. Lelked kincses kamrájában olyan mérhetetlen gazdagságok vannak, amelyekről senki meg nem foszthat.

Az igazi kritikus nemcsak a Szépnek az értelmét, hanem a títát is megfajti és minden művészetet átültet az irodalom művészi formájába. Így oldja meg a művészet egységének a problémáját.

Ha az asszony túlságosan kifeszti magát, vagy hanyagul öltözködik, ez mindig a kétségbeesésnek a jele.

Lélek és test, test és lélek. Micsoda misztériumok! A lélekben az állatiasságnak annyi csirája van, viszont a testnek megvannak a maga szellemi pillanatai. Az érzékek finomodhatnak, viszont az értelem akárhányszor állati színvonalra száll alá. Ki tudja megmondani, hol végződik az érzékek impulzusa és hol kezdődik a lélek? A szellemnek az anyagtól való elválásása misztérium, ahogy éppen olyan misztérium a szellemnek az anyaggal való összhangja is.

A FEKETE GYÉMÁNT

— REGÉNY. —

Irtá: FRED. VILLER.

10

Mikor az apja meghalt, — a fiatal ember mindaddig Ausztráliában lakott, — elhatározta, hogy Európába jön s egy vitorláshajón váltott helyet — mindig nagyon érdeklődött a vitorlások iránt — de a hajó nyílt tengeren elégett. A legénység és utasok csónakokba voltak kénytelenek menekülni. De csak az egyiknek sikerült partot érni, ugyanannak, amelyben Reginald néhány társával menekült. De végül egy korallzátonyon megfeneklett és Reginald Hovell egymaga menekült meg egy kis szigeten. Ott néhány barátságos érzelmi benszülöttest talált, akik hajlékot adtak neki és csak két hónappal később vette őt így fel egy arra menő hajó, mely aztán Európába hozta.

Igazán ritkaság, hogy némely ember meg tudja tartani azt, hogy bele ne melegedjék az elbeszélésbe, ha valami érdekes eset történt vele. De az öreg Fricknek néhányszor fel kellett szólítani a fiatal Hovell, míg rá bírta venni az elbeszélésre és ekkor is nagyon röviden és tárgyilagosan adta elő az esetet. Az bizonyos, hogy a rettenetes eseménynél rendkívül hidegvérűen és nyugodtan viselkedett és igazán csak a lélekjelentésének köszönhetette, hogy megmenekült. De a saját személyét nem is említette és ha mégis előfordult, a legszerényebben emlékezett meg magáról. Egyáltalán szokása volt, — lehet, hogy a nevelés folytán, vagy természetben rejtett, — hogy ritkán beszélt saját magáról, ez pedig olyan tulajdonság, mely ritkán téveszti el az előnyös hatást.

Mikor a fiatal ember Angliába érkezett, azonnal jelentést tett a hatóságoknál és elbeszélte a „The Queen of the East” elsüllyedését, ugy-

szintén a legénység sorsát. Ez az értesítés a legtöbb angol lapban meg is jelent. Hovell nevetve ajánlotta, hogy egynéhányat meg fog nekünk szerezni, ha az elbeszélését nem tartanók elég érdekesnek.

Hovell Reginald az öreg Frick határozott kívánságára és meghívására jött Norvégiába. Mikor az utóbbi értesült öreg barátjának haláláról, azonnal felszólította a fiát, látogassa meg őtet. A fiatal Hovell éppen akkor kapta meg az öreg Frick levelét, mikor el akart utazni Ausztráliából, — már ő előzőleg is elhatározta, hogy meglátogatja Európát — és az elutazását sürgönyileg tudatta vele.

Az öreg Frick váltig kérlelte, hogy töltsé nála a telet és Hovell úgy gondolta, hogy egy pár hónapra elfogadhatja a meghívást; nagyon buzgón művelte a sportot és már régen elhatározta, hogy megpróbálkozik a ski-sporttal.

— Nagyon jó, — ordította az öreg jókedvűen és pezsgőspoharát odakocintotta az angol poharához. — Az egész ház és minden tulajdonom rendelkezésére áll öreg barátom egyetlen fiának; az ebéd után majd megtudjátok, mivel vagyok én neki adósa. Bár azt hiszem, hogy pénzre nem lesz szükséged; utolsó levelében atyád azt írta, hogy minden vagyonát reád hagyja. — hiszen az édesanyád még akkor halt meg, mikor te egészen kis fickó voltál; s te vagy az egyetlen gyermek! Olyan iszonyúan nem volt gazdag az én öreg bajtársam; de azt hiszem, valami 1200 fontról beszélt, ami évi évi jövedelmed lenne?

— Igen, körülbelül annyi, — jegyezte meg a fiatal ember és jóindulatulag mosolygott az öreg bőbeszédűségén, mely azonban telve volt jószággal — és ez elég is énnekem.

— Akkor a leghelyesebb, ha a te nevedet törölöm a végrendeletben? Mindaddig olyan jó helyen állt az Einar és Sigrid neve mellett.

Mindnyájan jóízűen neveltünk és felemelkedtünk az asztal mellől. Mikor a kávénál tartotunk és mi férfiak rágyújtottunk a szivarra, az öreg Frick belekezdett az elbeszélésbe, a Hovell-

lel való barátság és az együtt töltött idők elmondásába.

Bár én eleinte megpróbáltam elszabadulni, ugyanis azt reméltem, hogy Sigriddel tudok majd négy szemközt beszélni, de ez nem sikerült és miután végighallgattam az öreg elbeszélését, kénytelen vagyok bevallani, hogy csak egy szerelmes természetű fiatal ember tud valami érdekesebbet elképzelni ennél a történetnél. Bárcsak az öreg szavaival és minden egyes részletezéssel tudnám elmondani. Ezt azonban nem tudom, így tehát csak a főbb eseményeket mondom el.

Frick Bertalan 1830-ban hagyta el Norvégiát és tengerre szállt; egyrészt irtózott az iskolától, másrészt pedig szomjuhozta a kalandot. Először néhány évig a keleti részen kóborolt, ugymint Keletindia, Délafrika és Ausztráliában, egyrészt mint tengerész, majd mint merész vadász, vagy elszánt kalandor. Végül a negyvenes évek végén Ausztráliában ragadt, ahol akkor kezdődött az aranyláz. Három személyből álló társaság Melbourneből kelt utra, hogy az aranytermő vidékekre menjen. Ezek Frickből, aki a legidősebb volt és két angoltól verődtek össze, Hovell és Davis. A három férfi között levő barátság még nem volt régi keletű, mindhármán jó családból származó kalandorok voltak; de a következő években hű barátság és szoros bajtársaság fejlődött ki közöttük. Sok éven keresztül az aranyásók általános életét éltek; néha kedvezett nekik a szerencse, akkor Melbourneba utaztak és hamar végeztek a keservesen szerzett pénzzel.

Végre két évi változatos életmód után gazdag aranyeletet találtak és néhány hónap alatt vagyont gyűjtöttek. Most a társaság feloszlott: Hovell a legnyugodtabb és meggondoltabb, nagy darab földet vásárolt és a birkatenyésztést üzte. Ilyen módon sikerült neki a vagyonát megtartani és még egy kevéssé meg is nagyobbitani, ámbár nem kedvezett neki mindig a szerencse.

(Polyt köv.)

SZÍNHÁZAK

Szombaton, 1908. szeptember 19-én

Nemzeti Színház

A nők barátja.

Vigjáték III. Dumas Sándortól... De Ryons Nádai... Des Simrose Mihályi... Des Targettes Gyónás... Le Chanirín Dezső... Leverdet Kovács... Jane de Simrose P. Markus... Leverdetné Szacsavayné... Hakendorf Paulay E... Leverdet Balbina Császán N.

Kezdeté 1/2 8 óraker.

III. Kir. Operaház

Lohengrin.

Regényes opera 3 felvonásban. Szövegét és zenéjét szerzte Wagner Richard. Henrik Vaidmann... Lohengrin Anthon... Brabant Elza Vasquezné... Telramund Mihályi... Ortrud Bertó Mimi... A király hírdetője Várady

Kezdeté 7 óraker

Magyar színház

A szerencse fia.

Komédia 4 felvonásban. Írta: Drégely Gábor. Eprekerti Reiner Vágó... Reiner Furrá R... Emma, leányok Mészáros G... Varga, szabó Köröndi... Irén, leánya Báthori G... Szonlách Márton Garas... Kormos Antal Csorlos... Gálkai, igazgató Réthoi... Siles Adolf könyvk. Dobi... Dávid, tőzsdéiz Rátkai... Lili, leánya P. Makai G... Zsuzs Zinkó Dani Z. Molnár... A miniszter László... Sebas György Papp

Kezdeté 1/2 3 óraker

Fővárosi nyári színház

Hoffmann meséi.

Regényes opera 4 felvonásban. Írta Jules Barbier, ford. Várady A. Kezdeté fél 8 óraker.

Vígshízház

A csókon szerzett völegény.

Enokés bohózat 3 felvonásban. Írta: Szigeti József. Zenéjét szerzte: Sorly Lajos. Csontay Lőrinc Balassa... Béla, unokaficskó Laposzai... Kszli Rónaszékine... Abrai Irén Kornal... Fula Szereim... Ricsacs Hegedüs... Nefelejts Haraszthy

Kezdeté fél 8 óraker.

Királyszínház

Hollandi lány.

Nagy operett 2 felvonásban. Szövegét írta Paul Rubens és Austen Hergen. Zonóját szerzte Paul Rubens. Fordította Bródy Miksa. Paap Adrien Szirmai... De Coop, hadnagy Dobos... Van Vuyt, karmester Király... Hqok, pálinkagyáros Hoross... Sally, leánya Petrás S... Froda) unokahúgal, Szilágyi I... Klára) árva Heltal... Snapsz, gyárvezető Papir... Mina, szakácsné Pálmay I... Silitksz Simon Némci

Kezdeté 1/2 3 óraker

Várszínház

Zárva

Apolló - Projektográf

TELEFON 68-39.

Japán tragédia.

A jó hazafi. Esküvő ne-hészségekkal.

Medvevadászat

Oroszországban.

Háladatosság. Katonai sportok. A szerelmes fényképész A Nilus vidéke. KEZDETE: 6 óraker

BEKETOW CIRKUSZ Városliget

Ma szombaton, szeptember 19-én, este harmnegyed 8 óraker XXI. High-Life-Előadás. Az intelligencia találkozója. «HELGOLAND» Nagy kiállításos vízi némajáték 150 négysszögmetér víz a cirkszban. Fényes kivilágítás, tűzijáték. 60 hölgyből álló balletkar, The 3 Staig's halászságuldás motorkerékpáron és az egész nagy műsor.

FOLIES CAPRICE

Igazgatók: LEITNER és KELETI Főrendező: ROTH SANDOR. Budapest, Révai-utca 18. sz. Az előadás kezdete fél 9 óraker Ma! fél 10 óraker! Ujdonság!

A feleségem férje

Bohózat írta Satyr. Rendező Rott Sándor. Végül 11 óraker DER LUFTTURNER Bohózat egy amerikai szállodal életből írta Satyr Rendező Trebitsch Sándor

Nappali pénztár d. e. 9-1-ig és d. u. 3-6-ig. Az első emeleti Casino de Parisban elsőrangú táncz attrakciók. Kezdeté fél 12 óraker

FRANÇOIS 'TRANSYLVANIA' SEC

Kalap-Király

a legelőzansabb őszi újdonságok megérkeztek, a nagyérdemű k-szönség figyelmét felhívjuk saját gyártmányu 4, 5 és 6 kor. kalapjainkra. Nálunk vásárolt kalapok ingyen vasaltatnak Különös gondot fordítunk Becces pártfogásért esedezünk műhelyünkben Hársfa-u. 33. nõi kalapok átalakítására. Osztermann és Stern kalapos mester

Szigorosan szabott árak! Eskü-ut 6. (Klotild-palota.)

Női ruha divat-kelme eladás Oriasi készletünköl 120 cz. széles őszi angol kelmeté-terenként 42 krtól kezdve a legfinomabb minőségig 2-3-4 frtig árusítunk. Rosenberg és Quitt nõi divat, szönyeg és vá-szon árak nagy áruháza. Budapest, VI. Király-utca 32. Telefon 528. Alapított 1895

600.000 korona nyerhető október hó 5-én 1 drb Pesti Hazai Tkp. sorsjeggyel. Kapható 40 havt 3 kor. 50 fillér részletfizetésre. Az első részlet beküldésé-ellenében kiadom a sorsjegy-sorozat és számát tartalmazó részletívet azonnali játék-joggal. Az első 2 havt részletnek egyszerre való bektü-dése esetén a 3-ik részlet ingyen nyugtáztatik. Fleissig Sándor bank- és váltóüzlete Budapest, VII., Erzsébet-körut 2.

UJ IDŐK Szerkesztő: HERCEG FERENCZ. Szépirodalmi, műv-szeti, társadalmi képes hetilap. Kiadóhivatal Epesten VI., Andrassy-ut 10. szám

FŐVÁROSI ORFEUM WALDMANN IMRE Igazgató. VI., Nagymező-u. 17. Zajos siker! Ma és minden este Zajos siker! A borsos darab (Das starke Stück) Továbbá: AALBACH mint budapesti idegnyvezető. BAUMANN mint Scharloch Hochmetz és a változatos varieté-műsor. Az előadás kezdete 8 óraker. Jegyelővétel 10-1 és 8-6 óráig a nappali pénztárnál. A téllkerthben reggeli 5 óráig VÖRÖS ELEK szingányzene-kora hangversenyoz.

IFJ. SCHULLER FERENCZ nagyvendégfője VI. kerület, Andrassy - ut 39. szám. A szalmaözegek legkedveltebb étterme. Mérsékelt árak! * Kétfő kiszolgálás

BUDAPESTI CABARET BONBONNIÉRE Teréz-körut 28. Ma és minden este 9 és fél óraker: A néma vádiott. «BERTA PANAMAJA» 100-ik jubiláris előadása. (Parafan sikeri bohózatok.) Conferancier: Dr. Szalay József (Grünbaum-mitáció, budapesti idegnyvezető.) Laszlo Rózsi (4 slágerszámnal), Kókény II., Antal Erzi, Sugar Edith, Csabai Zsóli, Szatmari Árpád, Kövay, Hoross, Kabok - 3 színpadi tréfa. - 20 zabartoztam. Megtévésztségig hú művészmítációk. Jegyek: 6, 5, 4, 4 koronáért Kontinó tőzadéjében, Andrassy-ut 29., Bárdnai, Kossuth L.-u. 4. és a Cabaret pénztárnál.

EVŐESZKÖZÖK EZÜSTBÖL ÉS ALPACCA EZÜSTBÖL, DISZTÁRGYAK, ALKALMI AJÁNDÉKOK A LEGELÖNYÖSEBBEN POLGÁR KÁLMÁN EKSZERTELEPÉN BUDAPEST, VII. Erzsébet-körut 29.sz.

HETI MŰSOR.

Table with 7 columns: Szeptember, Nemzeti Színház, III. kir. Operaház, Vígshízház, Király Színház, Magyar Színház, Uránia, Főv. nyári színház. Row 1: d. u., A három testőr, pillangó kisaszony, Tatarjárás Csókon szerzett völegény, A vig özvegy, Tűz a gyárban, - A böregér. Row 2: 20 Vasárnap este, A bolyár kendője, - szony, A hollandi lány, A szerencse fia, - Csókkirály

MAGYARON ELŐ, LEGNAGYOBB ÉS LEGJOBB NERVEVŰ ÓRAÜZLETE.

Alapítva 1847.

Brausweller János Ca. és kir. kisközlősegen Szegeden szab. chronometer és műfűrés, kitalálóját a remontr. ingabólaknak stb. stb.

ÓRAK, ÉKSZEREK 10-ÉVI JÓÁLLÁSSAL RÉSZLETFIZETÉSRE

Képes árjegyzék bérmentve. Javítások pontosan eszközöztetnek.

A már 34 év óta a kerékpárvilágot uraló eredeti angol **Helfcat Premier és The Champion**

Kerékpár-alkatrészeket

Kezünk pár órák dupla harang csapágygyal és szabadonfutóval 3 évi jótállással, minden ár-telepítés nélküli esztergán az eredeti gyári áron havi 12 és 15 időnként részletre adjuk és

egész világon létező összes kerékpárhoz, óriási forgalmunk következtében melyen leszállított nagyban eredeti gyári 30% áreszállítással szállítunk vidékre is árban bárhová

Láng Jakab és Fia kerékpár és alkatrészek nagy kereskedők

Ausztria-Magyarország legnagyobb, legrégibb és legmegbízhatóbb kerékpár raktára.

Budapest, VIII., József-körút 41.

Főközllet Baross-tér 4. és Budán II., Margit-körút 6. — Diszárjegyzékünk 1000 keppel, kerékpár és alkatrészekről ingyen és bérmentve.

Titkos betegségek

biztos és lelkiismeretes meggyógyítására óriási tapasztalata folytán legjobban ajánljuk

Dr. CZINCZÁR

egyetemi orvosudvar specialitát.

Igen rövid idő alatt teljes sikerrel gyógyítja a nemi szervek, bevezény vagy idült hurajt, viselési nehézségeket, hólyag-bajt, fekélyeket, syphilis, ideg- és hágerincsbajt és bármily női betegségeket.

Budapest, IV., Karoly-körút 10. I. emele.

Rendel d. e. 10-4 és este 6-8 óráig.

Vidéktelek levél útján is biztos eredménnyel gyógykezelés és gyógyszerrel is gondoskodik. — Nőknek külön váróterem, külön kijáratt.

M. kir. Államvasutak. 21837 C. III.

HIRDETÉNY.

(VII. pótlék életbeléptetése a Nemzetközi Személy és Podgyász-díjszabáshoz.)

A magyar királyi államvasutak igazgatóságától vett értesítés szerint az 1905. évi június hó 1-től érvényes Nemzetközi Személy és Podgyász-díjszabáshoz folyó évi október hó 1-én VII. pótlék lép életbe, mely nevezett igazgatóság díjszabás elárúsító irodájában (VI., Cseregy-ticza 33. sz.) husz fillérért kapható.

Budapest, 1908. szeptember hó 10-én.

M. kir. Államvasutak igazgatósága.

(Ülőnyomás nem állatitak.)

A bosznia-hercegovinai államvasutak üzemkimutatása

1908. augusztus haváról. — Üzemhossz 940 km.

Időszak	Továbbított:		Bevételek	Összehasonlítás a múlt 1907. évvel	
	személyek száma	árak tonnákban		bevétel	különbözet
1908. január 1-től július 31-ig	1,345,364	703,327	7,069,703	6,040,704	1,024,999
1908. augusztus 1-től 31-ig	296,033	118,517	1,071,941	1,064,471	7,470
Összesen	1,641,397	821,844	8,141,644	7,105,175	1,036,469

Sarajevo, 1908. szeptember 10-én.

Áz igazgatóság.

A m. kir. államvasutak télimenetrendje.

A magyar királyi államvasutak vonalain és az általunk kezelt magánvasutakon folyó évi október hó 1-én a téli menetrend lép életbe, mely a jelenleg érvényben lévő nyári menetrenddel szemben, a következő lényegesebb változásokat tartalmazza:

A budapest-keleti p. u.—brück- királyi-hidai vonalon: Kamaraerdő megállóhelyen az összes személyszállító vonatok megállása megszüntetetik.

A budapest nyugoti p. u.—marcheggi vonalon: A nyári évad tartamára forgalomba helyezett alábbi helyi vonatok megszüntetnek és pedig:

Budapest és Ersekujvár között: A Budapestről reggel 5 óra 45 perccor induló vonat Párkány-Nánától Ersekujvárig, az Ersekujvárról éjjel 11 óra 35 perccor Budapestre érkező vonat pedig egészen.

Budapest és Párkány-Nána között: A Budapestről este 8 óra 10 perccor induló és a Budapestre reggel 8 óra 45 perccor érkező vonatok olyképpen, hogy az előbbi vonat Budapesttől Váczig október és április hónapokban közlekedni fog.

Budapest és Szob között: A Budapestről d. u. 5 óra 20 perccor induló és a Budapestre éjjel 10 óra 45 perccor érkező vonatok, melyek közül azonban az utóbbi Vácztól Budapestig október és április hónapokban forgalomban marad, illetve újból forgalomba helyeztetik.

Budapest és Nagymaros között: A Budapestről d. e. 8 óra 45 perccor és d. e. 11 óra 35 perccor induló, valamint a Budapestre d. u. 5 óra 45 perccor és este 8 óra 20 perccor érkező vonatok.

Végül a Rákospalota—Újpestről reggel 4 óra 8 perccor Budapestre érkező vonat

Szállítási hirdetemény.

A polai cs. és kir. haditengerészeti arzenál anyagszer-szügleteinek biztosítására az 1909. év folyamán az alant jegyzett sorozatokra 1908. október 15-én délután 4 órakor a cs. és kir. haditengerészeti parancsnokságnál, a lepecsételve beérkezett ajánlatok felett nyilvános ajánlati tárgyalás fog tartatni.

A szállítandó anyagszerek a következő sorozatokba és csoportokba vannak beosztva:

I. sorozat	Deszkák és ragasztófa fenyőfából és vörösfenyőből.	XIII. sorozat	Rudak, tisztítópléh, veretékpléh Muntz-aczéból.
II.	Festékek.	XIV.	Kaucuk-czikkek.
III.	Tisztító gyapot	XV.	Sárgarézrudak, pléhek és drótok.
IV.	Börnemtek.	XVI.	Vékony zsinégfajták és más gyártmányok kenderből.
V.	Lenolaj.	XVII.	Rojtszerűen és kábel-szerűen vert kötél-fajták.
VI.	Faggyu.	XVIII.	Zsinog kátrányozatlan kenderből.
VII.	Közönséges mosó szappan faggyu és stearin gyertya.	XIX.	Pokróc.
VIII.	Sepró.	XX.	Hajlítható és szab. aczéldrót-kötél.
IX.	Kele.	XXI.	Nyers kenderfömlök.
X.	Fa-szén.		
XI.	rézrudak sodronyok lemezek és szögek.		
XIIa.	Rézcsövek.		
XIIb.	Sárgaréz csövek.		

Az ajánlattevőnek szabadságában áll, hogy ajánlatát egy sorozatra vagy külön ajánlatok által több sorozatra vagy egyes csoportokra tegye meg.

A közelebbi általános és részletes szerződési feltételek, a szállítandó anyagszerek jegyzéke és ajánlati minta a cs. és kir. közös hadügyminiszterium tengerészeti osztályánál, iroda-igazgatóságnál Bécsben, a cs. és kir. haditengerészeti parancsnokságnál Pólaban és ker. parancsnokságnál Triestben, a kereskedelmi iparkamaraánál Bécsben, Budapestben, Prágában, Pilsenben, Reichenbergben, Egerben, Budweisban, Brünnben, Grácban, Laibachban, Klagenfurtban, Triestben, Zárában, Zágrábban, Fiumében, Debreczenben, Kolozsvárott, Brassóban, Pécsen, Szegeden és Pozsonyban a villachi városi előjáróságnál, az V. sorozatra (faolaj) vonatkozólag a polai, capo d'istria, piranci, parenzói, rovignoi, spalato, raguzai, catterói és castelnuovo előjáróságnál megtekinthetők és megszereshetők.

A szállítandó anyagszerekből, a mennyiben az egyes cikkek természete azt megengedi, a haditengerészeti arzenál-parancsnokságnál Pólaban és a tengerészeti osztályparancsnokságnál Budapestben egy mintagyűjtemény van felállítva, mely az érdeklődőknek megtekintés czéljából rendelkezésre áll.

Szóbeli felvilágosítások is nyerhetők a fent elősorolt cs. és kir. tengerészeti hatóságnál.

Póla, 1908. szeptember havában.

A cs. és kir. tengerészeti arzenál parancsnoksága.

958. sorozat **Bon 028. szám**

Polgár Sándor

m. kir. szab. nyert orvosi mD-és kőszerezés Budapest, VII., Erzsébet-körút 50 sz.

köteles ezen utóvány beküldése mellett minden megrendelőnek 15% azaz tizenöt százaléknyi árkedvozményt adni az eredeti

F. Bergerand fils

párisi különlegességek

fűszerek gyártmányából kimerítő képes árjegyzék dímentesen szíri levélben küldetik.

Kivárolt az „Egyszerűség”-ből. 25706

Katholikus imakönyvek

közép- és polgári iskolai tanulók használatára.

Ahítat órái. Imák és énekek. Szepesi Imrétől. Vászonskötésben 2 K 80 f.

Leányoknak:

Üdvösség útja. Oktató és imádságos-könyv, felnöttebb róm. kath. leányok számára. Papanek Ferencz dr. és Zelliger Vilmostól. Vászonskötésben 2 K 40 f.

Az esztergomi egyházmegyei hatóság engedélyével

Kaphatók

LAMPÉL R. könyvkereskedése (Wodianer F. és Fiai) részvénytársaságnál Budapest, VI., Andrassy-út 21. sz. — és minden könyvkereskedésben.

A Párkány-Nána felől reggel 8 óra 10 perczkor Budapestre érkező vonat Rákospalota—Ujpest állomáson rendszeresen megállítatik.

A galánta—zsolnai vonalon: A Zsolnáról éjjel 3 óra 46 perczkor Budapest felé induló gyorsvonatnál Melsicz állomáson a tartózkodás megszüntetetik.

Galánta és Szered között a délelőtti, illetve éjjeli órákban egy-egy új személy-, illetve vegyes vonatpár helyeztetik forgalomba. Az új vonatok a Szered és Nagyszombat között forgalomban lévő délelőtti és éjjeli vonatok folytatásaként Galánta és Nagyszombat között, mint közvetlen vonatok, következőképpen fognak közlekedni:

Nagyszombat indulás d. e. 10 óra 10 percz, Galánta érkezés d. e. 10 óra 52 percz. Galánta indulás d. e. 11 óra 6 percz, Nagyszombat érkezés d. e. 11 óra 51 percz. Nagyszombat indulás éjjel 12 óra 25 percz, Galánta érkezés éjjel 1 óra 28 percz. Galánta indulás éjjel 2 óra 56 percz, Nagyszombat érkezés reggel 4 óra 5 perczkor.

E vonatok közül a délelőtti vonatok csatlakozást nyernek Galántán a gyorsvonatokhoz Budapest felől és felé, az éjjeli vonatok pedig a személyvonatokhoz úgy Budapest, mint Wien felől, illetve felé.

A budapest keleti p.-u.—hatvani vonalon: A Ruttkárról délután 12 óra 45 perczkor Budapestre érkező gyorsvonat Aszódon rendszeresen, a Miskolcraól este 9 óra 55 perczkor Budapestre érkező gyorsvonat pedig ugyanott feltételesen megállítatik. A Kassáról délután 1 óra 55 perczkor Budapestre érkező gyorsvonatnak Aszódon való megállítása ellenben megszüntetetik.

Aszódraól minden kedden és pénteken reggel 6 óra 49 perczkor egy új személyszállító tehervonat indítatik Hatvanba.

A budapest keleti p.-u.—kolozsvár—predeali és budapest keleti p.-u.—arad—törvési vonalakon: A Budapest keleti p.-udvarról délután 2 órakor induló és Arad, Tövisen át Predealra reggel 6 óra 11 perczkor érkező, valamint a Predealról este 9 óra 12 perczkor induló és Tövis, Aradon át Budapestre délután 1 óra 15 perczkor érkező gyorsvonatok november hó 16-ával Brassó és Predeal között forgalmon kívül helyeztetnek.

A Budapest keleti p.-udvarra reggel 7 óra 50 perczkor érkező gyorsvonat Tápószelén feltételesen megállítatik.

A Budapest keleti p.-udvarról este 9 óra 15 perczkor induló gyorsvonatnál Botfalu állomáson a leszállás is megengedtetik.

A Budapest keleti p.-udvarról délután 5 óra 40 perczkor induló, valamint a Budapest keleti p.-udvarra reggel 7 óra 20 perczkor érkező személyvonatok Barta, Turgyon, Karczag-puszta és Püspökladány-puszta kitérőkön rendszeresen megállítanak.

A Segesvárról reggel 6 óra 3 perczkor induló, valamint a Kolozsvárról délután 5 óra 32 perczkor induló személyvonatok Mihályfalva 143. sz. őrházánál feltételesen megállítanak.

A Nagykútáról este 8 óra 3 perczkor Budapestre induló gyorsvonatnál a személyszállítás megszüntetetik.

A Budapest keleti p.-udvarról reggel 8 órakor induló személyvonat Csicsér, az este 9 óra 30 perczkor induló, valamint a reggel 6 óra 5 perczkor Budapest keleti p.-udvarra érkező személyvonatok pedig Köröstarcsa kitérőn feltételesen megállítanak.

A Máriaradnáról Aradra vasár- és ünnepnapokon, valamint a radnai bucsunapokon közlekedő és Máriaradnáról este 8 óra 40 perczkor induló vegyesvonat október hó 12-ével forgalmon kívül helyeztetik.

A püspökladány—körösmezei vonalon: A Püspökladányból délelőtt 11 óra 21 perczkor Máramarosziget felé induló gyorsvonat Gilvics állomáson rendszeresen megállítatik.

A Királyháziáról este 6 óra 8 perczkor Máramarosziget felé induló, valamint a Máramarosziget felől reggel 7 óra 32 perczkor Királyháziára érkező személyvonat Száldobos 130. sz. őrházánál feltételesen megállítatik.

A budapest nyugati p.-u.—orszói vonalon: A Budapestreól délelőtt 9 óra 40 perczkor induló és Temesváron jelenleg csak forgalmi szempontból rendszeresen megálló gyorsvonatnál utasoknak fel- és leszállása is megengedtetik.

Budapest nyugati p.-u. és Czegléd között: A Budapestreól d. e. 11 óra 55 p.-kor induló és a Budapesten este 9 óra 20 perczkor érkező vasár- és ünnepnapok, — Kiskunfélegyháza és Szeged között pedig a Szeredre reggel 5 óra 42 perczkor érkező és Szegedreól este 8 órakor induló napenkénti személyvonat megszüntetetik.

A budapest keleti p.-u.—belgrádi vonalon: Szabadkáról Kelebiaig d. u. 5 óra 20 perczkor egy új helyi vonat indítatik. Ugyane két állomás között a reggeli vonatról a helyi viszonyokhoz mérten korábban fog közlekedni.

Zimonytól Belgrádig a hajózás akadályoztatása esetén egy új délelőtti személyszállító tehervonat helyeztetik forgalomba. E vonat Zimonyból délelőtt 8 óra 40 perczkor indul

A budapesti keleti p.-u.—fiumei vonalon: Az Újdombovár felől délután Budapest-keleti p.-udvarra érkező gyorsvonat, Budapestre 10 perczcel korábban, azaz már d. u. 1 óra 40 perczkor fog beérkezni.

A Fiuméből d. u. 2 óra 5 perczkor Delnicsére induló, valamint éjjel 10 óra 38 perczkor Delnicséről Fiumébe érkező vasár- és ünnepnapok vonatok megszüntetettek.

A budapest-nyugati p.-u.—esztergomi és buda-császár-fürdő-budai vonalakon: A budapest-nyugati p.-udvarról d. e. 9 óra 5 perczkor és Buda-Császár-fürdőről d. e. 8 óra 54 perczkor Piliscsabára induló, valamint az onnan Budapest-nyugati pályaudvarra éjjel 10 óra 15 perczkor érkező vasár- és ünnepnapok vonatok megszüntetettek.

A pápa—csornai vonalon: Minden pénteken és a pápai országos vásárok napján egy új személyszállító tehervonat helyeztetik forgalomba. E vonat Pápáról éjjel 3 órakor indul és Csornára reggel 4 óra 33 perczkor érkezik. Az ellenirányban ugyancsak minden pénteken és a pápai országos vásárok napján jelenleg Csornáról reggel 5 óra 47 perczkor induló vegyesvonat, már reggel 5 óra 24 perczkor fog indulni.

A pozsonyújváros—szombathelyi vonalon: Pozsonyújvárostól Ligetfaluiig a hajózás akadályoztatása esetén munkaszünetes napok kivételével reggel 8 órakor egy tehervonat személyszállítással helyeztetik forgalomba.

A bicske—sárbogárdi vonalon: Bicske és Székesfehérvár között, valamint Székesfehérvár és Sárbogárd között mindkét irányban egy-egy új vonat rendszeresítettik.

Az előbb említett vonalrészén az új vonat Székesfehérvárról, a déli vasút Nagykanizsa felől jövő személyvonatához csatlakozólag reggel 5 óra 10 perczkor indul és Bicskére reggel 7 óra 35 perczkor érkezik, ahol Budapest és Győr felé talál csatlakozást. Az ellenkező irányban az új vonat Bicskéről, csatlakozással Budapest és Győr felől d. e. 11 óra 45 perczkor indul és Székesfehérvárra d. u. 2 óra 5 perczkor érkezik, ahol Jutas és Sárbogárd, valamint a déli vasút személyvonatához Budapest felé lesz csatlakozása.

A székesfehérvár—sárbogárdi vonalrészén az új vonat Székesfehérvárról reggel 4 órakor indul és Sárbogárdra Budapest és Szekszárd felé csatlakozólag reggel 5 óra 31 perczkor érkezik.

Az ellenkező irányban az új vonat Sárbogárdról csatlakozással a gyorsvonathoz Budapest és Fiume felől — este 7 óra 47 perczkor indul és Székesfehérvárra este 9 óra 13 perczkor érkezik, ott csatlakozást nyer Jutas felé, továbbá a Déli vasút gyorsvonatához Nagykanizsa és személyvonatához Komárom felé.

A Lovasberényből Bicskére jelenleg reggel 5 óra 20 perczkor érkező vegyesvonat megszüntetetik.

Az érsekújvár—privigyei vonalon: A jelenleg Nagyhélicztől Nyitraig személyszállítással közlekedő délutáni tehervonat csak Nagytapolcsánytól Nyitraig fog utasokat szállítani.

A pöstyén—verbőci vonalon: Az esti vasár- és ünnepnapok vonatok megszüntetettek.

Az aszódi—losonci vonalon: A Balassagyarmatról délelőtt Aszód felé közlekedő vegyesvonat Balassagyarmatról már délelőtt 8 óra 51 perczkor fog indulni és Aszódra délelőtt 11 óra 40 perczkor érkezik, hol csatlakozást nyer a Budapest keleti pályaudvarra délután 12 óra 45 perczkor érkező gyorsvonatához.

Az Aszódról délelőtt Losonc felé induló vegyesvonat csatlakozólag a Budapest-keleti pályaudvarról reggel 8 óra 10 perczkor induló gyorsvonatához Aszódról már délelőtt 9 óra 33 perczkor indítatik.

E vonat Balassagyarmatra délután 1 órakor érkezik, innen délután 2 óra 7 perczkor indul és Losoncra délután 4 óra 58 perczkor érkezik.

A vámosgyőr—gyöngyösi vonalon: A Gyöngyösről reggel 4 óra 37 perczkor Vámosgyörkre érkező személyvonat helyett egy Gyöngyösről reggel 4 óra 53 perczkor induló és Vámosgyörkre reggel 5 óra 22 perczkor érkező személyvonat helyeztetik forgalomba.

A kassa—tornai vonalon: A Tornáról d. u. 2 óra 10 perczkor induló motoros vonat Szeszán feltételesen megállítatik.

A feled—tiszolczi vonalon: A Feledről reggel 7 óra 12 perczkor induló személyszállító gyorsvonatnál a személyszállítás Rimaszombattól folytatólag Tiszolczig terjesztetik ki, hová e vonat délelőtt 10 óra 15 perczkor érkezik. A Feledről este 8 óra 10 perczkor induló személyszállító gyorsvonat közlekedése ellenben Rimaszombattól Tiszolczig megszüntetetik.

A debreczen—füzesabonyi vonalon: A jelenleg csak Füzesabony és Tiszafüred között közlekedő, Füzesabonyról reggel 4 óra 37 perczkor induló és ide reggel 7 óra 45 perczkor visszaérkező személyvonatok forgalma a tiszafüred—ohátpusztakócsi vonalrészén is kiterjesztetik olyképpen, hogy előbbi vonat Ohátpusztakócsra reggel 7 óra 12 perczkor érkezik, az utóbbi pedig Ohátpusztakócsról reggel 5 óra 30 perczkor indul

A jelenleg Debreczenből Füzesabonyra délelőtt 10 óra 50 perczkor induló vegyesvonat Debreczenből mint személyvonat csak délelőtt 11 óra 32 perczkor fog indulni és Füzesabonyba délután 4 óra 10 perczkor érkezik. Az ellenirányban a Füzesabonyból jelenleg délután 5 óra 7 perczkor induló vegyesvonat ugyancsak mint személyvonat délután 5 óra 24 perczkor indul és Debreczenbe este 10 óra 7 perczkor érkezik.

A debreczen—szerencsi vonalon: Debreczen és Hajdúhadház között a Debreczenből délután 2 óra 20 perczkor induló és Debreczenbe este 6 óra 33 perczkor visszaérkező motoros vonatok forgalma november hó 1-től bezárólag márczius hó 31-ig megszüntetetik.

A Nyiregyháziáról d. e. 10 óra 14 perczkor induló vonat Debreczenbe 13 perczcel korábban, azaz d. e. 11 óra 22 perczkor érkezik és itt csatlakozást nyer Füzesabony felé.

A nyiregyháza—ohátpusztakócsi vonalon: Ohátpusztakócs és Tiszapolgár között mindkét irányban 1—1 új vegyesvonat helyeztetik forgalomba.

E vonat Ohátpusztakócsról d. u. 2 óra 20 perczkor indul és Tiszapolgárra d. u. 3 óra 59 perczkor érkezik; az ellenirányban pedig Tiszapolgárról d. u. 5 óra 27 perczkor indul és Ohátpusztakócsra este 7 óra 2 perczkor érkezik.

A máramarosziget—aknaszlatinai vonalon: A Máramaroszigetről jelenleg d. u. 3 óra 50 perczkor induló személyszállító tehervonat Máramaroszigetről már d. u. 1 óra 45 perczkor indítatik.

A gilvics—nagysomkúti vonalon: A Gilvicsra reggel érkező és onnan délután induló vegyesvonat helyett személyvonat fog közlekedni.

A Gilvicsról reggel induló, illetve az oda este érkező vegyesvonat gyorsítottik.

A szatmár—kossuthkert—károlyi—erdődi vonalon: A Szatmár—Kossuthketről este 6 óra 7 perczkor induló motorosvonat forgalma Szatmár-gőzfürésztről Szatmárhegyipiaczig, — a Szatmárhegyipiacról este 8 óra 46 perczkor induló és Szatmár—Kossuthketré este 10 órakor érkező, végül a Szatmár—Kossuthketről este 10 óra 5 perczkor induló és Szatmár-gőzfürésztre este 10 óra 29 perczkor érkező motorosvonatok forgalma november hó 1-től megszüntetetik.

A küüllőszög—parajdi vonalon: A Küüllőszögről d. e. 9 óra 11 perczkor induló és Dicsőszentmártonra d. e. 10 óra 47 perczkor érkező, valamint a Dicsőszentmártonról d. e. 11 óra 3 perczkor induló és Küüllőszögre d. u. 12 óra 38 perczkor érkező ezidőszent hertenként csak háromszor közlekedő személyvonatok kísérletképpen naponta helyeztetnek forgalomba.

A hatvan—szolnoki vonalon: Hatvanról Szolnokra egy új személyvonat helyeztetik forgalomba, mely Hatvanból d. u. 4 óra 54 perczkor indul és Szolnokra este 7 órakor érkezik.

Az ujszász—jászapati vonalon: Jászapatiól a reggeli vonat 32 perczcel, a délutáni vonat pedig 24 perczcel korábban indítatik, mi mellett az előbbi vonat Ujszászon csatlakozást nyer a személyszállító tehervonathoz Jászberény felé. Ujszászról a reggeli vonat 17 perczcel korábban, az esti vonat pedig 41 perczcel később indítatik. Az utóbbi vonatok csatlakozása lesz Ujszászon az új személyvonathoz Jászberény felől.

A szeged—rókus—szabadka—dáljai vonalon: A Szeged—Rókusról d. u. 3 óra 10 perczkor Szabadkára, illetve a Szabadkáról jelenleg este 9 óra 10 perczkor és a téli menetrend szerint már este 8 óra 35 perczkor Szeged—Rókusra induló személyvonatok forgalma október hó 31-én megszüntetetik.

E vonatok, eltérőleg az eddigi gyakorlattól, a jövő évben nem május 1-én, hanem már márczius 1-től kezdve helyeztetnek ismét forgalomba.

A Szeged—Rókusról jelenleg este 8 óra 15 perczkor induló személyvonat onnan, csatlakozólag a Hódmezővásárhely felől érkező személyvonatához — éjjel 10 óra 20 perczkor indítatik.

A temesvár—józsefváros—buziásfürdői vonalon: Buziásfürdőreól a jelenleg este 7 óra 25 perczkor induló személyvonat d. u. 5 óra 15 perczkor indítatik.

A szabadka—bajai vonalon: A végzendő építési munkálatok folytán az építés tartamára a vonatok eddigi menetsebessége megfelelően csökkentetik és ehhez képest az egész menetrend módosul.

A szigetvár—kaposvári vonalon: Szigetvárról a reggeli vonat csak reggeli 5 óra 5 perczkor indítatik és Kaposvárra reggel 7 óra 50 perczkor érkezik. Kaposvárról a reggeli vonat korábban, vagyis reggel 4 óra 23 perczkor indul és Szigetvárra már reggel 7 óra 7 perczkor érkezik meg.

A somogyszob—balatonszentgyörgyi vonalon: A Somogyszobról jelenleg d. e. 8 órakor induló személyvonat 10 perczcel korábban fog közlekedni, miáltal annak csatlakozása Balatonkereszteren a déli vasút személyvonatához Budapest felé lehetőleg biztosítottik.

E hirdetési rovatban minden szövegszerű beiktatása közönséges peitit betűkből 4 fillérrel, kompakt betűkből szedve 6 fillérrel fizetendő

KIS HIRDETÉSEK

E hirdetési rovatban minden szövegszerű beiktatása közönséges peitit betűkből 4 fillérrel, kompakt betűkből szedve 6 fillérrel fizetendő

Pénzszekrények
használtak és újak, rendkívül olcsó áron kapható a budapesti pénzszekrényraktárban, Budapest, V., Bálvány-utca 6/C. 28

Házilag főzött
mézédés barack-levárnak kilóját 2 koronáért, cukorédes szilvalekvárnak kilóját 1 koronáért szállítja Gyümölcskivitel Csongrádról. 29056

Muskotály,
passatuli és chasselas szőlőt postakosaraként 1 frt; ugorka, paprika, paradicsom, csemegeiszilva 80 kr.-ért; paradicsomnak mázsáját 6 frt; fenti szőlő mázsáját 14 frt; szegfűkörté, csemegealma postakosaraként 1 frt, mázsánként 12 frt. Előlegbeküldéssel szállít Gyümölcskivitel Csongrádról.

Csemegeiszilva,
chasselas nemes fajok, postakosaraként 2 kor., mázsánként 28 korona, szegfűkörté, csemegealma 3 kor., ezetbe, vagy vízbe való ugorka, paprika, paradicsom, csemegeiszilva kosaraként 140, ismétlésüknek külön árjegyzék. Vasúti rendelést előlegbeküldéssel szállítok. Szabó, Csongrádról.

Házilag készített tojásos tarhonyának
kilóját 80 fillér, édes rózsapaprikának dobozát 1 kor., mézédés baracklevárnak 2 kor., szilvalekvárnak 1 kor., lőpörtyös házi szappannak kilóját 120, kislőstön főzött barackkonyaknak literjét 4 kor., bármily csekély mennyiségben szállít vegyesen Stern Adél Csongrádról.

Csemegeiszilva
nagy szemű rojogós gyöngyszőlőt legnemesebb muskotályival keverten és finom zamatu ősi barackot 5 kilonként 2 koronáért, métermázsánként 30 koronáért szállít Müller J. szőlőtelepe Kiskunhalason.

SENZACIÓS KÖNYV!
IRODALMI CSEMEGE!

A nemi kérdés és a társadalom.

Tartalom: I. A heretizmus II. A nő és a prostitúció az ókorban. III. A kereszténység ideje. IV. A mai kor állapota. V. A prostitúció világa. VI. A jövő hányra — Fényes László, a leghíresebb magyar publicista, ezt a kérdést gyönyörű realizmussal vizsgálja meg, az igazságnak teljesen megfelelő őszinteséggel és bátorsággal. Hogy milyen sikere volt a könyvnek, igazán bizonyítja az, miközben hirtelen gyorsan kelt el az első kiadás 40,000 példányra. Ez már a hatodik kiadás. A 114 sűrűn nyomott oldalas könyv ára bérmentesen küldéssel csak 90 fillér. Bélyegben is beiktatható. Kapható a „Molnár László” könyvnyomdájában Budapest, V., Csáky-utca 42.

Villamos világítás
saját dynamóval, lakóházak, gazdaságok részére. Telefon és villamos cikkek árjegyzéke ingyen. Aranjánlat és felvilágosítás ingyenes. Strigé és Gárlinor, elektromérnökök, Budapest VI., Gyár-utca 1. sz. 27835

Jogi,
politikai szigorlatokra, alap- és államvizsgákra továbbá ügyvédi vizsgákra, ugyancsak államszámvevőtanai államvizsgára teljes sikerrel gyorsan, olcsón előkészít: Dr. Kállay Zoltán jogi szemináriuma Bpest IV. Magyar-utca 3. III. em. 6. (ezelőtt VI., Rózsa-u. 44.) Névtéveszse össze más hirdetéssel

Ha köhög
vagy rekedt, Réthy-féle cukorkát vegyen 60 fillérért. SZO.

Pótvizsgákra.
Polgári, gimnáziumi, kereskedelmi, reál, magánvizsgálatra, gimnázium különbözőire és érettségire előkészít (hölgyeket is). Kerekes Ignác, Budapest, VII., Garay-utca 5. II. 12/a. Válaszbélyegyet kérek. 7808

Szabók részére
mindennemű zsinór, gondb és szabó-kellék képes nagy árjegyzékét kívánatra ingyen küldi a Budapesti Paszománygyár Részvénytársaság Nagymező-utca 46. 27903.

Zalogcédulákat,
brilliansokat, ékszereket, aranyat, ezüstöt, platint legmagasabb áron veszek Brilliansokért többet fizetek, mint amennyit vettek. SCHILLEG ISIDOR, Síp-utca 8. 27133

Gyümölcsfa
diszta stb. ősi árjegyzékkel ingyen szolgál. Kertalakításokat elvállal Weber faiskolája Békásmegyeren. (Budapest mellett)

Parlament
gyorsírók által vezetett magyar, német gyorsíró iskola. Díjtalan gépirás-oktatás, magyar, német fogalmazás, Kereskedelmi akadémiatanárok által oktatott szaktantárgyak. Az Országos Magyar Gyorsíró-Egyesület hivatalos tanfolyama. Alapította Markovits Ivan 1863-ban. Biztos állásbiztosítás. Nyitva szeptember 1-től július 1-ig. Tájékoztatót küld a Gabelsbörner szakiskola. (Csak Liszt Ferenc-tér 10. sz. előbb Gyár-utca 4.) Címre vigyázzunk! Az egyesület ezen kizárólagos szakiskolája írógépcégektől s más hirdetésünket utánzó újabb tanfolyamoktól független. Telefon 64—68. Beírások egész napon át 28944

Vadászfegyver
gyűjtemény, részben örökségből származó egyenként is potom áron eladó. Közöttük Toplewer-kücsü Lancaster 20 forint. Előrefekvő lakatszerkezetű, modern Hammerles 35 forint. Grener-záru, Bückstunte 40 forint. Schnelleres Mannlicher 28 frt. Drilling, valódi Krupp acélsövekekkel 65 frt. Winchester 35 frt. Néhány jobb revolver, mint a Remington-Weidogghammerles, ugyanígy Görz Zeiss, Voigtlander és más finom fegyverek. egy porzsa-szöveg és egy motorke-rekár nagyon olcsón azonnal eladó. IV. E. Egyetem-tér 5. szám. Radonál. 49082

Magánnyomozó
őrv. bejegyzett cég elvállal bizalmi, házassági örökségi és egyéb könyves ügyekben teendő kutatásokat, személyek, lakások üzletek feltűnés nélkül megfigyelését s elűnt egyének és névtelen levelek íróinak kinyomozását, bel és külföldön, Barna Libor János, Budapest, Rákóczi-ut 6. L. 15. Telefon 108—52. 28587

Gépészet
című állandó rovat van a hetenként megjelenő „Molnár László” szaklapnak (Budapest, V., Csáky-u. 12.) és műanyag-számok ingyen küldetnek azoknak, akik levelezőlapon kérik. Minthogy ebben a rovatban a legjobb technikai utasoktól kívül mindaz előfordul, amire gépészeknek, művezetőknek, elektrotechnikusoknak, motorkezelőknek, üzemek, gépgyári munkásoknak az üzemben és azon kívül szükség van, emellett a választott elvasolással nyilatkozhat arról a rovatról azok, akik megismerik. A hetilap ára egész évre 8 kor. levele 4 kor. 28674

Stenográfia
Rákóczi-ut 60. I. em. ezelőtt Váci-körút 83. Ingyenes gépirásoktatás az összes írógéprendszeren. Díjtalan és biztos állásbiztosítás. A „Stenográfia” országos Gabelsbörner gyorsíró- és gépíróiskolában havonta új magyar, német gyorsírási, gépirási, kereskedelmi szépírási és helyesírási szaktanulmányok kezdődnek a legelőnyösebb feltételek mellett. Levelező és vitairású kurzusok. Az egyes tanfolyamok okleveles gyorsíró- és kereskedelmi iskolai rendes tanárok vezetése alatt állnak. Sokszorosító- és másolóiroda. Beírások naponta az intézet helyiségeiben. Biztosítók Rákóczi-ut 60. Össze nem tévesztendő hasonló hangzású iskolával

ELEKTRO-MOTOROK
minden nagyságban. Alkalmazható nagy rektár.
Laub Lipót,
BUDAPEST,
Liszt Ferenc-tér 17. sz.

30 forint.
Varrógépek
egy új valódi család Singer varrógép készletének nyolc évi letállással csakis
SINGER A.
műgépészeti Budapest, 10. utca, Aráca-utca 55. Mindennemű varrógépek javítását legutányosabb áron elvállalom. Árjegyzék ingyen.

BUTOROK
háló-, ebéd-, szalonberendezések, továbbá őrös- és mahagoni butorok szőnyegek és függönyök valódi angol bőrgarnitúrák eladása és vétele.
Wechsler Károlyné
VII., Király-utca 23. szám I. emelet 203
Rákosgy-utca sarok.

Jogtudományi és
államtudományi szigorlatokra, alap- és államvizsgákra, a budapesti, kolozsvári egyetemre ügyvédi vizsgára, államszámvevőtanai s az összes jogi szakvizsgákra sikeres módszerrel előkészít a „Versatus” jogi vizsgákra előkészítő iskola Budapest, VI., Aradi-utca 41, II. 18. 28997

Egyéves önkéntes
lehet minden fiatalember, aki az egyéves önkéntességre készítő vizsgálatot leleszi Ezen vizsgára mindenki, rövidesen legjobb sikerrel elkészülhet. Felvilágosítással szolgál „Tanár” Budapest Thököly-ut 8. I. 3.

BUTOR
részletfizetésre vagy meghatározott időre szóló árak és legkedvezőbb feltételek mellett. Felvilágosítással szolgál

Liszt István
Bpest, IV. Koronaherceg-u. 2 (Kigyó-tér sarkán)
butorraktárban.
Több mint 500 képpel ellátott árjegyzékét bárkinek 60 fillér ellen franko elküldjük

Jogtudományi
és államtudományi szigorlatokra, alapvizsgákra, államvizsgákra előkészít biztos sikerrel

Dr. Erős Vilmos
jogi szemináriuma,
Budapest,
Wesselényi-utca 18 szám.

A legelőnyösebb részletfizetésre
zongorát,
pianinót,
czimbalmot,
hegedűt

kézpénzbeni áron a legújabb rendszerű
bankhitel
úján kizárólag csakis Reményi nagy magyar bank szerelvény.
Prospektus és árjegyzék ingyen.
Budapest, Király-utca 58. szám.

FARAGÓ J.
műbutorraktár, kárpitos és díszítő
Bpest, Váci-utca 2.
Előlegteljes lakberendezések, valamint mindenféle kárpitos és díszítőmunkákat. 27831
Mintaraktár művészeti kivitelezésekből, francia és angol szövegekből. Kötsésvétel díjmentesen

Csemegeiszilva
Visontahegyi ősi őszibarackot, birsalmát 5 kilonként 3 koronáért szállít Lőwy Gyula mintagazdasága Gyöngyösön.

Kovácsszén,
koks, briket, antracit jutányosan kapható, Radnay Károlynál, Budapest. 29065

Bizikegomba
5 kilós postahordó 6 koronáért. Meleghy Aladárné Kassa. 5644

Szaktanárok
vezetése alatt előkészítettnek felelősséggel, legelőnyösebb idő alatt, legjobb sikerrel, díjazás csakis sikeres vizsga esetén, gyermekek és felnőttek (hölgyek is), kik 6 elemi végzetek, polgári iskolai magánvizsgákra, továbbá gimnáziumi, kereskedelmi, reáliskolai tanulók, javító- vagy pótvizsgákra és mindentel magánvizsgára. Felvilágosítással szolgál „Tanár” Budapest, Thököly-ut 8. I. 3 ajtószám.

Butor
részletre is
mélyen leszállított áron kapható a
Butor-Udvarban
Budapest, VI., Eötvös-u. 17. (Andrássy-ut sarkán.)
Árjegyzék ingyen.

Saját gyártmányú vas- és rézbutorok
Rézagy — — — 45.— frt
Vasagy matraczsal 8.50 •
Gyermekágy — — 11.50 •
Sodronyágy-betét 3.50 •
Vas- és rézbutorok gyártásában.
WEISZ LIPÓT
Király-utca 99. szám.
TELEFON 57—02.

Zalogcédulákat
veszek. Elzálogosított, brilliansokat, gyöngyöket, aranyat, ezüstöt és ékszereket 100,000 kor. költségmentesen kiváltok és teljes értéket kifizetom.
Singer Jakab
ékszerkereskedő
BUDAPEST,
Király-utca 91. szám.
Izabella-utcasarkán

Modern urasági butorok
alkalmi vétele és eladása
háló-, ebéd-, szalon-uriszoba és irodai teljes berendezések. Dus raktár szőnyegek, függönyök, terítők, csillárok, vas- és rézbutorokban.
GROSZ SANDOR és társa
Budapest, Liszt Ferenc-tér 8. sz. ezelőtt Gyár-utca
Telefon 14—09.

MEGHODITOTTUK A VILAGOT!
Gépészeket
cséplés idényre ugyancsak gazdasági személyzöket, szakértelm és józansággal ért teljes felelősséggel vállalok a hely adó urak részére teljesen költség és díjmentesen ajánl Krakauer Armin Budapest, Nagymező-utca 25. Telefon 94—67.

INGYEN
börmentve és titoktartással küldjük érdekes ábrás

GUMMI-
halhólyag stb. ról szóló árjegyzékünket.
GUMMI - HALHÓLYAG
3, 4, 6, 8, 10, 12, 14 kor. tozta
NAKIRA valódi indiai gesség tozta 12 korona.
Uterus - Spray
egyszerű és különlegesség 14 kor.
PESSAR OCLUS
női szer 3—11 kor.
MINTA-GYŰJTEMÉNY
12 db legfinomabb óvszer 4k.
IRRIGATOR 3 koronától
10 koronáig.

INGYEN
küldjük

műlabak
műezek
tárgyek
sérvkötők
stb. ról szóló legújabb nagy képes árjegyzékünket
univerzális
sérvkötők
páratlanok, kis enyhe nyomású polttával a legmagyobb sérv is elzárható.
HASKÓTOK, Gummi stb. mérték szerinti készlettel.
MAGYAR ORVOSI — TÁR — Budapest, VII., Rákóczi-ut 32. 2 pontos címre és a vöröskeresetre átváltozunk.

INGYEN
DRÁGABB, MINT HALUNK RENDELT FÉNYKÉP
NAGYÍTÁSOK
ARONK EGY ÉLETNAGYSÁG KÉPET 5 KORONÁÉRT
DISZES PASZPARTYVAL 55-68 CSM. NAGYSÁGBAN CSOMAGOLVA — SZINES
OLAJKÉP
ÁRA 10 KORONA.
KÉPVISLŐK MINDENHÖTT FELVÉTELEK.
NYÁRÉKSZÉK
MINDEN IRÁNYBAN
RAFAEL FÉNYKÉPHAGYÍTÓ ÉS
FESTÉSELETI MŰTEREM
BUDAPEST, VI. ROTTENBÜLLER-UTCA 46.
KÖNYVTÉVE AZ 1908. ÉVI PÁRISI
NEMZETKÖZI KIÁLLÍTÁSON
DISZKOLEVÉL; KERESZT TEL. ÉS
ARANY-ÉREMMELE.